

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, laiksi rahanpesun selvittelykeskuksesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, laiksi rahanpesun selvittelykeskuksesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 228/2016 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, lakivaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- perustuslakivaliokunta PeVL 2/2017 vp
- talousvaliokunta TaVL 5/2017 vp
- lakivaliokunta LaVL 3/2017 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- poliisijohtaja Petri Knape, sisäministeriö
- ylitarkastaja Virpi Koivu, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Armi Taipale, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö
- hallitussihteeri Mika Kotala, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtaja Hannu Ijäs, sosiaali- ja terveysministeriö
- valtiosyyttäjä Ritva Sahavirta, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- johtava lakimies Maarit Pihkala, Finanssivalvonta
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, tietosuojavaltuutetun toimisto
- ylitarkastaja Jemina Fabritius, Poliisihallitus
- poliisiylitarkastaja Markku Ryymin, Poliisihallitus
- rikostarkastaja Pekka Vasara, Keskusrikospoliisi
- yksikön päällikkö Marko Peltonen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- ylitarkastaja Taito von Konow, Verohallinto
- tiimiesimies Jouko Koitto, Patentti- ja rekisterihallitus
- vastuullisuus- ja henkilöstöjohtaja Pekka Ilmivalta, Veikkaus Oy
- asiantuntija Santeri Suominen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

- johtava asiantuntija Mika Linna, Finanssialan Keskusliitto ry
- pääsihteeri Minna Melender, Suomen Asianajajaliitto
- tarkastuslakimies Kristiina Sare, Suomen Asianajajaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- korkein hallinto-oikeus
- Helsingin hallinto-oikeus
- Tulli
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Kepa ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- ulkoasiainministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Esityksen tavoitteena on tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ennalta estämistä siten, että lainsäädäntö perustuu aiempaa voimakkaammin riskien arvioimiseen. Esityksellä pantaisiin täytäntöön rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi.

Ehdotetun lain mukaan valtioneuvostolla, valvontaviranomaisilla, asianajajayhdistyksellä, ilmoitusvelvollisilla yhteisöillä ja elinkeinonharjoittajilla olisi velvollisuus laatia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio. Valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen toimivaltuuksiin ehdotetaan parannuksia ja valvontaviranomaisille ehdotetaan valtuuksia määrätä hallinnollisia seuraamuksia. Ilmoitusvelvollisten edellytyksiä tunnistaa asiakkaansa ehdotetaan parannettaviksi säätämällä yhteisöjen velvollisuudesta rekisteröidä merkittävän osuuden yrityksestä omistava henkilö ja muu yhteisön tosiasiallinen edunsaaja. Rekisteröinnistä säädettäisiin erikseen kaupparekisterilaissa, yhdistyslaissa, uskonnonvapauslaissa ja säätiölaissa.

Rahanpesun selvittelykeskuksesta ehdotetaan annettavaksi erillinen laki sen huomioimiseksi, että kyseessä on poliisin yksikkö, johon sovelletaan osittain poliisilainsäädäntöä ja eri tietosuojasääntelyä kuin ilmoitusvelvollisiin ja valvojiiin.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi 25 lakia. Nämä muutokset ovat pääasiassa lakiviitauksia koskevia ja muita teknisiä muutoksia lukuun ottamatta eräitä aineellisia tosiasiallisten edunsaajien rekisteröintiin liittyviä säännöksiä ja valvoja koskevia säännöksiä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017 tai mahdollisimman pian.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksellä saatetaan kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849 (ns. neljäs rahanpesudirektiivi) ja säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2015/847 (ns. maksajan tiedot -asetus) toimeenpanemiseksi tarvittavista kansallisista säännöksistä. Tavoitteena on uudistaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva lainsäädäntö siten, että sekä ilmoitusvelvollisten elinkeinonharjoittajien ja yhteisöjen että näitä valvovien tahojen toiminta perustuisi voimassa olevaa lainsäädäntöä selvemmin riskien arvioimiseen. Valtioneuvostolla, valvontaviranomaisilla, asianajajayhdistyksellä ja ilmoitusvelvollisilla olisi velvollisuus laatia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio. Toiminnan kohdentamisella riskiperusteisesti pyritään tehostamaan lainsäädännön soveltamista.

Viranomaisten osalta merkittävimmät muutokset voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna ovat yhtenäisemmät valvontavaltuudet, mukaan lukien nimenomaiset tarkastusvaltuudet kaikille valvontaviranomaisille ja asianajajayhdistykselle, sekä valvontaviranomaisten oikeus määrätä hallinnollisia seuraamuksia. Yksityissektorin osalta merkittävin muutos on ehdotetut uudet säännökset kaikkien oikeushenkilöiden omistajien ja muiden tosiasiallisten edunsaajien tunnistamisesta ja näitä koskevien tietojen rekisteröinnistä. Keskitetyllä rekisteröinnillä on tarkoitus parantaa tietojen saatavuutta. Rahanpesun selvittelykeskuksesta ehdotetaan annettavaksi erillinen laki sen huomioimiseksi, että kyseessä on poliisin yksikkö, johon sovelletaan osittain poliisilainsäädäntöä ja eri tietosuojasääntelyä kuin ilmoitusvelvollisiin ja valvojiin.

Jäsenvaltioiden on saatettava neljännen rahanpesudirektiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 26.6.2017. Rahanpesudirektiivi on ns. minimiharmonisaatiodirektiivi. Direktiivissä sallitaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi jäsenvaltioiden antaa tai pitää voimassa direktiivin soveltamisalalla tiukempia säännöksiä unionin oikeuden rajoissa. Maksajan tiedot -asetus puolestaan on suoraan sovellettavaa oikeutta. Kansallisesti on kuitenkin säädettävä asetuksen nojalla muun muassa toimivaltaisesta viranomaisesta ja hallinnollisten seuraamusten määräämisestä. Hallituksen esityksessä ehdotettuihin lakiehdotuksiin sisältyy siirtymäaikoja koskevaa sääntelyä. Ottaen huomioon lakiehdotusten mahdollinen voimaantuloajankohta on myös ehdotettuja siirtymäsäännöksiä tarpeen tarkistaa.

Hallituksen esityksen valmistelussa on päädytty siihen, että rahanpesulainsäädäntöön ei vielä tässä vaiheessa ehdoteta otettavaksi virtuaalivaluutta koskevaa sääntelyä. Euroopan komissio on antanut 5.7.2016 ehdotuksen rahanpesudirektiivin muuttamiseksi (COM(2016) 450 final), jossa se on ehdottanut myös virtuaalivaluuttojen markkinapaikkojen ja lompakkopalvelun tarjoajien saattamista direktiivin soveltamisalaan. Saadun tiedon mukaan direktiivimuutoksen käsittely on edennyt jo trilogineuvotteluihin, joten kansallisessa lainsäädännössä on tarkoituksenmukaista odottaa EU-tason lainsäädäntöratkaisuja. Hallintovaliokunta toteaa, että virtuaalivaluuttaan voi liittyä merkittäviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä silloin, kun kyse on anonyymistä valuutasta, minkä vuoksi sen saattaminen rahanpesulainsäädännön soveltamisalaan on tärkeää. Virtuaalivaluutta koskevat säännökset on mahdollista lisätä rahanpesulakiin esimerkiksi edellä mainitun direktiivimuutoksen kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa hallintovaliokunnalle antamassaan lausunnossa, että hallituksen esitys koskee toimivaltaa arpajaisten ja kiinteistönvälityksen aloilla, jotka Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan kuuluvat maakunnan toimivaltaan. Maakunnan hallitus katsoo, että rahanpesu kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan, minkä vuoksi on asianmukaista, että rahapeliyhteisöjä, kiinteistövälitysliikkeitä ja vuokra-asuntojen välitysliikkeitä koskeva valvonta tulee siirtää maakunnan hallitukselle itsehallintolain 32 §:n tarkoittamalla sopimusasetuksella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sopimusasetuksen sisältöä koskeva vuoropuhelu onkin käynnissä maakunnan hallituksen ja sisäministeriön kesken.

Merkittävimmät taloudelliset vaikutukset valtioneuvoston kannalta aiheutuvat lainsäädäntöuudistuksen edellyttämien rekisterien ja niiden taustalla olevien tietojärjestelmien kehittämisestä. Viranomaisille arvioidaan aiheutuvan resurssitarpeita myös uusista tehtävistä ja toimivaltuuksista. Toisaalta esimerkiksi valvonnan riskiperusteisuuden odotetaan jossain määrin hillitsevän hallinnollisen taakan määrää. Yrityssektorin osalta edunsaajia koskevat tiedot sisältävän rekisterin osan perustaminen ja tietojen keruu tulee koskemaan suurinta osaa kotimaisista oikeushenkilöistä. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ehdotetun lain (jäljempänä rahanpesulaki tai uusi rahanpesulaki, 1. lakiehdotus) mukaisille ilmoitusvelvollisille yrityksille aiheutuu kustannuksia myös uusista velvoitteista. Kustannuksia voi aiheutua myös järjestelmämuutoksista. Toisaalta järjestelmämuutostarpeita aiheutuu sekä viranomaisille että yrityksille myös muusta lainsäädännöstä, kuten EU:n uuden tietosuojasääntelyn toimeenpanosta.

Hallintovaliokunta toteaa, että kyseessä on laaja, monitahoinen lainsäädäntöuudistus, joka sisältää uudenlaista sääntelyä ja uusia velvoitteita valvontaa suorittaville tahoille, yrityksille ja ilmoitusvelvollisille. Hallintovaliokunta pitää sen vuoksi tärkeänä, että lainsäädäntöuudistuksesta tiedotetaan ja ohjeistetaan riittävällä tavalla. Hallintovaliokunta pitää myös tarpeellisena, että lain toimivuutta seurataan, ja sikäli kuin ilmenee lain tarkistamistarpeita, tulee tarvittaviin toimiin ryhtyä mahdollisimman pian, esimerkiksi edellä viitatus rahanpesudirektiivin muutoksen kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä.

Hallintovaliokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota siihen, että rahanpesulainsäädäntö koskee usean ministeriön vastuualueita. Esittelyvastuu on nyt käsiteltävässä asiassa ollut sisäministeriöllä, vaikka rahanpesulainsäädännön keskeiset osat painottuvat merkittävästi valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön hallinnonaloille. Rahanpesua koskevien tulevien lainmuutosten valmisteluvastuun osalta valtioneuvoston tulisi arvioida, mitä ministeriötä ehdotettava lainsäädäntö eniten koskee.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin. Lisäksi valiokunta ehdottaa yhden lakiehdotuksen hylkäämistä sekä kahden uuden lakiehdotuksen ja yhden lausumaehdotuksen hyväksymistä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Sääntelyn soveltamisala vahinkovakuutustoiminnan ja rahapelitoiminnan kannalta sekä riskiperusteisen arvioinnin merkitys

Talousvaliokunta on lausunnossaan (TaVL 7/2017 vp) pitänyt selvitettyinä, että vahinkovakuutustoiminta on rahanpesun näkökulmasta vähäriskistä toimintaa. Lisäksi tällaisessa tilanteessa olisi pääsääntöisesti kyse myös vakuutuspetoksesta. Tuntemisvelvoitteita koskevan sääntelyn ulottamisella vahinkovakuutussektoriin saavutettavat mahdolliset hyödyt rahanpesun torjunnassa eivät saadun selvityksen perusteella ole riittäviä suhteessa sääntelyn yrityksille ja kuluttajille aiheuttamaan taakkaan. Koska EU:n sääntely ei edellytä tuntemisvelvoitteita koskevan sääntelyn ulottamista kokonaisuudessaan vahinkovakuutussektoriin, talousvaliokunta on esittänyt vahinkovakuutuksen jättämistä soveltamisalan ulkopuolelle siten, että poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä koskevan henkilöiden tuntemisvelvollisuutta koskevan 1. lakiehdotuksen 3 luvun 13 §:n soveltamisalaa rajataan niin, että säännös nimenomaisesti mahdollistaa yksinkertaistetun tuntemisvelvollisuuden noudattamisen vahinkovakuutuksen osalta.

Rahapelisektorin osalta talousvaliokunta on katsonut, että sääntelyn on varmistettava, että alhaisen riskin pelipalveluihin voidaan soveltaa kevennettyjä menettelyjä. Talousvaliokunta on katsonut saamansa selvityksen perusteella, että tämä on myös nyt esitetyn sääntelyn tavoite. Ehdotuksen 3 luvun 2 §:ssä asiakkaan tunnistamista koskevat velvoitteet on rajattu vakituiseen asiakassuhteen perustamiseen, jolla tarkoitetaan säännöksen perustelujen mukaan rahapelien osalta esimerkiksi pelitilin avaamista. Lisäksi tunnistamisvelvoite on asetettu 2 000 euron kynnyksarvon ylittävissä tilanteissa. Talousvaliokunta on kiinnittänyt kuitenkin huomiota siihen, että ehdotetussa muodossaan sääntely voi olla tulkinnanvarainen siltä osin, missä tilanteissa 3 luvun 13 §:n mukaisten ns. PEP-kysymysten esittämistä edellytetään. Oikeustilan selventämiseksi talousvaliokunta on esittänyt, että asiaa selvennetään esimerkiksi tekemällä 3 luvun 13 §:n soveltamisalaa 3 luvun 2 §:ää vastaava rajaus.

Hallintovaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että vahinkovakuutustoiminnasta suuri osa on vähäisen rahanpesun riskin toimintaa. Kategoristen poikkeusten tekeminen lakiehdotuksessa vahinkovakuutustoiminnan osalta olisi kuitenkin ongelmallista, koska samaa vakuutusryhmiä voidaan myydä asiakkaasta tai omaisuuden arvosta riippumatta. Rahanpesun taustalla olevaa rikoksen tuottamaa hyötyä voi liittyä myös vakuutettavaan omaisuuteen, vaikka vakuutus tuotetta ei sellaisenaan hyödynnettäisi rahanpesuun. Myöskään voimassa olevassa rahanpesulaisissa ei erikseen mainita vahinkovakuutustoimintaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä koskevassa erityissäännöksessä, vaan siinä mainitaan vain tiettytyyppiset työeläkevakuutukset ja alhaisen vakuutusmaksun vakuutukset. Alhainen vakuutusmaksukaan ei automaattisesti tarkoita alhaista rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskiä. Vapaaehtoinen eläkevakuutustoiminta ja vahinkovakuutustoiminta eivät myöskään ole asumisperusteista vakuuttamista, kuten sosiaaliturvaan sisältyvät vakuutukset, joista osa voi kuitenkin olla myös työskentelyvaltion perustuvia. Näin ollen vahinkovakuutuksen ottaja voi olla myös toisessa valtiossa asuva asiakas, jos omaisuus sijaitsee Suomessa. Kansallisia rahanpesun riskejä koskevassa tutkimuksessa (Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 117) yhdeksi merkittävimmistä kansallisista riskeistä on arvioitu rajat ylittävä kiinteistösijoitustoiminta. Suomen vahinkovakuutusmarkkinoilla toimii myös toisiin Euroopan talousalueen valtioihin sijoittautuneita vahinkovakuutusyhtiöitä. Näistä syistä ei ole perusteltua sulkea kategorisesti lainsäädännön velvoitteiden ulkopuolelle toimintaa, johon jo nykyisellään liittyy palveluiden tarjontaa EU:n sisämarkkinoilla. Neljännen rahanpesudirektiivin

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

liitteessä II mainitaan nimenomaisesti pelkästään tietyntyyppiset henkivakuutukset ja työeläkevakuutukset normaalia vähäisemmän rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vakuutustuotteina. Direktiivissä ei oteta kantaa muita vakuutustuotteita koskeviin riskeihin.

Euroopan komissio ei ole vielä saanut valmiiksi EU-tason riskiarviota valtion rajat ylittävistä riskeistä. Kansallinen riskitilanne saattaa myös poiketa EU:n ylikansallisesta riskiarviosta, koska viimeksi mainitussa huomioidaan pelkästään ylikansalliset rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit. Myöskään 1. lakiehdotuksessa direktiivin mukaisesti edellytetyt valtioneuvostotason kansallista riskiarviota, valvojakohtaisia riskiarvioita ja ilmoitusvelvollisten riskiarvioita ei ole vielä tehty. Arvio edellä mainittujen vakuutusmuotojen riskitasosta tulee tehtäväksi 1. lakiehdotuksen edellyttämällä tavalla vasta näitä riskiarvioita tehtäessä. Kansallisia rahanpesun riskejä koskevassa tutkimuksessa todetaan, että vakuutustoiminnan edustajien oman arvion mukaan arvo-omaisuuden sekä arvokiinteistöjen vakuuttamiseen, autoliikkeiden kautta myytäviin ajoneuvovakuutuksiin sekä varallisuusvastuuvakuutuksiin liittyy suuri tai merkittävä rahanpesun riski.

Esityksen 1. lakiehdotus koskee rahanpesun torjunnan lisäksi terrorismin rahoittamisen torjuntaa. Terrorismin rahoittamisessa ei ole välttämättä kyse rikoksen tuottaman hyödyn käyttämisestä, vaan terrori-iskujen rahoittamiseen voidaan käyttää laillisistakin lähteistä saatuja varoja. Varojen määrän ei olla tarvitse suuri. Keskusrikospoliisin arvion mukaan terrorismin rahoittaminen esimerkiksi vapaaehtoisten ajoneuvovakuutusten kautta on mahdollista, ja tällaisia tapauksia on ollut muualla Euroopassa. Tätä näkemystä tukee FATF:n teettämä selvitys nousevista terrorismin rahoittamisen uhkakuvista ja riskeistä vuodelta 2015 (FATF: Emerging Terrorist Financing Threats).

Erilaisten sidonnaisuuksien, varallisuuden, kuten yritysomistusosuuksien, ja erilaisen vaikutusvallan käytön havaitseminen on oleellinen osa rahanpesun ja terrorismin torjuntaa. Osa talousrikollisuudesta, mukaan lukien rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen, on muuttunut yhä ammatillisemmaksi toiminnaksi, jossa pyritään lainvastaisen toiminnan ja peiteyritysten lisäksi hyödyntämään myös laillista yritystoimintaa ja yhä monimutkaisempia yritys- ja omistajajärjestelyjä. Näitä järjestelyjä voidaan hyödyntää varojen kätkemiseen. Näiden torjunta edellyttää omistusosuuksien ja merkittävän vaikutusvallan käytön tunnistamista direktiivin edellyttämällä tavalla.

Hallituksen esityksen tavoitteena on ollut yritysneutraali sääntely, jota voidaan soveltaa erikokoisiin ja hyvinkin erilaisilla aloilla toimiviin yrityksiin. Esityksen 1. lakiehdotuksen 3 luvun 13 §:ssä säädetään poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvästä tehostetusta tuntemisvelvollisuudesta. Menettelyyn sen toteamiseksi, onko henkilö tai onko henkilö ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö tai tällaisen henkilön perheenjäsen tai yhtiökumppani (PEP), ei ole yhtä ainoaa oikeaa tapaa, vaan kansainvälisissä suosituksissa annettujen soveltamisohjeidenkin mukaan esimerkiksi kysely on vain yksi mahdollinen tapa toimia. Lisäksi ilmoitusvelvolliset voisivat suorittaa riskiperusteista arviointia niistä tilanteista, joissa selvitys poliittisesta vaikutusvalasta tarvitaan.

Voimassa olevassa rahanpesulaissa on mahdollistettu yksinkertaistettu asiakkaan tuntemismenettely. Yksinkertaistettu menettely on mahdollinen myös jatkossa (1. lakiehdotuksen 3 luvun 8 §), mutta yksittäisiä ilmoitusvelvollisten ryhmiä ei mainittaisi erikseen pykälätasolla, vaan toiminta

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

perustuisi näiden omiin riskiarvioihin myös vakuutustoiminnassa. Selvityksen mukaan 1. lakiehdotuksen 3 luvun 13 §:ssä olevalla viittauksella yksinkertaistettuun asiakkaan tuntemismenettelyyn eräiden sosiaaliturvaan kuuluvien vakuutusten osalta ei hallituksen esityksessä ole tarkoitettu, että näitä vakuutuksia myyvät vakuutusyhtiöt olisi vapautettu poliittisen vaikutusvallan tunnistamisvelvollisuudesta kokonaan vaan että näiden ei tarvitse erikseen arvioida toimintaan liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä.

Direktiivin säännösten sanamuoto huomioon ottaen yksittäisten liiketoiminnan muotojen sulkeminen kategorisesti PEP-velvollisuuden ulkopuolelle olisi ongelmallista. Rahapelitoiminnan osalta rahanpesulakia koskevat poikkeukset tulee myös erikseen perustella Euroopan komissiolle alhaisilla rahanpesun riskeillä. Valtioneuvoston asetuksen tasolla on kuitenkin mahdollista arvioida erikseen alhaisen riskin pelipalveluita, joiden osalta menettelyjä voitaisiin keventää. Ehdotetun 1. lakiehdotuksen 3 luvun 2 §:n perustelujen mukaan asiakassuhteen perustamisena pidetään ainoastaan asiakkaan rekisteröintiä eri tavoin, kuten pelitilin avaamista. Näin ollen asiakassuhteen seurantavelvollisuudet, mukaan lukien PEP-velvollisuus, koskevat käytännössä pelkääntään rekisteröityjä asiakkaita. Rahapeliin osalta direktiiviin perustuva yksittäisiä pelien osallistumismaksuja koskeva 2 000 euron kynnyksarvo tarkoittaa myös sitä, että suurin osa tavallisista kulluttajista, kuten loton pelaajista, jäisi kokonaan asiakkaan tunnistamisen ulkopuolelle. Riskiperusteinen menettely mahdollistaa selvityksen mukaan periaatteessa jopa sen, että poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön asemaa ei tarvitse selvittää kaikissa tilanteissa, vaan ilmoitusvelvollinen voi arvioida, minkälaiset riskit yksittäiseen pelituotteeseen liittyy.

Hallintovaliokunnalle esitetyn selvityksen mukaan asunto-osakeyhtiöiden osalta tosiasiallisten edunsaajien määrittelmä rajaa tunnistettavat henkilöt kaupparekisteriin merkittyihin hallituksen jäseniin. Tältä osin hallituksen esityksessä on ollut tarkoitus pitäytyä minimissä, jolla täytetään direktiivin velvoite ottaen huomioon asunto-osakeyhtiön poikkeuksellinen luonne osakeyhtiönä. Seurattava asiakas on ensisijaisesti taloyhtiö, ei yksittäinen hallituksen jäsen. Selvityksen mukaan lainvalmistelun aikana on arvioitu sitä, olisiko asunto-osakeyhtiöt ja eräät muut yhteisöt mahdollista sulkea tosiasiallisten edunsaajien tunnistamis- ja rekisteröintivelvollisuuden ulkopuolelle, mutta todettu direktiivin edellyttävän sitä kaikkien oikeushenkilöiden osalta. Ottaen huomioon asunto-osakeyhtiöiden voittoa tavoittelemattoman luonteen ja sen, että taloyhtiön varat kerätään tyypillisesti yhtiö- ja rahoitusvastikkeina osakkailta ja käytetään yhteisen omaisuuden hoitamiseen, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit ovat niin vähäisiä, että ilmoitusvelvolliset voisivat kuitenkin riskiarviossaan luokitella asunto-osakeyhtiöt asiakkaina sellaisiksi vähäisen riskin asiakassuhteiksi, joissa poliittista vaikutusvaltaa ei olisi tunnistettava.

Valvontaviranomainen voi hallituksen esityksessä ehdotetun 1. lakiehdotuksen 9 luvun 7 §:n perusteella antaa tarkempia määräyksiä muun muassa riskiperusteisessa arvioinnissa huomioon otettavista riskitekijöistä, mutta se ei voi määrätä siitä, mitkä asiakassuhteet, palvelut tai tuotteet ovat vähäistä suuremman rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen kannalta riskialttiita. Riskitekijöistä on esimerkkejä direktiivin liitteissä I—III. Valvontaviranomainen voisi kuitenkin kiinnittää valvonnassaan huomiota siihen, onko ilmoitusvelvollinen arvioinut riskit asianmukaisesti. Direktiivin 48 artiklan 8 kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset viranomaiset ottavat huomioon ilmoitusvelvolliselle sallitun harkintavallan ja tarkastelevat asianmukaisesti tämän harkintavallan perustana olevia riskiarvioita sekä kyseisen yksikön sisäisten toimintaperiaatteiden, valvontatoimenpiteiden ja menettelytapojen riittävyttä ja täytäntöönpanoa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Tarvittaessa on mahdollista säätää valtioneuvoston asetuksella vähäisen riskin tilanteista, joita voisivat olla esimerkiksi eräät rahoitus- ja vakuutuspalvelujen tai rahapelipalvelujen tuotteet.

Saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta kuitenkin toteaa, että 1. lakiehdotuksen 3 luvun 13 §:ää on tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi aiheellista tarkentaa sen selventämiseksi, mitä tarkoitetaan riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvalla menettelyllä. Hallintovaliokunta viittaa tältä osin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyyn.

Tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen rekisteröintikynnys

Talousvaliokunta on lausunnossaan pitänyt yleisöjulkisuutta tärkeänä keinona edistää yhteiskunnan avoimuutta ja yritysten välistä luottamusta. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ehdotetaan edunsaajarekisteriin kerättäviksi tiedot yhteisöjen edunsaajista, joiden omistus tai äänioikeus ylittäisi 25 prosentin osuuden. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty arvio, jonka mukaan edunsaajakynnys voi olla helposti kierrettävissä, ja edellä mainittu kynnys tulisi laskea esimerkiksi 10 prosentin omistukseen. Komissio on heinäkuussa 2016 esittänyt neljännen rahanpesudirektiivin muuttamista niin, että omistusraja tiettyjen yritysten osalta laskisi 10 prosenttiin. Talousvaliokunta kiinnittää huomiota tarpeeseen edistää yritysten omistaja- ja edunsaajatietojen avoimuutta ja määrittää edunsaajakynnys EU:n tasolla ja kansallisesti sel-laiseksi, ettei säännös ole tosiasiaa helposti kierrettävissä.

Hallintovaliokunnalle esitetyn selvityksen mukaan tosiasiallinen edunsaaja on määritelty hallituksen esityksessä neljännen rahanpesudirektiivin mukaisesti, mikä tarkoittaa, että edunsaajatietojen rekisteröintikynnys kaupparekisteriin on 25 prosentin ylittävä omistus- tai äänivaltaisuus. Selvityksen mukaan valmistelun aikana on pohdittu myös alemmaa rekisteröintikynnystä, jota komissio on myös ehdottanut direktiivin muuttamista koskevassa ehdotuksessaan. Tässä vaiheessa on kuitenkin tarkoituksella haluttu varmistaa yhtenäinen linja muiden EU:n jäsenvaltioiden kanssa siten, että 1. lakiehdotuksen 6 luvun soveltamisalaan kuuluvat suomalaiset yritykset ja yhteisöt eivät olisi epäedullisemmassa asemassa kuin muut EU:n sisämarkkinoilla toimivat yritykset.

Saadun selvityksen mukaan sääntelyn tarkoituksena on tehdä yritysten omistus- ja määräysvaltasuhteita läpinäkyvämmäksi. Esitettyä 25 prosentin kynnystä ei ole pidetty ongelmana siitä syystä, että tehokkaan määräysvallan käyttö yrityksessä käytännössä edellyttäisi suurehkoa omistus- tai äänivaltaisuutta. Ottaen huomioon, että yritysten omistuosuuksia koskevat tiedot puuttuvat keskitetystä rekisteristä tällä hetkellä, omistuosuuksista ja niiden suuruuksista ei ole saatavilla tarkkoja tietoja. Pienten omistuosuuksien määrä, esimerkiksi rahoittajat tai yrittäjien puoliset tai sukulaiset, ei ole tiedossa, mutta suurimman osan rekisteröitävistä tiedoista on arvioitu olevan 1—3 yrittäjän omistuosuuksia, jotka tulisivat rekisteröidyiksi jo 25 prosentin kynnysarvon perusteella. Yrityksen omistuksen olisi käytännössä oltava varsin hajautettu, jotta 25 prosentin osuudella voi käyttää tosiasiallista määräysvaltaa, esimerkiksi osakeyhtiölain mukaisesti. Tästä syystä pienempien omistuosuuksien selvittelyä ei ole valmistelun aikana pidetty tarpeellisenä sääntelyn tarkoituksen kannalta.

Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotetun 6 luvun soveltamisalassa on myös yrityksiä, jotka eivät kuulu voimassa olevan rahanpesulain velvoitteiden piiriin. Edunsaajien tuntemis- ja rekisteröintivelvollisuus on näille yrityksille uusi velvollisuus. Ehdotetun kynnysarvon mukaisesta rekiste-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

röintivelvoitteesta aiheutuu jo hallinnollista taakkaa, mutta matalampi rekisteröintikynnys tarkoittaisi yrityksille ilmoituksista aiheutuvan hallinnollisen taakan kohoamista. Saadun selvityksen mukaan erityisen hankalaa rajan laskeminen olisi suurten mutta ei listattujen yritysten osalta, koska näillä on pieniä omistusosuuksia enemmän ja ne siirtyvät useammin toiselle omistajalle. Joka tapauksessa rajan laskeminen toisi lisää yrityksiä rekisteröintivelvollisuuden piiriin. Hallinnollista taakkaa lisäksi se, että myös välillinen omistus pitäisi avata.

Hallituksen esityksen vaikutusten arviointi Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän kaupparekisterin kehittämisen osalta perustuu 25 prosentin rekisteröintikynnykseen. Kaupparekisterissä ei tällä hetkellä ole tarvittavaa tietosisältöä omistusosuuksien ja äänivaltaosuuksien rekisteröintiä varten, mikä tarkoittaa, että rekisteriin rakennetaan uusi tietosisältö. Rekisteristä on arvioitu puuttuvan noin 300 000 yrityksen omistaja- ja edunsaajatiedot. Selvityksen mukaan rekisterin kehittäminen käynnistetään, kun laki on hyväksytty ja määräraha on käytössä. Käyttöön osoitettu määräraha, joka on tarkoitus siirtää talousarvion täydennysesityksestä lisätalousarvioesitykseen, perustuu arviointiin siitä, mitkä 25 prosentin mukaisen rekisteröintikynnyksen ja siihen liittyen ilmoitusjärjestelmän kustannukset olisivat. Kynnysarvon pudottaminen tarkoittaisi rekisterihankkeen kustannusten tuntuvaa nousua.

Yrityksille ja rekisteriviranomaisille on myös esitetty siirtymäaikoja. Rekisterin tietosisällön rakentamiselle on ehdotettu kahden vuoden siirtymäaikaa, joten tarvittaessa kynnysarvon pudottaminen 10 prosenttiin on mahdollista huomioida direktiivin muutosten täytäntöönpanon yhteydessä. Samalla olisi myös suoritettava kustannus- ja muiden vaikutusten arviointi uudelleen.

Edellä todetuista perusteista hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esityksessä ehdotettua 25 prosentin rekisteröintikynnystä. Valiokunta edellyttää, että hallitus arvioi neljännen rahanpesudirektiivin muutosten täytäntöönpanon yhteydessä, onko tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen rekisteröintikynnys riittävällä tasolla sen varmistamiseksi, että säännökset eivät ole helposti kiertävissä, huomioiden myös näiden tietojen käyttötarkoitus. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Hallinnolliset seuraamukset

Hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 8 luvussa säädetään rikemaksusta ja seuraamusmaksusta. Valvontaviranomainen voi ehdotuksen mukaan määrätä tällaisia maksuja seuraamukseksi laissa tai EU:n asetuksessa säädettyjen velvollisuuksien rikkomisesta tai laiminlyönnistä. Esityksen mukaan teoista nykyisin seuraavat rikosoikeudelliset seuraamukset korvataan siis hallinnollisilla seuraamuksilla. Ehdotetut säännökset hallinnollisista seuraamuksista perustuvat neljännen rahanpesudirektiivin velvoitteeseen säätää tehokkaista, oikeasuhteisista ja ennalta estävistä seuraamuksista direktiivin täytäntöönpanosäännösten rikkomisesta. Perustuslakivaliokunnan mukaan säännökset hallinnollisista seuraamuksista täyttävät pääosin perustuslakivaliokunnan käytännössä tällaiselle sääntelylle asetetut vaatimukset.

Oikeushenkilölle määrättävä rikemaksu on 1. lakiehdotuksen 8 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan vähintään 5 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Luonnolliselle henkilölle määrättävä rikemaksu on vähintään 500 euroa ja enintään 10 000 euroa. Seuraamusmaksun suuruudesta säädetään mainitun luvun 4 ja 5 §:ssä. Luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kymmenen prosenttia tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

viisi miljoonaa euroa sen mukaan, kumpi on suurempi, ja Finanssivalvonnan luonnolliselle henkilölle määräämä seuraamusmaksu on enintään viisi miljoonaa euroa. Seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kaksi kertaa suurempi kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos se on määritettävissä. Muulle oikeushenkilölle tai luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kaksi kertaa suurempi kuin teolla tai laiminlyönnillä saavutettu hyöty, jos se on määritettävissä, tai miljoona euroa sen mukaan, kumpi on korkeampi.

Nykyisin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (503/2008, jäljempänä voimassa oleva rahanpesulaki) säädettyt sakolla rangaistavat teot, jotka koskevat tuntemisvelvollisuuden rikkomista (40 §) tai rahanpesun ilmoitusrikkomusta (42 §), eivät jatkossa ole rikosoikeudellisesti rangaistavia, vaan näissä tilanteissa seuraamuksena on ehdotetun 8 luvun 1 §:n mukainen rikemaksu. Direktiivin mahdollistamalla tavalla 8 luvun 3 §:n mukainen seuraamusmaksu voidaan määrätä vain silloin, kun elinkeinonharjoittaja tai yhteisö on menetellyt vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti lain säännösten vastaisesti. Tilanteet, joissa rikemaksu tai seuraamusmaksu voidaan määrätä, vastaavat direktiivissä säädettyjä tilanteita.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 2/2017 vp) on todennut, että esityksessä ehdotettuja varsin huomattavia enimmäisrangaistuksia edellytetään osin neljännen rahanpesudirektiivin 59 artiklassa. Se on myös todennut, että lakiehdotuksen ja sen perustelujen valossa jää kuitenkin jossakin määrin epäselväksi, miltä osin seuraamussäätelyssä on kansallista liikkumavaraa seuraamusten laadun ja esimerkiksi rikemaksun suuruuden osalta. Perustuslakivaliokunnan mukaan direktiivisäätelyn mahdollistamissa rajoissa on syytä vielä arvioida seuraamusten laadun ja suuruuden oikeasuhtaisuutta.

Myös lakivaliokunta (LaVL 3/2017 vp) on kiinnittänyt huomiota siihen, että 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen seuraamusmaksujen enimmäistaso on direktiivin mukaisesti huomattava. Tällä arvioidaan olevan rikkomuksia ennalta estävä vaikutus. Direktiivissä säädetään hallinnollisten seuraamusten enimmäismäärästä, mutta ei aseteta minimitasoa. Direktiivi edellyttää, että sen 59 artiklan mukainen hallinnollinen seuraamus voidaan määrätä vähintään vakavista, toistuvista ja järjestelmällisistä rikkomuksista. Direktiivi ei ota tarkemmin kantaa seuraamusmaksujen laatuun. Hallituksen esityksen tarkoituksena on ollut mahdollistaa seuraamusmaksuja lievemmat rikemaksut, joita on jo nyt käytössä Finanssivalvonnan valvottavilla muun lainsäädännön osalta silloin, kun kyseessä on selvästi tahallinen ja huolimaton toiminta, joka ei kuitenkaan täytä tuntuavamman seuraamusmaksun kriteerejä. Rikemaksujen määräämisen edellytykset vastaisivat voimassa olevan rahanpesulain mukaisten rikosoikeudellisten sakkojen määräämisten kriteereitä. Rikemaksun suuruutta koskeva säännös perustuu jo voimassa olevaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 38 §:n 2 momenttiin. Lakiehdotuksessa on pyritty varmistamaan säätelyn yhtenäisyys rahoitussektorin ilmoitusvelvollisten osalta ja se, että rikemaksussa sama vaihteluväli olisi mahdollinen kaikkien ilmoitusvelvollisten osalta. Seuraamusmaksujen huomattavat enimmäismäärät perustuvat direktiivin asettamaan velvoitteeseen. Muilta osin direktiivi sallii kansallista liikkumavaraa. Lakivaliokunta on pitänyt ehdotettua hallinnollisia seuraamuksia koskevaa järjestelmää perusteltuna erityisesti siltä osin kuin ehdotukseen on sisällytetty kansallista liikkumavaraa käyttäen lievempi rikemaksujen luokka. Saamansa selvityksen perusteella ja asiaa kokonaisuutena arvioituaan lakivaliokunta on katsonut, että esityksessä ehdotettujen seuraamusten voidaan katsoa olevan laadun ja suuruuden osalta oikeasuhtaisia ja perusteltuja siltä osin kuin di-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

rektiivi sallii kansallista liikkumavaraa. Asiassa saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta on päätenyt samaan arvioon.

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut hallinnollisia rangaistusseuraamuksia koskevaa sääntelyä myös ne bis in idem -säännön kannalta. Sen mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Ne bis in idem -sääntö on otettu 1. lakiehdotuksessa huomioon 8 luvun 6 §:n säännöksellä siitä, ettei rikemaksua tai seuraamusmaksua voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnaassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa, tai sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Mainitun 1. lakiehdotuksen 8 luvun 9 §:n 2 momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että Oikeusrekisterikeskus palauttaa hakemuksesta jo maksetun rikemaksun ja seuraamusmaksun, jos samasta teosta, jonka perusteella rikemaksu tai seuraamusmaksu on määrätty, tuomitaan rangaistus rikoslain 32 luvun 6—10 §:n perusteella. Perustuslakivaliokunta viittaa viimeaikaiseen käytäntöön ja toteaa, että esityksessä ehdotetun säännöksen maksun palauttamisesta voi ymmärtää viittaavan siihen, että samasta teosta olisi mahdollista aikaisemmin määrätyn rike- tai seuraamusmaksun estämättä aloittaa rikosprosessi tai jatkaa jo aloitettua rikosprosessia. Tällainen tulkinta ei kuitenkaan olisi sopusoinnussa oikeus- ja lainsäädäntökäytännössä esitetyn kanssa. Vaikka ne bis in idem -sääntö otetaankin huomioon lain soveltamisessa, on säännös maksun palauttamisesta perustuslakivaliokunnan mukaan asianmukaisinta poistaa. Hallintovaliokunta ehdottaa jäljempänä maksun palauttamista koskevan säännöksen poistamista ja täytäntöönpanoa koskevan sääntelyn täsmentämistä yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevin tavoin.

Seuraamuksia määräävät ja valvontaa suorittavat tahot

Direktiivin mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava kaikki tehtäviensä edellyttämät valvontaan ja rikkomusten selvittämiseen liittyvät valtuudet. Hallituksen esityksessä on päädytty ehdottamaan hallinnollisten seuraamusten määräämiseen hajautettua mallia. Toimivaltaisia viranomaisia ovat 1. lakiehdotuksen 7 luvun 1 §:n mukaan Finanssivalvonta, Poliisihallitus, Patentti- ja rekisterihallitus sekä aluehallintovirasto. Asianajajia valvoo asianajajayhdistys. Ehdotetussa ratkaisussa on huomioitu se, että valvojilla on jo entuudestaan valvontavastuullaan olevien elinkeinonharjoittajien ja yhteisöjen toiminnasta perusteellinen asiantuntemus ja siten parhaat edellytykset arvioida näiden toimintaa. Tällä on tarkoitus turvata ilmoitusvelvollisen toimintaa koskevan asiantuntemuksen säilyttäminen läpi koko valvonta-, tutkinta- ja sanktiointiprosessin. Hallituksen esityksessä ehdotetaan kaikille valvontaviranomaisille toimivaltuudet määrätä hallinnollinen seuraamus. Asianajajayhdistyksellä eli Suomen Asianajajaliitolla ei olisi oikeutta määrätä hallinnollisia seuraamuksia eikä antaa julkista varoitusta, vaan se tekisi asiasta esityksen aluehallintovirastolle. Suomen Asianajajaliitto kuitenkin suorittaisi ensi vaiheen arvioinnin siitä, tulisi-ko seuraamus määrätä tai julkinen varoitus antaa.

Hallintovaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta seuraamuksia määräävistä ja valvontaa suorittavista tahoista asiassa saamansa selvityksen perusteella tarkoituksenmukaisena. Myöskään lakivaliokunnalla ei ole ollut huomauttamista esityksessä ehdotettuun ratkaisuun.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Selvyyden vuoksi hallintovaliokunta tähdentää, että 1. lakiehdotuksen 7 luvun 3 §:n mukaista tarkastusoikeutta osana asianajajiin kohdistuvaa valvontaa käyttää asianajajayhdistys, ei aluehallintovirasto. Pykälän 3 momentin mukainen kotirauhan piiriin ulottuva tarkastusoikeus ei koske asianajajia. Mainitussa 3 momentissa ei ole myöskään tarkoitettu, että aluehallintovirasto kohdistaisi tarkastuksia asianajajien kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin.

Lakivaliokunta on lausunnossaan arvioinut esitystä myös huomioiden tarpeen varmistaa se, että asianajosalaisuuden piiriin kuuluvat asiat pidetään salassa myös käsiteltäessä hallinnollisia seuraamuksia aluehallintovirastossa. Asiaan liittyvää sääntelykokonaisuutta tarkasteltuaan lakivaliokunta on katsonut, että ehdotettu ratkaisu on asianmukainen asianajosalaisuuden turvaamiseksi.

Muutoksenhaku Finanssivalvonnan tekemisiin 1. lakiehdotuksen mukaisiin päätöksiin

Muutoksenhausta valvontaviranomaisen päätökseen ehdotetaan säädettäväksi 1. lakiehdotuksen 9 luvun 4 §:ssä. Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan muutosta haetaan valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Pykälän 4 momentti sisältää kuitenkin poikkeussäännöksen siltä osin kuin valvontaviranomaisena on Finanssivalvonta. Pykälän 5 momentti sisältää poikkeussäännöksen Patentti- ja rekisterihallituksen osalta.

Voimassa olevan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) nojalla Finanssivalvonta määrää seuraamusmaksun, jos se on suuruudeltaan enintään miljoona euroa. Muussa tapauksessa seuraamusmaksun määrää Finanssivalvonnan esityksestä markkinaoikeus. Vastaavasti muutoksenhakuoikeus seuraamusmaksua koskevaan päätökseen eroaa sen mukaan, onko seuraamuksen määrännyt Finanssivalvonta vai markkinaoikeus. Yleisenä muutoksenhakutuomioistuimena toimii Helsingin hallinto-oikeus. Hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutettavaksi Finanssivalvonnasta annetun lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä.

Hallituksen esityksessä on kysymys uusista hallinnollisista seuraamuksista, joiden osalta myös muutoksenhaku on järjestettävä erikseen. Lakiehdotuksen 9 luvun 4 §:n 4 momentin poikkeussäännöksen mukaan haettaessa muutosta Finanssivalvonnan tekemään päätökseen sovelletaan, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:ssä säädetään. Hallituksen esityksen muotoilun on tarkoitettu merkitsevän sitä, että Finanssivalvonnan ollessa valvontaviranomainen muutosta haetaan hallinto-oikeuden sijasta markkinaoikeudelta. Mainittua ratkaisua puoltaa se, että Finanssivalvonnalla on myös muuhun lainsäädäntöön perustuvia toimivaltuuksia, jotka kohdistuvat samoihin ilmoitusvelvollisiin. On mahdollista, että sama lainvastaiseksi arvioitu toiminta tai laininlyönti täyttäisi samanaikaisesti rikkomuksen kriteerit myös jonkin toisen sovellettavan säädöksen kuin 1. lakiehdotuksen perusteella. Ilman 4 momentin poikkeussäännöstä voi olla mahdollista, että tällöin sama toiminta olisi kahden eri tuomioistuimen arvioitavana.

Lakivaliokunta ei lausunnossaan pidä oikeuskäytännön yhdenmukaisuuden turvaamisen kannalta asianmukaisena, että 1. lakiehdotuksen mukaisista valvontaviranomaisten päätöksistä valitetaisiin ensi asteessa eri tuomioistuimeen riippuen siitä, onko valvontaviranomaisena Finanssivalvonta vai muu valvontaviranomainen. Esityksen 1. lakiehdotuksen mukaan sen noudattamista valvovien viranomaisten toimivaltuudet määrätä hallinnollisia seuraamuksia ovat toisiaan vastaavat. Lakivaliokunnan näkemyksen mukaan on toivottavaa, että muutoksenhakua koskevat sään-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

nökset 1. lakiehdotuksen perusteella määrättävien hallinnollisten seuraamusten osalta ovat mahdollisimman yhdenmukaiset, koska kyse on näissä tilanteissa yksinomaan rahanpesulaissa säädettyjen velvoitteiden rikkomisesta. Tältä osin olisi tarkoituksenmukaista, että myös Finanssivalvonnan rahanpesulain rikkomuksista määräämiä seuraamuksia koskevista päätöksistä muutoksenhaku ohjautuisi hallinto-oikeuksiin. Tämän vuoksi lakivaliokunta on esittänyt hallintovaliokunnalle, että 1. lakiehdotuksen 9 luvun 4 §:n 4 momentti poistetaan.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että hallituksen esitystä valmisteltaessa on harkittu Finanssivalvonnan päätöksiä koskevan muutoksenhaun keskittämistä markkinaoikeuden ja Helsingin hallinto-oikeuden sijaan Helsingin hallinto-oikeuteen, mutta päädytty kuitenkin siihen, että muutokset valmistellaan valtiovarainministeriössä muun lainsäädäntöhankkeen yhteydessä. Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan Finanssivalvonnasta annettuun lakiin sisältyvien muutoksenhakusäännösten muutostarpeiden arviointi on aloitettu ja sitä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle myöhemmin vuoden 2017 aikana.

Hallintovaliokunta yhtyy lakivaliokunnan huoleen oikeuskäytännön yhdenmukaisuuden turvaamisesta. Hallintovaliokunta toteaa, että rahanpesulainsäädännössä on kysymys rahoitusjärjestelmän väärinkäytön estämisestä ja selvittämisestä. Ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuden turvaamisen kannalta merkityksellistä on myös se, että kaikkien valvontaviranomaisten toimivaltuudet määrätä hallinnollisia seuraamuksia ehdotetaan määriteltäväksi samalla tavalla. Rahanpesulainsäädäntöön liittyvät muut kysymykset, kuten esimerkiksi julkisuuskysymykset, ratkaistaan valituksina niin ikään ensi asteessa hallinto-oikeuksissa. Näin ollen on myös hallintovaliokunnan mielestä rahanpesulainsäädäntöä koskevan oikeuskäytännön yhdenmukaisuuden turvaamiseksi perusteltua, että 1. lakiehdotuksen mukaisista Finanssivalvonnan päätöksistä haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Hallintovaliokunta katsoo, että edellä mainitusta valtiovarainministeriössä vireillä olevasta lainvalmisteluhankkeesta huolimatta lakivaliokunnan esittämä muutos 1. lakiehdotuksen mukaisia Finanssivalvonnan päätöksiä koskevaan muutoksenhakuun on toteutettavissa jo tässä yhteydessä. Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on kyse neljännen rahanpesudirektiivin kansallisesta täytäntöönpanosta, joka tulee saattaa voimaan 26.6.2017 mennessä. Tämäkin huomioon ottaen hallintovaliokunta pitää muutoksen tekemistä tässä yhteydessä perusteltuna ja ehdottaa 1. lakiehdotuksen 9 luvun 4 §:n 4 momentin poistamista jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Soveltamisala. Saadun selvityksen perusteella *1 momentin 1 kohdan b ja c alakohtia* on selvyden vuoksi tarpeen täsmentää viittauksella a alakohtaan.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Ehdotetusta pykälästä puuttuu maininta voimassa olevan rahanpesulain soveltamisalaan kuuluvista, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitetuista rekisteröitymisvelvollisista vaihtoehtorahaston hoitajista, joita Finanssivalvonta valvoo. Valiokunta ehdottaa vaihtoehtorahaston hoitajia koskevan säännöksen lisäämistä 1 momentin 4 kohdan loppuun.

Lisäksi 1 momentin 6 kohtaan on tarpeen lisätä ulkomaisten vakuutusedustajien Suomessa toimivat sivuliikkeet, joihin viitataan myös 4 §:n 16 kohdan e alakohdassa.

Pykälän 1 momentin 12 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi rahanpesulain soveltamisesta asianajajiin. Esityksen sanamuodon mukaan näyttäisi siltä, että rahanpesulakia sovellettaisiin asianajajiin laajemmin kuin neljännen rahanpesudirektiivin 2 artiklassa on säädetty. Direktiivin mukaan asianajajat ovat ilmoitusvelvollisia, jos nämä toimivat asiakkaansa puolesta tai lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa. Hallituksen esityksen tarkan sanamuodon mukaan rahanpesulakia sovellettaisiin kaikkiin liiketoimiin, joissa asianajaja toimii asiakkaan puolesta tai lukuun. Hallintovaliokunta katsoo, että 12 kohdan säännös on vähintäänkin tulkinnanvarainen ja että sanamuotoa tulee tarkistaa vastaamaan paremmin direktiivin sanamuotoa.

Edellä todetun perusteella hallintovaliokunta ehdottaa 12 kohdan *johdanto-osan* tarkistamista muotoon "asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettuun asianajajaan ja hänen apulaisensa siltä osin kuin nämä toimivat asiakkaan puolesta tai lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistuvat asiakkaansa puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen:".

Vastaava tarkistus on aiheellista tehdä myös 1 momentin 13 kohtaan.

3 §. Soveltamisalaa koskeva raja. Ehdotuksen mukaan tätä lakia ei sovelleta taloudelliseen toimintaan, jota harjoitetaan satunnaisesti tai hyvin rajoitetusti ja tietyt edellytykset täyttyvät. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan yhtenä edellytyksenä on, että toimintaa harjoittaa henkilö, joka ei harjoita pääasiallisena liiketoimintanaan 2 §:n 1 momentin 1—22 kohdassa tarkoitettua toimintaa. Selvityksen mukaan lainkohdassa on ollut tarkoitus viitata kaikkiin laissa määriteltyihin ilmoitusvelvollisiin tavarakauppiaita (24 kohta) lukuun ottamatta. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että 3 kohtaan lisätään myös viittaus 2 §:n 1 momentin 23 kohdassa tarkoitettuihin kirjanpito tehtäviä toimeksiannosta hoitaviin.

Pykälän 2 momentissa hallintovaliokunta ehdottaa säännösviittauksen korjaamista.

4 §. Määritelmät. Pykälän 10 kohdassa määritellään yrityspalvelujen tarjoaja. Selvityksen mukaan 10 kohdan a alakohta poikkeaa sisällöllisesti direktiivin 3 artiklan 7 kohdasta, johon määritelmä perustuu. Yhtenäisen tulkinnan varmistamiseksi säännöksestä on tarpeen poistaa sanat "kolmannen osapuolen lukuun".

Pykälän 11 kohdan mukaan poliittisesti vaikutusvaltaisella henkilöllä tarkoitetaan muun muassa henkilöä, joka toimii tai on toiminut julkisessa tehtävässä poliittisten puolueiden hallintoelinten jäsenenä (c alakohta). Direktiivin 3 artiklan 9 kohdan suomenkielisessä versiossa käytetään ilmaisua "poliittisten puolueiden johtoelinten jäsenet". Selvityksen mukaan hallituksen esitykses-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

sä käytetty ilmaisu on sisällynyt jo perusvalmisteluvaiheen jälkeen julkaistuun hallituksen esityksen luonnokseen, mutta direktiivistä poikkeavalle ilmaisulle ei ole esitetty erityisiä perusteluja. Valiokunta katsoo, että direktiivissä käytetty ilmaisu on selkeämmin rajattavissa, mikä helpottaa ilmoitusvelvollisten työtä 3 luvun 13 §:n soveltamisessa, ja ehdottaa c alakohdan muuttamista sen mukaiseksi. Kansainvälisissä suosituksissa ja direktiivissä ei ole myöskään tarkoitettu määritelmän sisältämien henkilöryhmien osalta paikallistason henkilöitä.

Pykälän 12 kohdassa määritellään poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen. Säännöksen mukaan sellaiseksi katsotaan muun muassa aviopuoliso tai kumppani, joka asianomaisen maan kansallisessa lainsäädännössä rinnastetaan aviopuolisoon (a alakohta). Suomen kansallisessa lainsäädännössä rekisteröity parisuhde rinnastetaan avioliittoon (rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 8 §), mutta avoliittoa ei, koska avoliiton osalta vastaavaa kategoriasta rinnastussäännöstä ei ole. Avoliiton rinnastus edellyttäisi, että siitä säädettäisiin erikseen.

Pykälän 16 kohdan b alakohdassa viitataan sijoitusrahastolain (48/1999) 2 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettuun yhteissijoitusyhtymään, jolla tarkoitetaan mainitun lain mukaan "sellaista muussa ETA-valtiossa kuin Suomessa toimiluvan saanutta yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavaa yritystä, joka kotivaltionsa lainsäädännön perusteella täyttää sijoitusrahastodirektiivin edellytykset". Viittauksen tulisi kuitenkin kohdistua sijoitusrahastolain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun suomalaiseen rahastoyhtiöön. Mainittuun b kohtaan on tarpeen lisätä myös vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettujen suomalaisten vaihtoehtorahastojen hoitajat, jotka kuuluvat rahanpesudirektiivin 3 artiklan 2 kohdan d alakohdan määritelmän "yhteissijoitusyhtymästä, joka pitää osuuksiaan tai osakkeitaan kaupan" piiriin.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella 16 kohdan d alakohdan määritelmää on tarpeen täsmentää muotoon "vakuutusedustuksesta annetun lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettua vakuutusedustajaa, jos tämä tarjoaa henkivakuutuspalveluja ja muita sijoituksiin liittyviä palveluja".

Pykälän 17 kohdan määritelmä "rahoituspalveluja tarjoava yritys" pitää laajan soveltamisalansa johdosta sisällään myös Finanssivalvonnan valvottaviksi 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1—8 kohdassa säädettyjä ilmoitusvelvollisia. Pykälän 17 kohtaa tulee selvyiden vuoksi täsmentää. Lisäksi kohtaan on selvityksen mukaan tarpeen lisätä rahanpesudirektiivin 3 artiklan 2 kohdan f alakohdan mukaisesti rahoituspalveluja tarjoavien yritysten Suomessa toimivat sivuliikkeet.

3 luku. Asiakkaan tunteminen

2 §. Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen. Ehdotetussa 2 §:ssä säädetään niistä tilanteista, joissa asiakas on tunnistettava aina — riippumatta riskeistä. Tämä koskisi vakituisen asiakassuhteen perustamista sekä pykälässä säädettyjä eräitä muita tilanteita.

Liiketoimella tarkoitetaan yksittäistä tapahtumaa, kuten tilisiirtoa tai pelimaksun suorittamista. Satunnaisia liiketoimia koskevalla 2 §:n 1 momentin 1 kohdalla on suljettu tunnistamisvelvollisuuden ulkopuolelle tavalliset tapahumat, joihin ei liity merkittäviä riskejä, kuten yksittäiset tavanomaiset kuluttajien toimenpiteet.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Direktiivin 11 artiklan a kohdan mukaan ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakas asiakassuhdetta perustettaessa. Hallituksen esityksessä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnan kannalta ei ole katsottu välttämättömäksi, että asiakas tulisi tunnistaa kaikkien satunnaisten asiakkuuksien tai liiketoimien osalta, jos asiakassuhteeseen ei liity erityisiä riskejä. Ilmaisua vakituinen asiakassuhde, joka perustuu voimassa olevaan rahanpesulakiin, on pidetty lain soveltajien kannalta selkeämpänä ja tarkoituksenmukaisempaan ilmaisuna, jolloin täysimääräiset asiakkaan tuntemisvelvollisuudet rajataan koskemaan eri tavoin rekisteröityjä vakituisia asiakassuhteita. Direktiivi myös tekee eron asiakassuhteen perustamisen (establishing a business relationship) ja satunnaisen liiketoimen/asiakkuuden välillä (carrying out an occasional transaction).

Pykälän 2 *momentissa* tarkoitetun rahapelitoiminnan osalta asiakkaan tuntemisvelvollisuus syntyy, kun kyse on 1 momentissa tarkoitetusta vakituisen asiakassuhteen perustamisesta tai kun 2 momentissa tarkoitettu kynnyсарvo ylittyy tai asiaan liittyy jotain epäilyttävää (1 momentin 3 ja 4 kohta).

Pykälän yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että rahapelitoiminnassa vakituisena asiakassuhteena pidetään eri tavoin tapahtuvaa asiakkaan rekisteröintiä (esimerkiksi pelitilin avaaminen tai asiakkaan tuntemistietojen tallettaminen asiakasrekisteriin).

Kun kyse on kynnyсарvon ylittävistä pelisuorituksista (esim. lottokuponki), lakiehdotus jättää rahapeliyhteisölle liikkumavaraa sen osalta, missä vaiheessa asiakas olisi tunnistettava, ottaen huomioon, että toisiinsa kytkeytyvien suoritusten tunnistaminen voi olla vaikeaa erityisesti "kivijallassa" tapahtuvan pelaamisen osalta. Lakiehdotus lähtee siitä, että rahapeliyhteisön olisi arvioitava, milloin suorituksia voidaan pitää toisiinsa liittyvinä suorituksina (esim. saman päivän tai viikon aikana).

Rahapeliyhteisö voi katsoa tarkoituksenmukaiseksi tunnistaa aina yksittäisen 2 000 euron ylittävän pelimaksun osalta asiakkaan jo panoksen asettamisvaiheessa, ottaen huomioon, että näin suuri maksusuoritus voi jo olla tavanomaisesta poikkeavaa. Lakiehdotus kuitenkin mahdollistaa asiakkaan tuntemistoimien suorittamisen viimeistään voiton maksamisen yhteydessä. Asiakkaan tuntemistoimet voitaisiin siten toisiinsa kytkeytyvien suoritusten osalta suorittaa myös silloin, kun voitto maksetaan.

Luvun 4 §:ssä säädetään velvollisuudesta seurata asiakassuhdetta niissä tilanteissa, joissa asiakas on tunnistettu. Esimerkiksi pankkien olisi havaittava tavanomaisesta poikkeavat liiketoimet huomioiden asiakkaan normaalin toiminnan. Käytännössä asiakassuhdetta voidaan esimerkiksi rahapelitoiminnassa seurata vasta, kun kyse on rekisteröidystä vakituisesta asiakassuhteesta.

Luvun 13 § (poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus) on direktiivin mukaisesti luvun 2 §:ään nähden lisävelvoite. Ilmoitusvelvollinen voi halutessaan tarkistaa poliittista vaikutusvaltaa koskevan tiedon samalla, kun kerää muut asiakkaan tuntemistiedot. Tämä ei ole kuitenkaan ainoa oikea tapa selvittää poliittista vaikutusvaltaa, eikä pykälän tarkoituksena ole määrätä käytettäväksi tietynlaista menettelyä.

Luvun 13 §:ssä tarkoitetulla riskiperusteiseen arvioon pohjautuvalla menettelyllä tarkoitettaisiin, että poliittista vaikutusvaltaa ei olisi välttämättömästi selvittää kaikissa 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuis-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

sa tilanteissa, joissa asiakas on tunnistettava, jollei tuotteeseen tai palveluun taikka asiakassuhteeseen liity erityisiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä. Valiokunta käsittelee riskiperusteiseen arvioon pohjautuvaa menettelyä tarkemmin jäljempänä kyseisen 13 §:n yhteydessä.

Pykälän 5 momentin mukaan, jos asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen aiheutuu siitä, että yksittäisten liiketoimien yhteenlaskettu arvo on 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vähintään 10 000 euroa tai vastaavasti 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa vähintään 2 000 euroa, henkilöllisyys on todennettava, kun mainittu raja saavutetaan. Selvityksen mukaan 5 momentissa olisi tullut viitata myös 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin tapauksiin. Niistä on kyse, jos liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus yhteensä on vähintään 10 000 euroa ja asiakkuus on satunnainen, tai kyse on maksajan tiedot -asetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitettusta varojen siirrosta, jonka määrä ylittää 1 000 euroa. Valiokunta ehdottaa, että 5 momenttia täydennetään edellä tarkoitettulla tavalla.

7 §. Asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttäminen ilmoitusvelvollisen puolesta. Pykälän 6 momentin mukaan valvontaviranomainen voi katsoa, että rahapeliyhteisö ilmoitusvelvollisena täyttää tässä pykälässä säädetty edellytykset, jos sen puolesta toimiva 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu elinkeinonharjoittaja tai yhteisö, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja, noudattaa tämän luvun 1, 2 ja 10 §:n säännöksiä asiakkaan tuntemisesta ja jos rahapeliyhteisö saa tältä pyydettyä viipymättä asiakkaan tuntemistiedot ja asiakkaan henkilöllisyyden todentamistiedot.

Saadun selvityksen mukaan säännöksessä tarkoitetaan minimitasoa, jolloin rahapeliyhteisön katsotaan noudattavan 1. lakiehdotuksen mukaisia velvoitteita silloin, kun se on siirtänyt siinä tarkoitettujen pykälien osalta velvoitteet asiamiesten hoidettaviksi. Rahapeliyhteisö ei kuitenkaan itse vapaudu tämä lain mukaisista vastuistaan sillä, että se siirtää asiakkaan tunnistamisen asiamiesten tehtäväksi (8 momentti). Myös riskien arvioiminen on pelkästään rahapeliyhteisön tehtävä. Säännöksessä on jätetty tarkoituksella liikkumavaraa rahapeliyhteisölle siltä osin, millä tavalla tietojen luovutus on tarkoituksenmukaisinta järjestää. Rahapeliyhteisön tulee 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla jatkuvasti seurata asiakassuhdetta, jossa asiakkaan tuntemista koskevia velvollisuuksia on suorittanut kolmas osapuoli (7 momentti).

Selvityksen mukaan rahapeliyhteisön asiamiehet suorittavat asiakkaiden tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista rahapeliyhteisön lukuun osana rahapeleihin liittyvien osallistumisilmoitusten ja -maksujen välittämistä. Samalla, kun asiakkaan henkilöllisyys todennetaan, asiamies täyttää asiakkaan tunnistamistiedot sekä muut pyydetty tiedot joko suoraan rahapelien myyntipäätteelle tai rahapeliyhteisön laatimalle paperiselle lomakkeelle. Asiamiehen on toimitettava tunnistamistiedot rahapeliyhteisölle viipymättä. Valiokunta toteaa, että 6 momentista on tarpeen poistaa sana pyydettyä, jotta säännös vastaa tarkoitettua.

Asiakkaiden tunnistamisessa ja henkilöllisyyden todentamisessa on kyse henkilötietojen käsittelystä. Henkilötietojen käsittelyyn kohdistuu erityisiä lainsäädännöllisiä vaatimuksia. Kun asiamiehet eivät ole lakiehdotuksen 1 luvun 4 §:n 5 kohdassa määritellyjä ilmoitusvelvollisia, asiakkaiden tietosuojaan kannalta on tarkoituksenmukaista, että asiamiehet tulevat käsittelemään kyseisiä henkilötietoja vain rahapeliyhteisön toimeksiannosta ja lukuun.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

8 §. Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset asiakkaista, tuotteista, palveluista, maksuliikenteestä, toimitustavasta tai maantieteellisistä riskitekijöistä, joihin voi liittyä vähäinen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, ja näissä tilanteissa noudatettavista menettelyistä.

Saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta tähdentää, että yksinkertaistetun asiakkaan tuntemismenettelyn soveltaminen ei edellytä, että valtioneuvoston asetus on annettu, vaan ilmoitusvelvollinen voi soveltaa yksinkertaistettua menettelyä oman riskiarvionsa perusteella. Riskiarvio on kuitenkin dokumentoitava. Selvityksen mukaan asetuksen tarkoituksena on tukea ilmoitusvelvollisten toimintaa antamalla tarkentavia säännöksiä sellaisten tilanteiden osalta, joissa se katsotaan tarpeelliseksi. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi rahoitussopimukset, jotka on sisällytetty voimassa olevaan eräisiin rahoitussopimuksiin liittyvästä yksinkertaistetusta asiakkaan tuntemismenettelystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja selvittämisessä annettuun valtioneuvoston asetukseen (1204/2011), tai vakuutus tuotteet, joihin liittyy vähäinen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, mutta myös muita tilanteita on mahdollista huomioida.

10 §. Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset asiakkaista, tuotteista, palveluista, maksuliikenteestä, toimitustavasta tai maantieteellisistä riskitekijöistä, joihin voi liittyä tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, ja näissä tilanteissa noudatettavista menettelyistä. Myöskään tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuuden käyttö ei edellytä valtioneuvoston asetuksen antamista.

13 §. Poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus. Pykälässä säädetään ilmoitusvelvollisella olevasta poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvästä tehostetusta tuntemisvelvollisuudesta. Säännös vastaa pääosin voimassa olevan rahanpesulain 20 §:ää. Keskeinen muutos nykytilaan nähden on se, että säännöksen soveltamisala laajennetaan neljännen rahanpesudirektiivin mukaisesti kattamaan ulkomaisten ohella myös kotimaisien poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamisen.

Neljäs rahanpesudirektiivi edellyttää, että kaikki ilmoitusvelvolliset ovat ottaneet käyttöön asianmukaiset riskinhallintajärjestelmät, mukaan lukien riskiperusteiset menettelyt, sen selvittämiseksi, onko asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Direktiivin 20 artiklalla on pantu täytäntöön FATF:n suositus 12, mutta sen mukaan ainoastaan kaikkien finanssisektorin toimijoiden tulisi ottaa käyttöön asianmukaiset riskinhallintajärjestelmät. Direktiivissä poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamisvelvollisuus ja siihen liittyvä seuranta on myös tarkoitettu samantasoisiksi riippumatta siitä, onko kyse ulkomaisista vai kotimaisista asiakkaista, kun taas FATF:n suositus edellyttää pelkästään kohtuullisia toimenpiteitä kotimaisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamiseksi ja edellyttää direktiivissä tarkoitettuja toimenpiteitä pelkästään korkean riskin asiakassuhteisiin. Direktiivin vaatimukset menevät näin ollen selvästi pidemmälle kuin FATF:n suositus. Säännöksen muotoilussa on siten oleellista varmistaa direktiivin asianmukainen täytäntöönpano.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Pykälän *1 momentin* mukaan ilmoitusvelvollisella tulee olla asianmukaiset riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvat menettelyt sen toteamiseksi, onko asiakas tai onko hän ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ilmoitusvelvollisella tulisi olla riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvat menettelyt sen arvioimiseksi, onko asiakas poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö tai tällaisen henkilön perheenjäsen tai yhtiökumppani. Ilmoitusvelvollinen voisi siten suhteuttaa menettelyn asiakassuhteisiinsa ja toimintaansa liittyviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin.

Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan esityksessä on tarkoitettu, että ilmoitusvelvollisella on mahdollisuus jättää asiakkaan status selvittämättä, jos ilmoitusvelvollinen voi perustella selvittämättä jättämisen riskiperusteisella arvioinnillaan. Riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvat menettelyt mahdollistavat myös esimerkiksi sen, että ilmoitusvelvollisen ei tarvitse selvittää poliittista vaikutusvaltaa samassa yhteydessä asiakkaan tunnistamisen ja henkilöllisyyden todentamisen kanssa, vaan ilmoitusvelvollinen voi toteuttaa selvittämisen viivytyksettä jälkikäteen.

Valiokunnan yleisperusteluissa todetuista syistä 3 luvun 13 §:ää on tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi aiheellista täsmentää. Hallintovaliokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi *uuden 2 momentin*, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitettujen menettelyjen puitteissa poliittinen vaikutusvalta on selvitettävä aina, kun ilmoitusvelvollinen arvioi 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusvelvollisen riskiarvion perusteella, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski.

Valiokunnan ehdottama uusi 2 momentti tarkoittaa, että kaikilla ilmoitusvelvollisilla tulee olla riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvat menettelyt. Tämän menettelyn puitteissa ilmoitusvelvollinen voi riskiarvionsa perusteella itse arvioida, missä tilanteissa poliittinen vaikutusvalta on selvitettävä ja milloin se voidaan jättää tapauskohtaisen harkinnan varaan. Valiokunnan ehdotuksen mukaan poliittinen vaikutusvalta on kuitenkin selvitettävä aina silloin, kun asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski. Näin voisi olla esimerkiksi, jos toisessa valtiossa asuva henkilö ostaa vahinkovakuutuksen Suomessa sijaitsevalle arvokkaalle kiinteistölle tai asunnolle. Vastaavasti ilmoitusvelvollinen voisi riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvan menettelynsä puitteissa arvioida, että poliittisen vaikutusvallan voi jättää selvittämättä silloin, kun kyse on liiketoimesta, johon ei liity erityisiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä. Näin voisi olla esimerkiksi eräissä tavanomaisen rahapelaamisen tilanteissa, joissa 3 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu kynnyсарvo harvoin ylittyy. Toisaalta ilmoitusvelvollisen olisi syytä yksittäistapauksessa arvioida asiakassuhdetta erikseen, jos pelitapahtumaan liittyy jotakin tavanomaisesta poikkeavaa tai jos ilmoitusvelvollinen epäilee rahanpesua tai terrorismin rahoitusta.

Hallintovaliokunnan ehdotuksesta seuraa, että hallituksen esityksessä ehdotettujen pykälän *2 momentista* tulee 3 momentti. Valiokunta ehdottaa sen *1 kohtaan* tehtäväksi teknisen tarkistuksen, jolla ilmaisu "ylimmän johdon" muutetaan muotoon "ylemmän johdon". Hallituksen esityksen mukaisesta pykälän *3 momentista* tulee vastaavasti valiokunnan ehdottaman pykälän 4 momentti.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Hallituksen esityksen mukaisen pykälän *4 momentti* sisältää erityissäännöksen sosiaaliturvaan kuuluvien pakollisten vakuutusten osalta. Ottaen huomioon uusi 2 momentti mainittu säännös käy tarpeettomaksi, koska uusi 2 momentti koskee kaikkia ilmoitusvelvollisten ryhmiä, myös työeläkevakuutusyhtiöitä. Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että hallituksen esityksessä ehdotettu 4 momentti poistetaan.

5 luku. Rahanpesun valvontarekisteri

4 §. Rahanpesun valvontarekisteriin merkittävät tiedot ja muutoksista ilmoittaminen. Ehdotetun 5 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemistä koskevassa hakemuksessaan hakijan on ilmoitettava harjoittamansa elinkeinotoiminta, jonka perusteella hakija on ilmoitusvelvollinen. Hallintovaliokunta katsoo, että käsillä olevan 4 §:n *1 momentin* 1 kohdassa tarkoitetun yksityisen elinkeinonharjoittajan osalta rekisteriin on tarpeen merkitä myös edellä mainittu 3 §:n 3 momentin mukainen elinkeinotoiminta, ja ehdottaa tätä koskevan säännöksen lisäämistä *uudeksi 3 kohdaksi*.

Saadun selvityksen mukaan aluehallintovirastolla on valvontatehtävänsä vuoksi lisäksi tarve merkitä rekisteriin henkilöt, joiden luotettavuus on 5 luvun 5 §:n nojalla selvitetty. Rekisteriin tallennettaisiin henkilön nimi, henkilötunnus tai sen puuttuessa syntymäaika ja kansalaisuus sekä asema rekisteröidyssä. Valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään tätä koskeva *uusi 4 kohta*.

Valiokunnan ehdottamien lisäysten vuoksi hallituksen esityksen mukaisen momentin 3 ja 4 kohdista tulee *5 ja 6 kohdat*.

5 §. Luotettavuus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muun muassa luotettavuuden arvioinnin kriteereistä. Valiokuntakäsittelyn yhteydessä on käynyt ilmi, että pykälän *2 momentin* 1 kohta ja siihen liittyvä 5 momentissa tarkoitettu tiedonsaantioikeus eivät vastaa toisiaan. Tämän korjaamiseksi hallintovaliokunta ehdottaa, että 2 momentin 1 kohtaa tarkennetaan mainitsemalla siinä ne julkiset maksut, joita säännöksessä on tarkoitettu ja joista 5 momentissa on kysymys.

Hallintovaliokunnan saaman selvityksen perusteella *5 momentissa* on tarpeen huomioida Harmaan talouden selvitysyksikön aluehallintovirastolle tuottamien tietojen maksuttomuus.

Myös pykälän 3 momentin ja 6 momentin välillä on ristiriita. Tämän oikaisemiseksi valiokunta ehdottaa, että *6 momentin* sanamuotoa täsmennetään siten, että se vastaa 3 momentin muotoa. Lisäksi valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan 6 momentissa tarkoitettujen tietojen luovutusta koskisi vastaava henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuusvaatimus kuin 5 momentissa. Valiokunta toteaa, että siitä tulee säätää laissa, ja ehdottaa tarpeellisuutta koskevan maininnan lisäämistä 6 momenttiin.

Lisäksi valiokunta toteaa, että *7 momentin* sanamuotoa on syytä täsmentää. Momentissa tarkoitettu tietoturvallinen ratkaisu voi olla muukin kuin tekninen käyttöyhteys.

7 §. Tietojen antaminen rahanpesun valvontarekisteristä. Esityksen mukaan aluehallintovirastoon perustetaan rahanpesun valvontarekisteri, johon rekisteröidään rahanpesulain nojalla tiedot aluehallintoviraston valvomista ilmoitusvelvollisista, lukuun ottamatta niitä, jotka ovat toimi-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

lupavalvottavia tai ovat jo rekisteröityneet aluehallintoviraston valvottaviksi jonkin muun lain-säädännön nojalla. Tarkoituksena on, että rekisteriin tehtäisiin ilmoituksia sähköisesti ja myös mahdolliset rekisterikyselyt toteutettaisiin sähköisesti.

Mainitun 7 §:n 2 momentin mukaan, sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, aluehallintovirasto saa luovuttaa rekisteristä henkilötietoja tulosteena taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta tai luovuttaa ne muutoin sähköisessä muodossa.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että säännöksen mukaan aluehallintovirasto saisi saattaa rahanpesun valvontarekisteristä henkilötietoja yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta. Valiokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa ehdotetulla tavalla julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet. Valiokunnan mukaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on kuitenkin olennaista, että ehdotetun kaltaisesta internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että nyt arvioitavana olevan rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajausta hakujen yksittäisyydestä sisällytetään implementoitavana olevan direktiivin asettamissa puitteissa myös nyt arvioitavana olevan lakiehdotuksen säännöksiin julkisista tietopalveluista.

Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan tietojen luovutus järjestettäisiin saattamalla ne soveltuvin osin yleisesti saataville sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun käyttäjällä olisi mahdollisuus hakea rekisteriin merkittyjä tietoja yksittäisinä hakuina yritys- ja yhteisötunnuksella, toiminimellä tai aputoiminimellä. Lisäksi palvelun käyttäjä voisi hakea tietoa elinkeinotoiminnan mukaan niin, että hakutuloksena olisi luettelo kaikista tietyn elinkeinotoiminnan johdosta rekisteröityneistä ilmoitusvelvollisista. Toisin kuin hallituksen esityksen perusteluissa on mainittu, tietojen hakumahdollisuutta ei ole tarkoitus rajata siten, että sama hakija voisi hakea vuorokauden aikana tietoja vain rajallisesta määrästä yrityksiä. Asiointipalvelun kautta ei olisi mahdollista hakea tietoa tiedoista, jotka on merkitty rekisteriin hallintovaliokunnan ehdottaman 4 §:n 1 momentin uuden 4 kohdan nojalla (luotettavuus).

Henkilötietojen haut asiointipalvelussa kohdistuisivat vain sellaisiin henkilötietoihin, jotka olisivat julkisia, ja haut mahdollistettaisiin vain yksittäisinä hakuina. Näitä henkilötietoja on mahdollista rajata perustietoihin. Sääntelykokonaisuus ja nämä sähköisen asiointipalvelun ratkaisut huomioiden hallintovaliokunta ei pidä tarpeellisenä sisällyttää 7 §:ään esimerkiksi terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevaa rekisterilainsäädäntöä vastaavaa säännöstä rekisterihakujen yksittäisyydestä (PeVL 32/2008 vp), jossa tarkoitettu rekisteri myös poikkeaa nyt puheena olevasta rahanpesun valvontarekisteristä. Perustuslakivaliokunnan lausuntoa ja rahanpesun valvontarekisteriä koskevaa sääntelyä arvioituaan hallintovaliokunta ehdottaa kuitenkin pykälän 2 momentin tarkistamista siten, että säännöksestä käy selkeästi ilmi, mitä henkilötietoja voidaan asettaa saataville yleisen tietoverkon kautta taikka luovuttaa tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Näitä tietoja olisivat tiedot luonnollisen henkilön nimestä ja syntymäajasta.

Kuten edellä on todettu, tarkoitus on, että asiointipalvelun käyttäjä voisi hakea tietoa elinkeinotoiminnan mukaan niin, että hakutuloksena olisi luettelo kaikista tietyn elinkeinotoiminnan

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

johdosta rekisteröityneistä ilmoitusvelvollisista. Tämä ei kuitenkaan käy selvästi ilmi *1 momentin* sanamuodosta, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa 1 momenttiin lisättäväksi tätä koskevan säännöksen. Valiokunnan käsityksen mukaan tällainen haku tarkoittaisi käytännössä tietojen massahakua. Pääsääntöisesti kysymys olisi yritystiedoista, mutta valiokunnan käsityksen mukaan 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisiin tietoihin kohdistuvina myös henkilötiedoista. Perustuslakivaliokunnan lausunto huomioon ottaen hallintovaliokunta pitää sen vuoksi aiheellisena, että 2 momenttiin sisällytetään maininta siitä, että henkilötietoja voidaan hakea sähköisen tietoverkon kautta vain yksittäisinä hakuina.

Pykälän 2 momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin lisäksi edellytyksistä, joilla aluehallintovirasto saa luovuttaa tiedot rahanpesun valvontarekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta. Pykälästä kuitenkin puuttuu kaupparekisterilakiin ehdotettua 1 a §:ää vastaava nimenomainen säännös siitä, että henkilötunnuksen tunnusosaa koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa aluehallintovirastolle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta. Tällainen säännös tosin sisältyy yleisenä pykälän 3 momenttiin.

Valiokunta pitää perusteltuna, että henkilötunnuksen tunnusosan luovuttamisen edellytyksiä koskeva sääntely rahanpesun valvontarekisterin osalta vastaa kaupparekisterin sääntelyä. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että 2 momentin viimeinen virke siirretään *3 momenttiin* ja 3 momentin säännös tietojen asianmukaisesta suojaamisesta täsmennetään koskemaan henkilötiedon tunnusosaa koskevan tiedon antamista. Lisäksi 3 momentin ensimmäinen virke tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti vaikuttaa päällekkäiseltä säännökseltä 2 momenttiin ehdotetun kanssa, joten valiokunta ehdottaa sen poistamista.

Hallintovaliokunta kiinnittää vielä huomiota hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa olevaan mainintaan siitä, että yleisen tietoverkon välityksellä sähköisesti julkistettavien tietojen luovutusta ei koskisi tietojen asianmukaista suojaamista koskeva vaatimus. Valiokunta toteaa, että henkilötietojen suojaaja sääntelevät yleislakina henkilötietolaki (523/1999) ja sen kanssa samanaikaisesti säädetty laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), jotka yhdessä muodostavat henkilötietojen suojaaja koskevan kokonaisuuden. Valiokunta tähdentää, että rekisterinpitäjää koskee vaatimus suojata tiedot asianmukaisesti tietosuojalainsäädännön mukaisesti henkilörekisterissä ja tietoja luovutettaessa riippumatta siitä, millä tavalla sähköinen luovutus teknisesti toteutetaan. Lisäksi teknisen käyttöyhteyden avaaminen aluehallintoviraston rekisteriin tai tietojen antaminen muutoin sähköisesti edellyttää aluehallintoviraston päätöstä tietojen luovuttamisesta.

6 luku. Tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot

2 §. Yhteisön velvollisuus pitää yllä tosiasiallisia edunsaajiaan koskevia tietoja. Hallituksen esityksen mukaan 1 luvun 4 §:n 5 kohdassa määritellyillä ilmoitusvelvollisilla on velvollisuus tunnistaa asiakkanaan olevien yritysten ja yhteisöjen tosiasialliset edunsaajat. Näistä säädetään 1 luvun 5 ja 7 §:ssä. Lakiehdotuksen 3 luvun 6 §:n mukaan asiakkaan tosiasialliset edunsaajat on tunnistettava aina, kun kyse on 1 luvun 5 §:n 2—4 momentissa ja 7 §:ssä tarkoitetuista tilanteista.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Lisäksi direktiivi edellyttää jäsenvaltion varmistavan lainsäädännössään, että myös edellä mainitut asiakkaana olevat yritykset ja yhteisöt itse ylläpitävät tosiasiallisia edunsaajiaan koskevia tietoja. Tästä ehdotetaan säädettäväksi nyt käsillä olevassa 6 luvussa.

Edellä todettu huomioon ottaen hallintovaliokunta katsoo, että 6 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentissa olevat viittaukset tosiasiallisiin edunsaajiin ovat epäselvät. Saadun selvityksen mukaan momenttien tarkoituksena on suhteuttaa yrityksen tosiasiallisen edunsaajan tuntemisvelvollisuus siihen, millaiset yrityksen tiedonsaantimahdollisuudet ovat tosiasiallisen edunsaajan aseman suhteen. Yksinkertaisimmillaan edunsaajan asema on nähtävissä osakasluettelosta tai hallitusta koskevas- ta kaupparekisterimerkinnästä. Toisaalta edunsaajan asema voi perustua esimerkiksi osakassopi- mukseen tai tosiasiallisen määräysvallan käyttöön, jolloin yrityksen tiedonsaantimahdollisuudet ovat rajoitetut. Tosiasiallista määräysvaltaa voidaan periaatteessa käyttää myös pienten omistus- osuuksien tai pitkien omistusketjujen kautta. Selvityksen mukaan tosiasiallisen edunsaajan ase- man määrittelyssä lähtökohtana on, että yritys käyttää apuna kaikkia sen tiedossa olevia seikkoja. Yrityksen aktiivista selonottovelvollisuutta on kuitenkin suhteutettava, jotta yritykselle aiheutu- va hallinnollinen taakka säilyisi kohtuullisena.

Ottaen huomioon 3 luvun 6 §:n 1 momentissa säädettävä ilmoitusvelvollisen velvollisuus tunnis- taa tosiasiallinen edunsaaja aina, kun kyse on 1 luvun 5 §:n 2—4 momentissa tarkoitetuista tilan- teista, on hallintovaliokunnan mielestä johdonmukaista, että myös asiakkaiden aktiivinen tieto- jen ylläpitovelvollisuus viittaisi samoihin lainkohtiin. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan tarken- nuksen tekemistä pykälän 1 momenttiin.

Lisäksi 3 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan ilmoitusvelvollisen on asiakkaaseen liittyviin rahan- pesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin nähden asianmukaisella tavalla ja riittävässä laajuus- dessa selvitettävä, käyttääkö joku muu 1 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräysvaltaa asi- akkaassa. Edellä todetuista syistä myös 2 momentin säännöstä tulee tässä suhteessa tarkentaa.

4 §. Yhteisön tosiasiallisen edunsaajan rekisteröinti. Hallituksen esityksessä ehdotetaan py- kälään sisällytettäväksi selvyuden vuoksi viittaussäännökset kaupparekisterilakiin (129/1979), yhdistyslakiin (503/1989), uskonnonvapauslakiin (453/2003) ja säätiölakiin (487/2015), joissa säädetään tosiasiallisina edunsaajina pidettäviä henkilöitä koskevien tietojen rekisteröinnistä. Tätä vastaavasti muutettaisiin kaupparekisterilakia lisäämällä tosiasiallinen edunsaaja rekisteriin merkittäväksi tiedoksi. Edunsaajia koskevat tiedot rekisteröitäisiin osaksi Patentti- ja rekisterihal- lituksen ylläpitämiä kauppa-, yhdistys- ja säätiörekisteriä sekä uskonnollisten yhdyskuntien re- kisteriä. Säännös liittyy rahanpesudirektiivin vaatimukseen keskitetystä rekisteristä, mikä vaati- mus täytyisi sillä, että yhdistysrekisteri ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisteri liitettäisiin yri- tys- ja yhteisötietojärjestelmän kantarekisteriksi.

Pykälän 5 momentissa on ehdotettu säädettäväksi määräajasta, johon mennessä tiedot olisi toimi- tettava rekistereihin. Asiassa saadun selvityksen perusteella ehdotettu 5 momentti on tässä yhtey- dessä kuitenkin tarpeeton, koska rekisterisäädösten voimaantulosta säädettäisiin erikseen. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että 5 momentti poistetaan.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Sen sijaan kaupparekisterilain muuttamisesta ehdotettuun lakiin (4. lakiehdotus) on tarpeen lisätä erityinen voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Valiokunta viittaa tältä osin jäljempänä 4. lakiehdotuksen kohdalla esitettyyn.

7 luku. Valvonta

1 §. Valvontaviranomaiset ja ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle. Pykälän *1 momentin* 2 kohdan mukaan Poliisihallitus valvoo 1 luvun 2 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua rahapeliyhteisöä sekä 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua elinkeinonharjoittajaa ja yhteisöä. Sen mukaan Poliisihallituksen valvonnan kohteena olisivat arpajaislain (1047/2001) 11 §:ssä tarkoitettu rahapeliyhteisö (Veikkaus Oy) sekä elinkeinonharjoittajat ja yhteisöt, jotka välittävät 1 luvun 2 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdassa tarkoitettujen rahapeliyhteisöjen (Veikkaus Oy ja Ålands Penningautomatföreningen, Paf) tarjoamiin rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja, jos rahapeliyhteisö on antanut asiakkaan tunnistamisen ja ilmoituksen tekemisen muun elinkeinonharjoittajan tai yhteisön tehtäväksi. Poliisihallitus vastaisi siten 1 luvun 2 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettujen rahapeliyhteisöjen (Paf) rahapelejä myyvien asiamiesten valvonnasta, mutta ei itse rahapeliyhteisöjen valvonnasta.

Kuten valiokunnan yleisperusteluissa on todettu, rahapelitoiminnan ja kiinteistönvälitystoiminnan valvonta Ahvenanmaalla on tarkoitus järjestää erikseen. Hallintovaliokunta toteaa, että 1 momentin 2 kohta on tarpeen tästä syystä rajata koskemaan myös asiamiesten osalta vain 1 luvun 2 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettuja Veikkaus Oy:n asiamiehiä.

Saadun selvityksen perusteella lakiehdotukseen on tarpeen lisätä toimivaltasäännös, jonka mukaan Finanssivalvonta valvoo maksajan tiedot -asetuksen noudattamista. Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että nyt käsillä olevaan pykälään lisätään tätä koskeva *uusi 3 momentti*, jolloin hallituksen esityksessä ehdotetun 1 §:n 3 momentista tulee *4 momentti*.

5 §. Ilmoitusvelvollisen johdon toiminnan määräaikainen rajoittaminen. Pykäläehdotuksen taustalla on rahanpesudirektiivin 59 artiklan 2 kohdan d alakohta, jonka mukaan toimivaltaisten viranomaisten hallinnollisiin toimenpiteisiin tulee kuulua väliaikainen kieltö. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ilmoitusvelvollisessa johtotehtävässä toimivaa henkilöä tai muuta luonnollista henkilöä voitaisiin kieltää hoitamasta johtotehtäviä ilmoitusvelvollisessa, jos tämä on osoittanut tehtävänsä hoidossa ilmeistä taitamattomuutta tai varomattomuutta tai henkilö ei täytä tässä laissa säädettyjä ammattitaito- ja luotettavuusvaatimuksia. Edellytyksenä johdon toiminnan määräaikaiselle rajoittamiselle olisi perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaisesti, että johtotehtävissä toimivalle henkilölle on aiemmin annettu oikaisukehoitus, huomautus tai varoitus, joka ei ole johtanut vakavien ja olennaisten puutteiden korjaamiseen. Edellytyksenä olisi lisäksi, että taitamattomuus tai varomattomuus voi vakavasti vaarantaa tässä laissa säädettyjen tavoitteiden toteutumisen. Lisäksi pykälän *1 momenttia* koskevissa perusteluissa tähdenneetään, että tämän pykälän tarkoituksena on rajoittaa johdon toimintaa tässä laissa säädettyjen edellytysten rikkomisesta.

Kuitenkin hallintovaliokunnalle esitetyn selvityksen mukaan suurimmasta osasta pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista ammattitaito- ja luotettavuusvaatimuksista säädetään muualla

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

lainsäädännössä. Tässä laissa säädetään eräistä aluehallintoviraston valvottavia koskevista vaatimuksista (1. lakiehdotuksen 5 luku).

Yksityiskohtaisista perusteluista saa myös sen käsityksen, että lisäedellytys siitä, että taitamattomuus tai varomattomuus voi vakavasti vaarantaa tässä laissa säädettyjen tavoitteiden toteutumisen, koskisi sekä 1 että 2 kohtaa. Mainittu lisäedellytys sisältyy kuitenkin yksinomaan 1 kohtaan ja liittyy siihen.

Pykälän 2 *momentin* mukaan edellytyksenä kiellon antamiselle on, että 1 momentissa tarkoitettula henkilölle on aiemmin annettu oikaisuohje, huomautus tai varoitus, joka ei ole johtanut toiminnassa esiintyneiden vakavien ja olennaisten puutteiden korjaamiseen.

Pykälän 3 *momentin* mukaan Finanssivalvonnan oikeudesta rajoittaa sen valvonnassa olevien yhteisöjen johdon toimintaa säädetään finanssivalvonnasta annetussa laissa. Pykälän 1 ja 2 momenttia sovellettaisiin siten esimerkiksi aluehallintoviraston suorittamaan ilmoitusvelvollisten johdon valvontaan.

Valiokunnan asiassa saama selvitys vastaa hallituksen esityksessä ehdotetun pykälän sisältöä, eikä sen perusteella pykälää ole aihetta muuttaa. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen merkitykseen. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa perustellaan pykälän sisältöä ja sitä, miksi hallituksen esityksessä on päädytty ehdotettuun ratkaisuun. Perustelut toimivat myös tulkintaohjeina lain soveltajalle. Yksityiskohtaisten perustelujen laatimiseen on sen vuoksi syytä suhtautua asian vaatimalla tarkkuudella.

7 §. Uhkasakko. Pykälän 3 *momentin* mukaan uhkasakkoa ei saa asettaa luonnolliselle henkilölle tässä laissa säädetyn tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi, kun henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan. Lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota ilmaisuun "aihetta epäillä", joka ei ole käytössä rikosprosessilainsäädännössä, ja esittänyt, että sana "aihetta" korvattaisiin sanalla "syytä". Tällöin sanamuodosta kävisi ilmi selkeämmin se, että arvion tekee esitutkintaviranomainen. Hallintovaliokunta pitää säännöksen tarkistamista tarpeellisena ja ehdottaa sanamuodon korjaamista lakivaliokunnan esittämällä tavalla.

8 luku. Hallinnolliset seuraamukset

1 §. Rikemaksu. Lakivaliokunta on lausunnossaan esittänyt, että hallintovaliokunta harkitsee Patentti- ja rekisterihallituksen osalta selventävän maininnan lisäämistä joko 1. lakiehdotukseen tai tilintarkastuslakiin siitä, että rahanpesulain mukaiset seuraamukset tilintarkastajille määräisi Patentti- ja rekisterihallituksessa oleva tilintarkastusvalvonnan tilintarkastuslautakunta. Tämä vastaisi tilintarkastusvalvonnan sisäistä työnjakoa tilintarkastuslain nojalla määrättävien seuraamusten osalta. Rahanpesulain mukaisia seuraamuksia ovat 1. lakiehdotuksen 8 luvun 1 §:n mukainen rikemaksu, 2 §:n mukainen julkinen varoitus sekä 3 §:n mukainen seuraamusmaksu.

Esitetyn 1. lakiehdotuksen mukaan tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvoo 1 luvun 2 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettujen tilintarkastajien osalta Patentti- ja rekisterihallitus. Lakiehdotuksessa ei ole tarkemmin määritelty, mikä taho Patentti- ja rekisterihallituksessa päättäisi 8 luvun 1—3 §:n mukaisista hallinnollisista seuraamuksista. Tilin-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

tarkastuslaki (1141/2015) sisältää puolestaan säännökset Patentti- ja rekisterihallituksessa olevasta tilintarkastusvalvonnasta ja tilintarkastuslautakunnasta. Tilintarkastuslain 7 luvun 2 §:ssä säädetään tilintarkastusvalvonnan tehtävistä. Luvun 4 §:n mukaan tilintarkastusvalvonnassa toimii ratkaisutoiminnassaan itsenäinen tilintarkastuslautakunta. Tilintarkastuslautakunnan ratkaisuvallasta säädetään 7 luvun 5 §:ssä. Tilintarkastuslautakunta ratkaisee siinä yksilöidyt asiat ja hoitaa muut tilintarkastuslaissa säädettyt tehtävät.

Kun nykyinen tilintarkastuslautakunnan toimivalta on rajattu tilintarkastuslaissa säädettyihin tehtäviin eikä hallituksen esitykseen sisälly säännöstä, jonka nojalla tilintarkastuslautakunta voisi määrätä 1. lakiehdotuksessa tarkoitettuja hallinnollisia seuraamuksia, tilintarkastuslautakunnalla ei näyttäisi olevan toimivaltaa 1. lakiehdotuksen mukaisten hallinnollisten seuraamusten määräämiseen tai ainakin sen asema on tässä suhteessa epäselvä.

Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta katsoo olevan tarpeen säätää siitä, että Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastusvalvonnassa toimiva tilintarkastuslautakunta määrää 8 luvun 1—3 §:n mukaisen hallinnollisen seuraamuksen. Hallintovaliokunta pitää johdonmukaisena, että tästä säädettäisiin 1. lakiehdotuksessa, jossa säädetään myös muutoksenhausta 1. lakiehdotuksessa tarkoitettuja hallinnollisia seuraamuksia koskeviin päätöksiin sekä päätösten täytäntöönpanosta.

Hallintovaliokunnan ehdotus merkitsee myös sitä, että 1. lakiehdotuksen mukaisia hallinnollisia seuraamuksia koskeviin päätöksiin ei sovelleta tilintarkastuslaissa säädettyä oikaisuvaatimusmenettelyä.

Edellä olevaan viitaten hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään *uusi 7 momentti*, jonka mukaan Patentti- ja rekisterihallituksessa tässä pykälässä tarkoitettun rikemaksun määrää tilintarkastuslautakunta.

2 §. Julkinen varoitus. Pykälän *1 momentissa* on tarpeen ottaa huomioon muut kuin 8 luvun 1 §:n ja 3 §:n piiriin kuuluvat maksajan tiedot -asetuksen säännösten rikkomukset. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan säännöksen lisäämistä 1 momenttiin.

Edellä 1 §:n yhteydessä todetuista syistä hallintovaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään *uusi 4 momentti*, jonka mukaan Patentti- ja rekisterihallituksessa tässä pykälässä tarkoitettun julkisen varoituksen antaa tilintarkastuslautakunta.

3 §. Seuraamusmaksu. Pykälän *3 momentin* mukaan seuraamusmaksua ei määrätä luonnolliselle henkilölle, jos kysymys on samalla rangaistavasta teosta. Valvontaviranomainen voisi kuitenkin määrätä seuraamusmaksun ja jättää asian ilmoittamatta esitutkintaviranomaiselle, jos teko tai laiminlyönti on sen haitallisuus, siitä ilmenevä tekijän syyllisyys sekä siitä saatu hyöty ja muut tekoon tai laiminlyöntiin liittyvät seikat huomioon ottaen kokonaisuutena arvioiden vähäinen. Hallintovaliokunta pitää lakivaliokunnan tavoin sääntelytapaa jossain määrin ongelmallisena sen vuoksi, että pykälän 1 momentin mukaan seuraamusmaksun määräämisen edellytyksenä on vakava, toistuva ja järjestelmällinen toiminta. Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan sama teko ei voi olla yhtä aikaa vakava ja vähäinen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Mainittuun 3 momenttiin ehdotettu säännös perustuu voimassa olevaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 40 §:n 3 momenttiin. Ehdotetun 8 luvun 3 §:n 1 momentin johdantolauseen ja 3 momentin välillä on kuitenkin pykälän sisäinen ristiriita, jota ei ole Finanssivalvonnasta annetun lain säännöksissä, jotka edellyttävät toiminnalta vain tahallisuutta tai huolimattomuutta. Ehdotetun säännöksen 1 momentin johdantolause perustuu rahanpesudirektiivin 59 artiklan 1 kohtaan, joten sen osalta olisi ongelmallista poistaa vakavuus seuraamusmaksun kriteerinä. Lakivaliokunnan näkemyksen mukaan pykälän 3 momenttia sen sijaan voi tarkistaa siten, että momentissa ehdotettu vähäisyyttä koskeva kriteeri poistettaisiin.

Hallintovaliokunta pitää säännöksen tarkistamista lakivaliokunnan esittämällä tavalla perusteltu- na ja ehdottaa, että 3 momentti muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Valvontaviranomainen ei voi määrätä seuraamusmaksua luonnolliselle henkilölle teosta tai laiminlyönnistä, joka on laissa säädetty rangaistavaksi. Valvontaviranomainen voi kuitenkin määrätä seuraamusmaksun ja jättää asian ilmoittamatta esitutkintaviranomaiselle, ottaen huomioon teon tai laiminlyönnin haitallisuuden, siitä ilmenevän tekijän syyllisyyden sekä siitä saadun hyödyn ja muut tekoon tai laiminlyöntiin liittyvät seikat kokonaisuutena arvioiden."

Lisäksi hallintovaliokunta ehdottaa 1 §:n yhteydessä todetun perusteella, että pykälään lisätään *uusi 6 momentti*, jonka mukaan Patentti- ja rekisterihallituksessa tässä pykälässä tarkoitetun seuraamusmaksun määrää tilintarkastuslautakunta.

4 §. Luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävän seuraamusmaksun suuruus. Pykälän *1 momentin* mukaan seuraamusmaksun suuruutta määrättäessä on säännöksessä lueteltujen seikkojen lisäksi arvioinnissa otettava huomioon menettelyllä saavutettu hyöty tai sillä aiheutettu vahinko, jos ne ovat määritettävissä, tekijän yhteistyö toimivaltaisen valvontaviranomaisen kanssa asian selvittämiseksi sekä aiemmat tämän lain tai sen nojalla annettuihin säännöksiin kohdistuneet rikkomukset ja laiminlyönnit. Rahanpesudirektiivin 17 artiklan mukaan Euroopan valvontaviranomaiset antavat viimeistään 26 päivänä kesäkuuta 2017 toimivaltaisille viranomaisille sekä luotto- ja finanssilaitoksille asetusten (EU) N:o 1093/2010, (EU) N:o 1094/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 16 artiklan mukaisesti ohjeet sellaisissa tilanteissa, joissa on asianmukaista toteuttaa yksinkertaistettuja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, huomioon otettavista riskitekijöistä ja toteutettavista toimenpiteistä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä liiketoiminnan luonteeseen ja kokoon, ja on määrättävä erityistoimenpiteitä, jos se on asianmukaista ja oikeasuhteista. Lisäksi direktiivin 18 artiklassa säädetään, että Euroopan valvontaviranomaiset antavat viimeistään 26 päivänä kesäkuuta 2017 toimivaltaisille viranomaisille sekä luotto- ja finanssilaitoksille asetusten (EU) N:o 1093/2010, (EU) N:o 1094/2010 ja (EU) N:o 1095/2010 16 artiklan mukaisesti ohjeet sellaisissa tilanteissa, joissa on asianmukaista toteuttaa tehostettuja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, huomioon otettavista riskitekijöistä ja toteutettavista toimenpiteistä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä liiketoiminnan luonteeseen ja kokoon, ja on määrättävä erityistoimenpiteitä, jos se on asianmukaista ja oikeasuhteista. Ohjeet tulevat saadun selvityksen mukaan vaikuttamaan myös Finanssivalvonnan tämän lain 9 luvun 6 §:n nojalla antamiin määräyksiin, jotka sitovat rahoitusmarkkinoilla toimivia. Selvityksen mukaan 1 momentissa on tarpeen huomioida myös näihin Finanssivalvonnan määräyksiin kohdistuneet rikkomukset tai laiminlyönnit. Hallintovaliokunta ehdottaa 1 momenttiin lisättäväksi tätä koskevan säännöksen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Pykälän *4 momentti* sisältää säännöksen teolla tai laiminlyönnillä saadun hyödyn huomioimisesta seuraamusmaksun määräämisessä. Momentin mukaan "edellä tässä pykälässä säädetyn estämättä seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kaksi kertaa suurempi kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos se on määritettävissä". Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten hallintovaliokunta ehdottaa selkeyssyistä, että momentissa oleva muotoilu "kaksi kertaa suurempi" korvataan muotoilulla "kaksi kertaa niin suuri".

Valiokunnan ehdottamassa 1 momentin lisäyksessä on kysymys Finanssivalvontaa koskevasta erityissäännöksestä, minkä vuoksi se on tarpeen rajata aluehallintovirastoa koskevan *7 momentin* soveltamisalan ulkopuolelle.

5 §. Muulle kuin luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävän seuraamusmaksun suuruus.

Saadun selvityksen mukaan Finanssivalvonta voi antaa tämän lain 9 luvun 7 §:n nojalla Euroopan valvontaviranomaisten määräyksiin perustuvaa, rahoitusmarkkinoilla toimivia sitovaa sääntelyä Finanssivalvonnan määräyksellä myös muille kuin luotto- tai rahoituslaitoksille. Näitä ovat esimerkiksi vahinkovakuutusyhtiöt, vakuutusyhdistykset, joukkorahoituksen välittäjät ja maksulaitoslain (297/2010) 7 ja 7 a §:ssä tarkoitetut. Edellä 4 §:n 1 momentin kohdalla todetuista syistä on myös 5 §:n *1 momentissa* tarpeen huomioida Finanssivalvonnan näihin määräyksiin kohdistuneet rikkomukset tai laiminlyönnit. Hallintovaliokunta ehdottaa 1 momenttiin lisättäväksi tätä koskevan säännöksen. Koska 5 §:ää soveltavat muutkin valvontaviranomaiset kuin Finanssivalvonta, valiokunta korostaa, että 1 momentin lisäyksessä on kyse yksinomaan Finanssivalvontaa koskevasta erityissäännöksestä.

Lisäksi hallintovaliokunta ehdottaa lakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että pykälän *2 momentissa* oleva muotoilu "kaksi kertaa suurempi" korvataan ilmaisulla "kaksi kertaa niin suuri".

8 §. Hallinnollisen seuraamuksen julkistaminen. Valiokunta ehdottaa, että pykälän *otsikko* tarkistetaan vastaamaan täsmällisemmin pykälän sisältöä. Pykälän 4 momentissa viitataan myös lain 7 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin. Valiokunnan ehdottamassa muodossa otsikko vastaa myös finanssivalvonnasta annetun lain vastaavan säännöksen (43 §, laki 176/2016) otsikkoa.

Pykälän *4 momentin* viimeisen virkkeen mukaan päätös voidaan jättää julkistamatta, jos julkistaminen ei olisi kohtuullista päätöksen kohteena olevan toimenpiteen vähäisyyden vuoksi. Virke vastaa rahanpesudirektiiviin 60 artiklan 1 kohdan c alakohdan ii luetelmakohtaa. Finanssivalvonnasta annetun lain 43 §:n 2 momentin 4 kohdassa on viittaus 43 §:n 4 momenttiin. Kyseinen 43 §:n 4 momentti vastaa asiallisesti nyt puheena olevan 1. lakiehdotuksen 8 luvun 8 §:n 4 momenttia. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan rahanpesudirektiivin mainittu säännös tulee kansallisesti täytäntöönpannuksi tällä 1. lakiehdotuksen 8 luvun 8 §:n 4 momentin virkkeellä.

9 §. Rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpano ja palauttaminen. Ehdotetun pykälän *1 momentin* mukaan rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Täytäntöönpanosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että hallinnollisia sanktioita koskevan lain täytäntöönpanon perusteista tulee säätää laissa. Myös lakivaliokunta on kiinnittänyt sääntelyyn huomiota ja katsonut, että hallituksen esityksessä ehdotettu sääntelyratkaisu ei ole tältä osin asianmukainen. Lakivaliokunnan arvion mukaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) mukainen seuraamusten täytäntöönpanoa koskeva menettely soveltuisi lähtökohtaisesti sellaisenaan 1. lakiehdotuksessa tarkoitetun rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanoon. Näin seuraamusten täytäntöönpano, josta Oikeusrekisterikeskus huolehtii, olisi säännelty lain ta-solla.

Hallintovaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan esittämiin huomioihin. Täytäntöönpanoa koskevan sääntelyn täydentämiseksi edellä todetulla tavalla on 1. lakiehdotukseen tarpeen lisätä säännös, jonka mukaan tämän lain nojalla maksettavaksi määrätty rikemaksu ja seuraamusmaksu pannaan täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) säädetyssä järjestyksessä. Samalla 1 momentissa ehdotettu asetuksenantovaltuus tulee poistaa.

Edellä sanotun lisäksi sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin tulee lisätä säännös 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta. Hallituksen esitykseen ei sisälly ehdotusta mainitun lain muuttamisesta. Sen vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa jäljempänä tätä koskevan uuden lakiehdotuksen hyväksymistä.

Valiokunnan yleisperusteluissa todetuista syistä hallintovaliokunta lisäksi ehdottaa perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan lausuntoihin viitaten, että hallituksen esityksessä ehdotettu pykälän 2 momentti rikemaksun ja seuraamusmaksun palauttamisesta poistetaan. Näin ollen hallintovaliokunnan edellä ehdottama viittaus sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin (672/2002) on lisättävissä pykälän *uudeksi 2 momentiksi*.

Myös pykälän *otsikko* on tarpeen tarkistaa vastaamaan pykälän muutettua sisältöä.

9 Luku. Erinäiset säännökset

4 §. Muutoksenhaku. Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan valvontaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei jäljempänä tässä pykälässä tai muualla laissa toisin säädetä. Pykälä ei sisällä säännöstä siitä, että hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Hallituksen esityksen perusteluissa valitusoikeutta ilman valituslupaa on pidetty tässä vaiheessa perusteltuna siitä syystä, että seuraamuksia, jotka korvaavat voimassa olevaan lakiin sisältyvät kriminalisoinnit, kuitenkin sovellettaneen vain harvoissa tapauksissa vuosittain ja seuraamusten taloudellinen merkitys voi olla huomattava. Suoralla valitusoikeudella on siten ilmeisesti pyritty varmistamaan, että rahanpesulain rikkomuksia koskevissa asioissa saataisiin oikeuskäytäntöä ohjaavia ylimmän oikeusasteen ratkaisuja ottaen huomioon, että kyseessä on uusi asiaryhmä hallinto-oikeuksille ja tapauksien lukumäärät tulevat todennäköisesti olemaan vähäisiä. Muutoksenhaku on myös hajautettu kaikkiin hallinto-oikeuksiin.

Lakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että hallinto-oikeuksien yleisen kehittämislinjan mukaista on, että muutoksenhakua korkeimpaan hallinto-oikeuteen koskee pääsääntöisesti valituslupajärjestelmä. Näin korkeimman hallinto-oikeuden asemaa ylimpänä tuo-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

mioistuimena voidaan kehittää oikeuskäytäntöä ohjaavan tuomioistuimen suuntaan. Edellä todetun vuoksi ja saamaansa selvitystä arvioituaan lakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että oikeusturvan näkökulmasta 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen valvontaviranomaisten päätöksiä koskevien valitusten osalta yksi suora muutoksenhakuaste on riittävä. Lakivaliokunnan näkemyksen mukaan oikeuskäytäntöä on mahdollista kehittää asianmukaisesti myös hallinto-oikeuksien tasolla ja valituslupajärjestelmää soveltaen. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta on esittänyt, että 4 §:n 1 momenttia täydennetään niin, että hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Hallintovaliokunta toteaa tässä yhteydessä, että 1. lakiehdotuksen mukaan valvontaviranomaiset tekisivät myös muunlaisia päätöksiä kuin vain hallinnollisten seuraamusten määräämisistä. Jatkovalitusta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ei kuitenkaan hallituksen esityksessä ehdoteta valitusluvanvaraiseksi miltään osin, vaikka voimassa olevassa rahanpesulaissa näin säädetään vuoden 2016 alusta (40 §).

Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta ehdottaa lakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että pykälän 1 momentin loppuun lisätään säännös, jonka mukaan hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valiokunnan yleisperusteluissa todetuista perusteista hallintovaliokunta ehdottaa lisäksi, että pykälän 4 momentti poistetaan, jolloin 1. lakiehdotuksen mukaisista Finanssivalvonnan päätöksistä haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Pykälän 5 momentin mukaan haettaessa muutosta Patentti- ja rekisterihallituksen tekemään päätökseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain 11 luvun 1 §:ssä säädetään. Kyseessä on siten nyt käsillä olevan 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu poikkeus. Tilintarkastuslain 11 luvun 1 §:n mukaisesti valitus ohjautuisi Helsingin hallinto-oikeuteen. Lakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä sen tietoon ei ole tullut erityisiä perusteita sille, miksi muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen osalta sen 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen päätösten osalta tulisi järjestää 9 luvun 4 §:n pääsäännöstä poikkeavasti. Hallituksen esityksen perusteluissa 4 §:n 5 momentin osalta ei myöskään esitetä syytä esityksessä valitulle ratkaisulle. Lakivaliokunnan näkemyksen mukaan on tarkoituksenmukaisinta, että muutoksenhaku Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksistä ohjautuu hallinto-oikeuksiin samalla tavalla kuin muiden valvontaviranomaisten päätöksistä. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta esittää, että 1. lakiehdotuksen 9 luvun 4 §:n 5 momentti poistetaan.

Myöskään hallintovaliokunnan käsittelyn yhteydessä ei ole tullut esiin erityisiä perusteita hallituksen esityksessä ehdotetulle poikkeussäätelylle. Edellä todetuilla perusteilla hallintovaliokunta ehdottaa lakivaliokunnan lausuntoon viitaten, että pykälän 5 momentti poistetaan.

Käsillä oleva 4 § hallintovaliokunnan ehdottamassa muodossa merkitsee jatkovalituksen kannalta sitä, että kaikkien 7 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen valvontaviranomaisten 1. lakiehdotuksen mukaisten päätösten osalta jatkovalitus hallinto-oikeudesta korkeimpaan hallinto-oikeuteen on valitusluvanvarainen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

5 §. Uhkasakon, rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpano. Pykäläehdotuksen mukaan tämän lain perusteella maksettavaksi tuomittu uhkasakko ja tämän lain nojalla määrätty rikemaksu ja seuraamusmaksu saadaan panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen perusteella. Lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että voimassa olevan sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan uhkasakko pannaan täytäntöön mainitun lain mukaisesti. Saman lain 2 §:n 1 momentin mukaan täytäntöönpano edellyttää päätöksen lainvoimaisuutta tai sitä, että ratkaisu on muuten säädetty pantavaksi täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Edellä todetun perusteella lakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että 1. lakiehdotuksen 9 luvun 5 § on uhkasakon osalta tarpeeton.

Hallintovaliokunta yhtyy lakivaliokunnan näkemykseen. Hallintovaliokunta on edellä ehdottanut 1. lakiehdotuksen 8 luvun 9 §:ää muutettavaksi muun muassa siten, että tässä laissa tarkoitettu rikemaksu ja seuraamusmaksu peritään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädettyssä järjestyksessä. Tällöin 9 luvun 5 § olisi lakivaliokunnan mukaan kokonaan poistettavissa, mikäli varmistutaan siitä, että myös rikemaksun ja seuraamusmaksun osalta täytäntöönpanokelpoisuus on säännelty asianmukaisesti sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa uhkasakkoa koskevia tilanteita vastaavasti.

Asiassa saadun selvityksen perusteella hallintovaliokunta katsoo, että seuraamusmaksun ja rikemaksun täytäntöönpanokelpoisuudesta ei ole tarpeen säätää erikseen. Täytäntöönpanokelpoisuus määräytyy tällöin hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaan. Seuraamusmaksu ja rikemaksu ovat hallintolainkäyttölain 31 §:n nojalla täytäntöönpanokelpoisia, kun ne ovat saaneet lainvoiman. Täytäntöönpanokelpoisuus vastaa tällöin asiallisesti uhkasakkoa, joka on täytäntöönpanokelpoinen, kun sitä koskeva ratkaisu on tullut lainvoimaiseksi tai se on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta toteaa, että 9 luvun 5 § on myös rikemaksun ja seuraamusmaksun osalta tarpeeton, ja valiokunta ehdottaa, että pykälä poistetaan lakiehdotuksesta kokonaan. Samalla jäljempänä tulevien pykälien numerointi muuttuu vastaavasti.

6 (7) §. Määräyksenantovaltuus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisen oikeudesta antaa tarkempia määräyksiä 3 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetuista riskitekijöistä, jotka ilmoitusvelvollisen on otettava huomioon, ja 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettu tehostetusta menettelystä, joka liittyy tavanomaista suurempaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiin. Pykälän yksityiskohtaisista perusteluista ei ilmene, miksi määräyksenantovaltuus on rajattu koskemaan juuri näitä seikkoja ja miksi säännökseen ei sisälly viittausta 3 luvun 8 §:ssä tarkoitettuun yksinkertaistettuun asiakkaan tuntemismenettelyyn.

Hallintovaliokunta on 8 luvun 4 ja 5 §:n yhteydessä todennut, että rahanpesudirektiivin 17 artiklan mukaan Euroopan valvontaviranomaiset antavat viimeistään 26 päivänä kesäkuuta 2017 ohjeet sellaisissa tilanteissa, joissa on asianmukaista toteuttaa yksinkertaistettuja asiakkaan tuntemismenettelyjä koskevia toimenpiteitä, huomioon otettavista riskitekijöistä ja toteutettavista toimenpiteistä. Vastaavasti rahanpesudirektiivin 18 artiklassa säädetään Euroopan valvontaviranomaisen antamista ohjeista tilanteissa, joissa on asianmukaista toteuttaa asiakkaan tehostettua tuntemismenettelyä. Saadun selvityksen mukaan ohjeet tulevat vaikuttamaan myös Finanssival-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

vonnan puheena olevan 9 luvun 6 §:n nojalla antamiin määräyksiin, jotka sitovat rahoitusmarkkinoilla toimivia.

Valiokunta katsoo, että ehdotettua 6 §:ää on tarpeen täsmentää lisäämällä siihen viittaus myös 3 luvun 8 §:ssä tarkoitettuun yksinkertaistettuun tuntemisvelvollisuuteen, jotta ei synny epäselvyyttä Finanssivalvonnan oikeudesta antaa tässä tarkoitettuja määräyksiä myös yksinkertaistetun tuntemismenettelyn osalta.

Pykälässä on kyse kaikkia valvontaviranomaisia koskevasta määräyksenantovaltuudesta. Saadun selvityksen perusteella on tunnistettu ainakin Finanssivalvonnalla olevan tarve antaa tarvittaessa määräyksiä yksinkertaistettuun ja tehostettuun asiakkaan tuntemismenettelyyn liittyen. Myös muut valvontaviranomaiset voisivat antaa pykälän perusteella siinä tarkoitettuja määräyksiä. Valiokunta korostaa, että pykälässä säädetään oikeudesta antaa määräyksiä, ei määräyksenantovelvoitteesta.

Lisäksi valiokunta viittaa 1. lakiehdotuksen 3 luvun 8 §:n 2 momenttiin, jonka perusteella valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset asiakkaista, tuotteista, palveluista, maksuliikenteestä, toimitustavasta tai maantieteellisistä riskitekijöistä, joihin voi liittyä vähäinen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, ja näissä tilanteissa noudatettavista menettelyistä. Lisäksi 3 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset asiakkaista, tuotteista, palveluista, maksuliikenteestä, toimitustavasta tai maantieteellisistä riskitekijöistä, joihin voi liittyä tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, ja näissä tilanteissa noudatettavista menettelyistä. Valiokunta tähdentää, että valvontaviranomaisen määräyksellä ei voida poiketa siitä, mitä valtioneuvoston asetuksella on säädetty.

Valiokunta on lisäksi korjannut pykäläehdotukseen sisältyvän viittauksen 3 luvun 1 §:n 3 momenttiin viittaukseksi saman pykälän 2 momenttiin.

7 (8) §. Voimaantulo. Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi 5 luvun (Rahanpesun valvontarekisteri) ja 6 luvun 2 §:n (yhteisön velvollisuus pitää yllä tosiasiallisia edunsaajiaan koskevia tietoja) ja 3 §:n (ulkomaisen trustin omaisuudenhoitajan velvollisuus tuntea tosiasiallinen edunsaaja) voimaantulosta. Valiokunta ehdottaa pykälään tehtäväksi lakitekniisen muutoksen niin, että 5 luvun voimaantulosta säädettäisiin 2 momentissa ja 6 luvun 2 ja 3 §:n voimaantulosta *uudessa 3 momentissa*, jolloin on mahdollista tarvittaessa antaa näille erilaiset voimaantuloajankohdat. Valiokunnan ehdotuksen myötä hallituksen esityksen mukaisen pykälän 3 momentista tulee *4 momentti*.

8 (9) §. Siirtymäsäännökset. Hallituksen esityksessä ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 1.1.2017 alkaen tai mahdollisimman pian. Pykäläehdotuksen *1 momentissa* säädetään lain 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettun ilmoitusvelvollisen riskiarvion laatimisen määräajasta ja *2 momentissa* säädetään siitä, mihin mennessä 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettun riskiperusteiseen arviointiin perustuvan menettelyn tulee olla valmiina. Ottaen huomioon eduskuntakäsittelyn aikataulu hallituksen esityksessä ehdotettuja määräaikoja on tarpeen tarkistaa. Sen vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa kumpaakin määräaikaa siirrettäväksi puolella vuodella eteenpäin 31 päivään joulukuuta 2017 saakka.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Pykälän *4 momentin* mukaan mitä 3 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään asiakkaan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta rahapelitoiminnassa toisiinsa kytkeytyvien suoritusten yhteydessä, sovelletaan arpajaislain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettuja sähköisesti välitettäviä rahapelejä koskevaan toimintaan 1 päivästä tammikuuta 2018. Siirtymäsäännöksen määräaika on sovitettu vastaamaan ajallisesti arpajaislain 14 §:n (1286/2016) 1 momentin mukaista pelaajan yhtä pelitiliä koskevalle rajoitukselle säädettyä siirtymäaika, joka päättyy 31.12.2017. Selvityksen mukaan määräaika ei ole tarpeen tässä yhteydessä tarkistaa.

Pykälän *5 momentti* sisältää siirtymäsäännöksen, joka liittyy seuraamusten dekriminalisointiin, toisen sanoen siihen, että teoista nykyisin seuraavat rikosoikeudelliset seuraamukset korvataan hallinnollisilla seuraamuksilla. Ehdotuksen mukaan ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin tekoihin ja laiminlyönteihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita tällä lailla kumotun rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä.

Lakivaliokunta on lausunnossaan tarkastellut sääntelyä rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta ja todennut, että ehdotettu 5 momentti on poikkeus rikoslain 3 luvun 2 §:n 2 momentista ilmenevään lievemmän lain periaatetta koskevaan pääsääntöön. Dekriminalisointi ei tässä tapauksessa lähtökohtaisesti merkitse, että suhtautuminen rangaistavaksi säädettyihin tekoihin tai laiminlyönteihin olisi lieventynyt, eikä rangaistussäännöksen kumoaminen merkitse, että teot jäisivät jatkossa vaille seuraamuksia. Ennen voimaantuloa tehdyistä teoista ja laiminlyönneistä määrättäisiin siten lähtökohtaisesti rikosoikeudellinen rangaistus. Jos uuden lain mukainen hallinnollinen seuraamus olisi kuitenkin yksittäistapauksessa tosiasiallisesti lievempi kuin aikaisemman lain mukainen rikosoikeudellinen seuraamus, olisi siirtymäsäännöstä tulkittava kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 15 artiklan 1 kohdan kanssa yhteensopivasti. Jos teosta olisi uuden lain mukaan esimerkiksi tuomittava julkinen varoitus, voitaisiin vastaaja jättää rangaistukseen tuomitsematta. Samoin esimerkiksi päiväsakkojen lukumäärää voitaisiin tarvittaessa alentaa.

Edellä toteamastaan huolimatta lakivaliokunta on esittänyt, että 1. lakiehdotukseen lisätään lievemmän lain periaatetta koskeva informatiivinen säännös, joka selventää, että vastaajalle määrättäisiin lievemmän lain periaatteesta huolimatta nimenomaan rikosoikeudellinen rangaistus. Rikosoikeudellisen sääntelyn korvaaminen hallinnollisella ei merkitsisi rangaistusvastuusta vapautumista, vaan lievemmän lain periaate otettaisiin huomioon rangaistusta määrättäessä.

Hallintovaliokunta pitää informatiivisen säännöksen lisäämistä sääntelyn selkeyden kannalta tarpeellisenä ja ehdottaa lakivaliokunnan lausunnon mukaisesti, että pykälän 5 momentin loppuun lisätään säännös, jonka mukaan, jos uuden lain soveltaminen johtaisi lievempään lopputulokseen, on tämä otettava huomioon rangaistusta määrättäessä.

2. Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta

6 §. Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä. Esityksen mukaan rahanpesun selvittelykeskuksella on toimivalta määrätä liiketoimi keskeytettäväksi enintään kymmenen arkipäivän ajaksi. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa esitettyyn näkökohtaan, jonka mukaan lii-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

ketoimen keskeyttämistä koskevaan määräykseen ei saisi hakea muutosta, koska kyse on tilapäisestä toimenpiteestä. Perustuslakivaliokunta toteaa perustelulausuman olevan erityisen ongelmallinen perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvan tehokkaan oikeusturvan turvaamisen kannalta. Ehdotusta valituskiellosta ei kuitenkaan sisälly ehdotettavaan lakitekstiin. Perustuslakivaliokunta toteaa, että valituskiellon säätäminen olisi ristiriidassa perustuslain 21 §:ssä taatun oikeusturvan kanssa. Perustuslakivaliokunnan mukaan on selvää, että pelkästään perustelulausumalla ei voida kieltää muutoksenhakua viranomaisen päätökseen. Myöskään laki-valiokunta ei pidä perustelulausumaa asianmukaisena.

Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan esityksessä ei ole tarkoitettu, että määräaikaiseen liiketoimen keskeyttämismääräykseen säädettäisiin valituskielto. Sellaista ei myöskään sisälly voimassa olevaan rahanpesulakiin, jossa niin ikään säädetään määräaikaisesta liiketoimen keskeyttämismääräyksestä. Määräaikainen liiketoimen keskeyttämismääräys ei kohdistu koko liiketoimintaan, vaan yksittäiseen liiketoimeen, kuten tilisiirtoon tai esimerkiksi rahapeliin liittyvään voitonmaksuun. Hallintovaliokunta toteaa, että määräaikainen liiketoimen keskeyttämismääräys on kuitenkin omaisuuden käyttöä rajoittava toimenpide. Käytännössä valitus ei ole tässä yhteydessä kovin toimiva oikeussuojakeino, koska kyse on lyhytaikaisesta toimenpiteestä ja säännökseen liittyy rahanpesudirektiivin edellytys, että pääsääntöisesti kohteelle ei ilmoiteta epäilyttävää liiketoimea koskevasta ilmoituksesta. Silloin, kun liiketoimen keskeytys on kohteen tiedossa, tällä on myös kaikissa tapauksissa mahdollisuus edistää asian selvittämistä toimittamalla kaikki asian arvioimisen kannalta keskeinen tieto rahanpesun selvittelykeskuksen saataville. Lisäksi määräys on viivytyksettä peruttava, kun se ei enää ole tarpeen. Määräyksen kohteena olleella henkilöllä on mahdollisuus kanteluun sekä hakea toimenpiteestä aiheutuneista vahingoista vahingonkorvausta vahingonkorvauslain (412/1974) mukaisesti.

Määräaikainen liiketoimen keskeyttämismääräys liittyy vain potentiaaliseen rikoshyötyyn. Määräyksen tarkoituksena on turvata viranomaisten mahdollisuudet päästä kiinni potentiaaliseen rikoshyötyyn jo varhaisemmassa vaiheessa kuin rikostutkinnan aikana sen estämiseksi, että varoja häivyttäisi. Rahanpesulainsäädännössä tehdään tarkoituksella ero "syytä epäillä rikosta"-tilanteisiin, koska suurin osa epäilyttäviä liiketoimia koskevista ilmoituksista ei johda toimenpiteisiin eikä rahanpesun selvittelykeskus myöskään itse vastaa esitutkinnasta. Jos asiassa on syytä epäillä rikosta, rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen epäilystä on kirjattava rikosilmoitus, jolloin turvaamistoimenpiteenä käytettäisiin vakuustakavarikkoa. Vakuustakavarikosta ja väliaikaisesta vakuustakavarikosta sekä niihin liittyvistä oikeussuojakeinoista säädetään pakkokeinolain (806/2011) 6 luvussa.

3. Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

10 §. Johtokunnan tehtävät. Pykälän 1 momentin 5 kohtaa on muutettu lailla 1442/2016, joka on tullut voimaan 1.1.2017. Hallituksen esityksessä ehdotettu 1 momentin 5 kohta on yhteensovittettava mainitun lainmuutoksen kanssa.

71 §. Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja. Pykälässä säädetään Finanssivalvonnan oikeudesta ja velvollisuudesta luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja laissa yksilöidyille viranomaisille ja toimielimille.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Hallituksen esityksessä ehdotetun 1. lakiehdotuksen 9 luvun 3 §:ssä säädetään valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen yhteistyöstä ja tietojenvaihdosta. Säännöksen mukaan "valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen on tehtävä keskenään yhteistyötä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi. Valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta muualla laissa säädetään, viipymättä annettava toisilleen hallussaan olevat tiedot asioista, jotka ovat välttämättömiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi."

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että Finanssivalvonnan oikeus luovuttaa tässä tarkoitettuja tietoja voi käsillä olevassa sääntely-yhteydessä jäädä kuitenkin jossain määrin tulkinnanvaraiseksi. Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi valiokunta ehdottaa, että 71 §:n 1 momenttiin lisätään *uusi 15 kohta*, jonka mukaan, sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille ja 2 momentissa tarkoitettulle asianajajayhdistykselle asioista, jotka ovat välttämättömiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi. Uuden 15 kohdan lisäämisen vuoksi myös *14 kohtaan* on tarpeen tehdä lakitekkinen tarkistus.

Johtolause. Valiokunnan ehdottamat muutokset tulee huomioida myös johtolauseessa.

4. Laki kaupparekisterilain muuttamisesta

1 a §. Rahanpesudirektiivin edellyttämä edunsaajatietojen julkisuus esitetään toteutettavaksi siten, että edunsaajatiedot kerätään ja tallennetaan Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän yritys- ja yhteisötietojärjestelmän kantarekistereinä oleviin kaupparekisteriin, yhdistysrekisteriin, säätiörekisteriin ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin, joista tiedot ovat saatavilla kantarekisterien julkisuutta ja tietojen luovuttamista koskevien säännösten mukaisesti. Edunsaajatietojen saatavuuden varmistamiseksi kaupparekisterilain 1 a §:ssä säädettäisiin, että Patentti- ja rekisterihallitus saisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa rekisteristä henkilötietoja tulosteena taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota mainittuun kaupparekisterilain muutosehdotukseen todeten muun muassa, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on olennaista, että ehdotetun kaltaisesta internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Valiokunta on viitannut aiempaan lausuntokäytäntöönsä, mutta toisaalta todennut myös, että nyt käsillä olevien tietojen sisältö ja sääntelykonteksti poikkeavat valiokunnan aiemman arvion kohteena olleesta. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että nyt arvioitavana olevan rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajausta hakujen yksittäisyydestä sisällytetään implementoitavana olevan direktiivin asettamissa puitteissa myös nyt arvioitavana olevan lakiehdotuksen säännöksiin julkisista tietopalveluista.

Selvityksen mukaan kaupparekisterin osalta henkilötietojen asettamisella yleisesti saataville tietoverkon kautta tarkoitetaan sähköistä verkkopalvelua, jonka kautta kaupparekisteriin on mah-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

dollista tehdä hakuja. Kaupparekisterin verkkopalvelun välityksellä on nykyisin mahdollista tehdä ainoastaan yksittäisiä rekisteriin merkittyjä oikeushenkilöitä koskevia hakuja. Näin hakemalla löytyvät tiedot luonnollisen henkilön roolista rekisteriin merkityssä yhteisössä, esimerkiksi hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, nimenkirjoittaja, tilintarkastaja, sekä tarvittavat tiedot henkilön yksilöimiseksi. Kaupparekisterin tietojen julkisuudella ja saatavuudella on käytännössä suuri merkitys muun muassa rekisteriin merkittyjen yhteisöjen sidosryhmien ja laajemminkin elinkeinotoiminnan harjoittamisen kannalta. Kaupparekisterin tietojen luovuttamista on rajoitettu siten, että tieto henkilötunnuksen tunnusosasta ja ulkomailla asuvan henkilön kotiosoitteesta luovutetaan vain, jos luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyt edellytykset ja tietopyynnötekijä antaa rekisteriviranomaiselle selvityksen asianmukaisesta tietojen suojaamisesta. Suomessa asuvasta henkilöstä kaupparekisteriin merkitään asuinpaikkaa koskevana tietona kotikunta.

Kaupparekisterin tietojen sääntelykokonaisuus sekä rekisteröintikäytäntö huomioiden hallintovaliokunta ei pidä tarpeellisena sisällyttää kaupparekisterilain 1 a §:ään esimerkiksi terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevaa rekisterilainsäädäntöä vastaavaa säännöstä rekisterihakujen yksittäisyydestä (PeVL 32/2008 vp), ottaen huomioon myös sen, että kyseinen rekisteri poikkeaa kaupparekisteristä. Perustuslakivaliokunnan lausuntoa ja kaupparekisterilain kyseessä olevaa säännöstä arvioituaan hallintovaliokunta ehdottaa kuitenkin kaupparekisterilain 1 a §:n *1 ja 2 momenttia* tarkistettavaksi siten, että säännöksistä käy selkeästi ilmi, mitä henkilötietoja voidaan asettaa saataville yleisen tietoverkon kautta taikka luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Näitä tietoja olisivat tiedot luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kansalaisuudesta ja kotikunnasta, jotka ovat kaupparekisteriin merkittäviä julkisia henkilötietoja. Samalla 1 ja 2 momentin tarkoittama sääntely on tarkoituksenmukaista sisällyttää kokonaisuudessaan pykälän 1 momenttiin, jolloin hallituksen esityksen mukaisesta pykälän *3 momentista* tulee 2 momentti.

Pykälän 1 momentti kuuluu hallintovaliokunnan ehdottamassa muodossa siten seuraavasti: "Jokaisella on oikeus saada kaupparekisterin merkinnöistä ja rekisteriviranomaisen hallussa olevista asiakirjoista tietoja, otteita ja todistuksia. Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, rekisteriviranomainen saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kansalaisuudesta ja kotikunnasta tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta."

Henkilötietojen suojaa sääntelevät yleislakina henkilötietolaki (523/1999) ja sen kanssa samanaikaisesti säädetty julkisuuslaki (621/1999), jotka yhdessä muodostavat henkilötietojen suojaa koskevan rekisteröityjen oikeuksia koskevan kokonaisuuden. Valiokunta tähdentää, että rekisterinpitäjää koskee vaatimus suojata tiedot asianmukaisesti tietosuojalainsäädännön mukaisesti henkilörekisterissä ja tietoja luovutettaessa riippumatta siitä, millä tavalla sähköinen luovutus teknisesti toteutetaan.

9 §. Tosiasiallisten edunsaajien rekisteröinnistä säädetään kaupparekisterilaissa. Käsillä olevassa lain 9 §:ssä säädetään siitä, mitä tietoja osakeyhtiön tai eurooppayhtiön perusilmoituksessa on mainittava. Hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen 6 luvun 2 §:ssä säädetään yrityksen velvollisuudesta tunnistaa ja pitää ajantasaista luetteloa tosiasiallisista edunsaajistaan. Hallin-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

tovaliokunta on edellä ehdottanut 1. lakiehdotuksen 6 luvun 2 §:ää täsmennettäväksi, jotta yrityksen tuntemisvelvollisuuden ja rekisteröintivelvollisuuden sisältö käy yksiselitteisesti ilmi laista. Säännöksessä viitataan edelleen rahanpesulain 1 luvun 5 §:ään, jossa yhtenä yhteisön tosiasiallisena edunsaajana mainitaan osakkeenomistajat.

Saadun selvityksen mukaan 9 §:n 1 momentin *15 kohta* voidaan poistaa, koska velvollisuus ilmoittaa kaupparekisteriin tieto osakeyhtiön yli 25 prosentin osuuksia omistavista osakkeenomistajista sisältyy jo pykälän 16 kohdassa olevaan viittaukseen rahanpesulain 6 luvun 2 §:ään. Tarkoituksena on, että osakkeenomistajat ilmoitetaan rekisteriin siitä riippumatta, käyttääkö joku muu henkilö rahanpesulain 1 luvun 5 §:ssä säädetyllä perusteella määräysvaltaa. Edellä olevan perusteella valiokunta ehdottaa mainitun 15 kohdan poistamista, jolloin hallituksen esityksessä ehdotetusta 1 momentin *16 kohdasta* tulee uusi 15 kohta ja pykälän *7 momentissa* viitataan vain 15 kohtaan.

Voimaantulosäännös. Ottaen huomioon 1. lakiehdotuksen 6 luvun 4 §:n yhteydessä todetut seikat sekä eduskuntakäsittelyn aikataulu hallintovaliokunta ehdottaa, että lain voimaantuloa tiettyjen kaupparekisterilakiin ehdotettujen säännösten osalta porrastetaan (*1 momentti*) sekä säädetään määräajasta, johon mennessä 6 luvun 2 ja 3 §:ssä tarkoitettujen edunsaajatiedot tulee ilmoittaa kaupparekisteriin (*uusi 2 momentti*).

5. Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain 20 luvun 1 §:n ja 15 luvun 6 §:n muuttamisesta

15 luku. Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa.

6 §. Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin. Pykälää on muutettu lailla 1054/2016. Muutos on tullut voimaan vuoden 2017 alusta. Hallituksen esityksessä ehdotettu pykälämuutos tulee yhteensovittaa mainitun lainmuutoksen kanssa ja tarkistaa *2 momenttiin* sisältyvä lakiviittaus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettuun lakiin. Samalla valiokunta ehdottaa, että myös hallituksen esitykseen sisältymättömän *3 momentin* lakiviittaus tarkistetaan.

18 §. Asiakkaiden tunteminen. (Uusi) Hallituksen esitys ei sisällä pykälän muutosehdotusta. Pykälän *3 momentti* sisältää kuitenkin viittauksen voimassa olevaan rahanpesulakiin, joka on tarpeen muuttaa viittaukseksi uuteen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettuun lakiin.

Johtolause. Valiokunnan ehdottamien muutosten vuoksi lakiehdotuksen johtolausetta tulee muuttaa.

Lain nimi. Valiokunnan uudesta pykäläehdotuksesta seuraa, että myös lakiehdotuksen nimeä on tarkistettava.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

6. Laki sijoituspalvelulain 12 luvun 3 §:n ja 15 luvun 2 §:n muuttamisesta

15 luku. Hallinnolliset seuraamukset.

2 §. Seuraamusmaksu. Pykälän 2 momentin *6 kohtaa* ehdotetaan hallituksen esityksessä muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin 1. lakiehdotuksessa tarkoitettuihin säännöksiin. Asiallisesti kohta vastaisi voimassa olevan pykälän 6 kohtaa. Valiokunta katsoo, että mainittu 6 kohta tulee kuitenkin kumota, koska muussa tapauksessa sijoituspalveluyrityksille 1. lakiehdotuksen rikkomisesta määrättävistä hallinnollisista seuraamuksista säädettäisiin kahdessa laissa.

Johtolause. Koska valiokunta ehdottaa 15 luvun 2 §:n 6 kohdan kumoamista muuttamisen sijaan, myös lakiehdotuksen johtolausetta tulee muuttaa.

Lain nimi. Valiokunnan ehdotuksen vuoksi myös lakiehdotuksen nimeä on tarkistettava.

7. Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (749/2012) 8 luvun 4 §:n 3 momenttia. Eduskunta on 17.5.2017 hyväksynyt uuden lain arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta, jolla kumotaan kyseinen voimassa oleva laki (TaVM 7/2017 vp—HE 28/2016 vp). Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa, että 7. lakiehdotus hylätään.

12. Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus. Harmaan talouden selvitysyksikkö laatii velvoitteidenhoitoselvityksiä tukemaan toimivaltaisten viranomaisten työtä muun muassa 1. lakiehdotuksen 5 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitetun luotettavuuden arvioinnissa. Jäljempänä 23. lakiehdotuksen yhteydessä kuvatuista syistä on 12. lakiehdotuksen 6 §:ää velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoituksesta tarpeen laajentaa siten, että Harmaan talouden selvitysyksikkö laatii velvoitteidenhoitoselvityksen myös tukemaan kiinteistönvälityслиikkeistä ja vuokrahuoneiston välityслиikkeistä annetussa laissa aluehallintovirastolle kuuluvia tehtäviä, jotka koskevat ilmoituksen tekijän tai tämän vastuuhenkilön luotettavuuden selvittämistä tai välityслиikerekisteristä poistamista. Näiden tehtävien hoitamiseksi aluehallintovirasto voisi siten pyytää Harmaan talouden selvitysyksikköä laatimaan velvoitteidenhoitoselvityksen. Hallintovaliokunta ehdottaa tätä koskevan säännöksen lisäämistä pykälän *uudeksi 21 kohdaksi*. Tästä syystä myös pykälän *20 kohtaan* on tehtävä lakitekkinen tarkistus.

13. Laki arvonlisäverolain 209 s §:n 2 momentin kumoamisesta

1 §. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi arvonlisäverolain (1501/1993) 209 s §:n 2 momentti. Arvonlisäverolain 209 s §:n 2 momentin säännös on kuitenkin siirretty lain 209 t §:ään lailla 773/2016. Muutos tulee ottaa huomioon nyt ehdotettavassa 1 §:ssä.

Johtolause. Pykälän muutos on huomioitava myös johtolauseessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Lain nimi. Edellä mainitusta syystä myös lakiehdotuksen nimeä on tarpeen tarkistaa.

18. Laki arpajaislain 14 a ja 64 §:n muuttamisesta

Johtolause. Arpajaislakia (1047/2001) on muutettu vuoden 2017 alusta lailla 1286/2016. Siinä yhteydessä muutettiin muun muassa lain 14 a ja 64 §:ää. Lainmuutos tulee ottaa huomioon lakiehdotuksen johtolauseessa.

20. Laki yhdistyslain 48 ja 52 §:n muuttamisesta

47 §. Viranomaiset. (Uusi) Hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä on ilmennyt tarve muuttaa myös hallituksen esitykseen sisällyttämättä yhdistyslain 47 §:ää. Yhdistyslaki poikkeaa muiden Patentti- ja rekisterihallituksen yrityksiä ja yhteisöjä koskevien kantarekisterien sääntelystä siten, että se sisältää vain yleisen viittauksen viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin.

Lakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt yhdistysten osalta huomiota huoleen tosiasiallisista edunsaajista kerättävien rekisteritietojen yleisöjulkisuudesta ja sen mahdollisista kielteisistä vaikutuksista erityisesti yksityisyyden suojaan sekä riskiin lisääntyvistä petoksista ja identiteettivarkauksista henkilötunnuksen tunnusosan ja kotiosoitteen julkisuuden vuoksi.

Kaupparekisterilain muuttamisen yhteydessä vuonna 2013 (HE 59/2013 vp) on kiinnitetty huomiota vastaaviin henkilötietojen luovutusta koskeviin ongelmiin. Tuolloin on päädytty rajoittamaan kaupparekisteristä luovutettavia tietoja. Lakivaliokunta pitää lausunnossaan tarkoituksenmukaisena, ottaen huomioon yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat, että yhdistysrekisterin tietojen julkisuutta koskevia säännöksiä rekisteriin merkittyjen henkilöiden henkilötunnuksen ja kotiosoitteen julkisuuden osalta muutettaisiin muita yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ) kantarekistereitä koskevaa lainsäädäntöä ja esityksen 4. lakiehdotuksessa tarkoitettua kaupparekisterilain 1 a §:n 3 momentin muutosehdotusta vastaavasti.

Lakivaliokunta on lausunnossaan esittänyt, että Suomessa asuvien henkilöiden kotiosoitteita ei merkittäisi yhdistysrekisteriin. Mainittua käytäntöä on tietosuojanäkökulman ohella kaupparekisterin vastaavan säännöksen osalta aiemmin perusteltu sillä, että Suomessa asuvien henkilöiden kotiosoitteet ovat niin sanotun kertarekisteröintiperiaatteen mukaisesti saatavilla väestötietojärjestelmästä. Ulkomailla asuvien osalta kotikunta ei kuitenkaan ole riittävä tieto, sillä ulkomaiset osoitteet eivät ole kattavasti saatavilla YTJ:stä. Tämän vuoksi viimeksi mainittujen osalta kotiosoite on edelleen tarpeen.

Hallintovaliokunta pitää lakivaliokunnan ehdottamia muutoksia tarpeellisina ja ehdottaa pykälään lisättäväksi *uuden 3 momentin* lakivaliokunnan lausunnosta ilmenevin tavoin.

Neljännän rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä yhdistysrekisteri liitetään Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämän YTJ:n kantarekisteriksi, kuten kauppa- ja säätiörekisterit. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että yhdistysrekisterin toimintojen kehittämisessä voidaan jatkossa nykyistä paremmin hyödyntää YTJ:n yleisiä rekisteröintijärjestelmiä ja asiointipalveluita. Samalla on tarkoituksenmukaista varmistaa, että rekisteriin merkittäviin tietoihin ja niiden luo-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

vuttamiseen sovelletaan yhdenmukaisia periaatteita kantarekisteristä riippumatta. Tämän vuoksi yhdistyslakiin on lakivaliokunnan lausunnossa mainittujen tarkistusten lisäksi tarpeen ottaa muita YTJ:n kantarekistereitä vastaava yleinen säännös tietojen sähköisestä luovuttamisesta. Hallintovaliokunta ehdottaa tätä koskevan säännöksen lisäämistä pykälän 2 *momenttiin*. Säännös vastaa sisällöltään kaupparekisterilain 1 a §:n 1 momentin vastaavaa säännöstä.

48 §. Perusilmoitus. Edellä 47 §:n uuden 3 momentin yhteydessä todetuista syistä hallintovaliokunta ehdottaa, että myös 48 §:n 2 *momenttia* tarkistetaan lakivaliokunnan lausunnossa esitetyllä tavalla.

Voimaantulosäännös. Yhdistyslakiin ehdotetut muutokset liittyvät yhdistysrekisterin liittämiseen yritys- ja yhteisötietojärjestelmän kantarekisteriksi. Lainmuutosten voimaantuloajankohta riippuu siitä, milloin kaikille yhdistyksille on annettu Y-tunnus ja tietojärjestelmien muutokset on saatu toteutettua. Sen vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa voimaantulosäännöstä muutettavaksi siten, että yhdistyslain muutosten voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella (1 *momentti*). Lisäksi lakiin on otettava siirtymäsäännökset yhdistysrekisterin tietojen sähköistä luovuttamista koskevien yhdistyslain 47 §:n säännösten soveltamisesta ennen lain voimaantuloa tehtyihin yhdistysrekisteri-ilmoituksiin ja yhdistysrekisteriin merkittyihin tietoihin. Valiokunta ehdottaa voimaantulosäännökseen lisättäviksi näitä koskevat 2–4 *momentit*.

Lain nimi. Hallintovaliokunta on edellä ehdottanut yhdistyslain kolmen pykälän muuttamista. Sen vuoksi myös lain nimeä on tarpeen tarkistaa.

21. Laki uskonnonvapauslain muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Lakiehdotus sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen. Uskonnonvapauslakiin ehdotettavat muutokset liittyvät uskonnollisten yhdyskuntien rekisterin siirtämiseen yritys- ja yhteisötietojärjestelmän kantarekisteriksi. Lainmuutosten voimaantuloajankohta riippuu siitä, milloin kaikille uskonnollisille yhdyskunnille on annettu Y-tunnus ja tietojärjestelmien muutokset on saatu toteutettua. Tämän vuoksi hallintovaliokunta ehdottaa voimaantulosäännöstä muutettavaksi siten, että uskonnonvapauslain muutosten voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

22. Laki yritys- ja yhteisötietolain muuttamisesta

10 §. Perustamisilmoitus. Pykäläehdotuksen mukaan tieto rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (1. lakiehdotus) 6 luvun 2 §:ssä tarkoitetuista yhteisön tosiasiallisista edunsaajista ilmoitetaan sähköisesti. Lakivaliokunta katsoo lausunnossaan olevan epäselvää, mihin ilmoitusvelvollisiin sähköinen asiointi on tarkoitus ulottaa.

Selvityksen mukaan tarkoituksena ei ole, että jatkossa yhdistyksen, uskonnollisen yhdyskunnan ja säätiön hallituksen (tai hallintoneuvoston) jäsenet voidaan ilmoittaa ainoastaan sähköisesti, vaan perus- ja muutosilmoitukset voitaisiin näiden osalta tehdä edelleen yritys- ja yhteisötietolain mukaisilla lomakkeilla. Tämä on ollut tarkoituksena myös asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden osalta. Ottaen huomioon myös ilmoitusten laiminlyöntiin liitty-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

vät mahdolliset sanktiot lakivaliokunta on esittänyt sähköisen ilmoituksen tekemistä koskevan 3 *momentin* tarkentamista edellä mainitun tarkoituksen toteutumisen varmistamiseksi.

Hallintovaliokunta toteaa 3 momentin tarkentamisen olevan aiheellista ja ehdottaa, että säännöstä muutetaan lakivaliokunnan tarkoittamalla tavalla. Saadun selvityksen mukaan säännökseen ei kuitenkaan ole syytä sisällyttää erillistä viittausta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettuun lakiin, koska yritys- ja yhteisötietolaki ei sääntele ilmoitusten sisältöä, vaan niiden tekemisen tapaa. Ilmoitusvelvollisuus perustuu yritys- ja yhteisötietojärjestelmän kantarekisterejä koskeviin säännöksiin.

11 §. Muutos- ja lopettamisilmoitus. Edellä 10 §:ssä todetuista syistä hallintovaliokunta ehdottaa säännöstä täsmennettäväksi 10 §:ää vastaavalla tavalla. Sähköinen muutos- ja lopettamisilmoitus on tarkoituksenmukainen myös ulkomaisten trustien osalta.

19 §. Rangaistussäännökset. Lakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, että sanktiosäännökset ilmoitusten laiminlyönnistä eri rekisterisäädöksissä ovat jossain määrin epäyhtenäiset. Lakivaliokunta katsoo, että ennen 1. lakiehdotuksen 6 luvun 4 §:n soveltamista koskevan siirtymäajan päättymistä (30 päivänä kesäkuuta 2019) eri rekisterisäädösten mukaisten ilmoitusten laiminlyönteihin liittyviä säännöksiä olisi hyvä arvioida kokonaisuutena. Tässä yhteydessä olisi perusteltua tarkastella rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen näkökulmasta myös yritys- ja yhteisötietolain 19 §:n 2 *momentiksi* ehdotettua sähköisiä ilmoituksia koskevaa rajoitussäännöstä. Samalla olisi yhtenä vaihtoehtona syytä arvioida, tulisiko rikosoikeudelliset seuraamussäännökset korvata hallinnollisilla seuraamuksilla. Ilmoitusvelvollisuus on hallinnollinen velvoite, jollaisia tehostetaan rangaistussäännösten asemesta tyypillisesti hallinnollisilla pakkokeinoilla, kuten uhkasakolla. Tarvittavat lainmuutokset voitaisiin sisällyttää hallituksen esitykseen, jolla on tarkoitus panna täytäntöön parhaillaan neuvottelujen loppuvaiheessa olevat neljännen rahanpesudirektiivin muutokset.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että sanktiosäännöksiä arvioidaan lakivaliokunnan tarkoittamalla tavalla. Hallintovaliokunta on ehdottanut muutoksia siirtymäaikoja koskeviin säännöksiin. Tarvittavat lainmuutokset on kuitenkin mahdollista sisällyttää esimerkiksi mainitun direktiivimuutoksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaan hallituksen esitykseen.

23. Laki kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain muuttamisesta

5 a §. Luotettavuus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kiinteistönvälitysliikkeen ja vuokrahuoneiston välitysliikkeen harjoittajan tai oikeushenkilönä toimivan kiinteistönvälitysliikkeen ja vuokrahuoneiston välitysliikkeen merkittävän omistajan ja johdon luotettavuudelle asetettavista edellytyksistä. Pykälän 1 *momentin* sanamuodon mukaan näyttäisi siltä, että välitysliikkeen luotettavuuden arviointi tehtäisiin lähinnä rikos- ja sakkorekisterin perusteella. Pykälän yksityiskohteisissa perusteluissa kuitenkin viitataan 1. lakiehdotuksen 5 luvun 5 §:ään, jossa luotettavuuden arviointi on huomattavasti laajemmin määritelty. Esityksen tarkoituksena onkin nähtävästi ollut, että kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annettuun lakiin lisättäisiin

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

1. lakiehdotuksen 5 luvun 5 §:n 2 momenttia vastaava luotettavuuden arviointia koskeva säännös sekä 5—7 momenttia vastaava aluehallintoviraston tietojensaantia koskeva säännös.

Esitettyä sääntelyä on syytä täydentää yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkoitettulla tavalla. Hallintovaliokunta ehdottaa sen vuoksi pykälään lisättäväksi *uuden 2 momentin*, jonka mukaan, sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekijää ei pidetä luotettavana, jos hän on: 1) kolmen arviota edeltävän vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai 2) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan. Ehdotuksesta seuraa, että hallituksen esityksen mukaisesta 2 momentista tulee 3 momentti.

Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta ehdottaa lisäksi, että pykälään lisätään uudeksi 4—6 momentiksi 1. lakiehdotuksen 5 luvun 5 §:n 5—7 momenttia vastaavat säännökset aluehallintoviraston tiedonsaantioikeudesta.

17 §. Valvonta ja valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus. (Uusi) Pykälässä säädetään aluehallintoviraston oikeudesta saada tietoja sakkorekisteristä. Hallituksen esityksessä ei ehdoteta pykälää muutettavaksi. Edellä 5 a §:ssä mainituista syistä lain 17 §:n 3 momenttia on kuitenkin tarpeen muuttaa. Voimassa olevassa 3 momentissa säädetään vain vastaavan hoitajan luotettavuutta koskevien sakko- ja rikosrekisteritietojen saamisesta. Jotta aluehallintovirasto voisi arvioida ilmoituksen tekijän ja tämän vastuuhenkilöiden 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettua luotettavuuden, aluehallintovirastolla on oltava oikeus saada tiedot näiden osalta sakkorekisteristä. Tämän vuoksi voimassa olevan lain 17 §:n 3 momenttiin on tarpeen lisätä viittaukset ilmoituksen tekijään (8 §:n 1 momentin 3 kohta) ja, jos ilmoituksen tekijä on oikeushenkilö, tämän vastuuhenkilöihin (5 a §:n 3 momentti) sekä viittaus välitysluokkarekisteristä poistamista koskevaan pykälään (19 §). Hallintovaliokunta toteaa, että sääntelyä on myös täsmennettävä maininnalla siitä, että tiedot voidaan saada salassapitosäännösten estämättä. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaisesti tietojen saamisen on lisäksi oltava tehtävän suorittamiseksi välttämätöntä. Hallintovaliokunnan ehdottaman 3 momentin lopussa on voimassa olevan lain mukainen maininta siitä, että oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään erikseen.

25. Laki henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 13 §:n muuttamisesta

13 §. Tullin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä. Pykälän 1 momenttia on muutettu lailla 1194/2016. Hallituksen esityksessä ehdotetun pykälän 1 momentti on yhteensovitettava lainmuutoksen kanssa. Lainmuutos on tarpeen huomioida myös momentin 4 kohtaan ehdotetussa muutoksessa ja momenttiin lisättäväksi ehdotetussa uudessa 21 kohdassa.

Johtolause. Edellä mainitusta syystä myös johtolauseetta on tarkistettava.

28. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (Uusi)

1 §. Lain soveltamisala. Edellä 1. lakiehdotuksen 8 luvun 9 §:n yhteydessä todetuista syistä on sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin (672/2002) tarpeen lisätä säännös 1. lakiehdotuksen 8

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

luvun 1 §:ssä tarkoitetun rikemaksun ja 8 luvun 3 §:ssä tarkoitetun seuraamusmaksun täytäntöönpanosta. Säännös on parhaiten lisättävissä pykälän *1 momentin* uudeksi 11 kohdaksi, jolloin myös momentin 10 kohtaa on lakiteknisistä syistä tarpeen muuttaa. Koska hallituksen esitykseen ei sisälly ehdotusta sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta, valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi edellä mainitun sisältöisen uuden 28. lakiehdotuksen.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa lakiehdotukseen otettavaksi tavanmukaisen voimaantulosäännöksen.

29. Laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 3 §:n muuttamisesta (Uusi)

Eduskunta on 17.5.2017 hyväksynyt uuden lain arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta, jolla kumotaan voimassa oleva samanniminen laki (TaVM 7/2017 vp — HE 28/2016 vp). Uuden lain 8 luvun 3 §:n 4 momentissa viitataan voimassa olevaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annettuun lakiin (503/2008). Viittaus on tarpeen muuttaa viittaukseksi uuteen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettavaan lakiin. Valiokunta ehdottaa lakiin tehtäväksi mainitun tarkistuksen.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa lakiehdotukseen otettavaksi tavanmukaisen voimaantulosäännöksen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 228/2016 vp sisältyvät 2., 8.—11., 14.—17., 19., 24., 26. ja 27. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 228/2016 vp sisältyvät 1., 3.—6., 12., 13., 18., 20.—23. ja 25. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy uudet 28. ja 29. lakiehdotuksen. (Valiokunnan uudet lakiehdotukset)

Eduskunta hylkää hallituksen esitykseen sisältyvän 7. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, edistää tällaisen toiminnan paljastamista ja selvittämistä sekä tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan:

- 1) Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun;
 - a) toimilupavalvottavaan lukuun ottamatta mainitun 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettua pörssiä ja 11 kohdassa tarkoitettua yhteenliittymän keskusyhteisöä;
 - b) a alakohdassa tarkoitettua toimilupavalvottavaa vastaavan ulkomaisen yhteisön sivuliikkeen;
 - c) a alakohdassa tarkoitettua toimilupavalvottavaa vastaavan ulkomaisen yhteisön Suomessa toimivaan edustajaan, jos yhteisö tarjoaa Suomessa palveluita sivuliikettä perustamatta;
- 2) luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (610/2014) tarkoitettun luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvaan rahoituslaitokseen;
- 3) arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetussa laissa (749/2012) tarkoitettuun tilinhoitajaan ja tilinhoitajan oikeudet saaneen ulkomaisen yhteisön Suomessa sijaitsevaan toimipisteeseen;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

4) maksulaitoslain (297/2010) 7 ja 7 a §:ssä tarkoitettuun luonnolliseen henkilöön ja oikeushenkilöön sekä vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettuun rekisteröitymisvelvolliseen vaihtoehtorahaston hoitajaan;

5) vakuutusyhdistyslaissa (1250/1987) tarkoitettuun vakuutusyhdistykseen;

6) vakuutusedustuksesta annetussa laissa (570/2005) tarkoitettuun vakuutusedustajaan ja ulkomaisten vakuutusedustajien Suomessa toimiviin sivuliikkeisiin;

7) joukkorahoituslaissa (734/2016) tarkoitettuun joukkorahoituksen välittäjään;

8) asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä annetussa laissa (/) tarkoitettuun suomalaiseen luotonvälittäjään ja ulkomaisen luotonvälittäjän Suomessa toimivaan sivuliikkeeseen;

9) arpajaislain (1047/2001) 11 §:ssä tarkoitettuun rahapeliyhteisöön;

10) Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitettuun rahapeliyhteisöön;

11) tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettuun tilintarkastajaan, kun hän suorittaa mainitun lain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua lakisäateistä tilintarkastusta;

12) asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettuun asianajajaan ja hänen apulaisensa siltä osin kuin nämä toimivat asiakkaan puolesta tai lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistuvat asiakkaan puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen:

a) kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostamiseen tai myyntiin;

b) asiakkaan rahavarojen, arvopaperien tai muiden varojen hoitamiseen;

c) pankki-, säästö- tai arvo-osuustilien avaamiseen tai hoitamiseen;

d) yhtiöiden perustamiseen, johtamiseen tai yritysten hallinnoimiseksi tarvittavien varojen järjestelyyn; tai

e) säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamiseen, johtamiseen tai niiden toiminnasta vastaamiseen;

13) muuhun liike- tai ammattitoimintana oikeudellisia palveluita tarjoavaan siltä osin kuin toimitaan asiakkaan puolesta tai lukuun taloudelliseen toimintaan tai kiinteään omaisuuteen liittyvissä liiketoimissa taikka osallistutaan asiakkaan puolesta seuraavien liiketoimien suunnitteluun tai suorittamiseen:

a) kiinteistöjen tai liiketoimintayksikköjen ostamiseen tai myyntiin;

b) asiakkaan rahavarojen, arvopaperien tai muiden varojen hoitamiseen;

c) pankki-, säästö- tai arvo-osuustilien avaamiseen tai hoitamiseen;

d) yhtiöiden perustamiseen, johtamiseen tai yritysten hallinnoimiseksi tarvittavien varojen järjestelyyn; tai

e) säätiöiden, yhtiöiden tai vastaavien yhteisöjen perustamiseen, johtamiseen tai niiden toiminnasta vastaamiseen;

14) rahoituspalveluja tarjoavaan yritykseen;

15) eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (/) soveltamisaan kuuluvaan elinkeinonharjoittajaan tämän välittäessä vertaislainoja;

16) sijoituspalvelulain (747/2012) 2 luvun 3 §:n 1—7 kohdassa tarkoitettua palvelua liike- tai ammattitoimintana tarjoavaan;

17) panttilainauslaitoksista annetussa laissa (1353/1992) tarkoitettuun panttilainauslaitokseen;

18) kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetussa laissa (1075/2000) tarkoitettuun kiinteistönvälitysliikkeeseen sekä vuokrahuoneiston välitysliikkeeseen;

19) Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitettuun kiinteistönvälitysliikkeeseen sekä vuokrahuoneiston välitysliikkeeseen;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

20) perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetun lain (517/1999) 1 §:n 1 momentissa tarkoitettun perintätoimen toimiluvan haltijaan;

21) yrityspalvelun tarjoajaan;

22) liike- tai ammattitoimintana pääasiallisesti veroneuvontapalveluita tarjoavaan;

23) liike- tai ammattitoimintana kirjanpito tehtäviä toimeksiannosta hoitavaan;

24) liike- tai ammattitoimintana tavaroita myyvään tai välittävään siltä osin kuin maksetaan tai otetaan vastaan maksusuorituksena käteistä yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina yhteensä vähintään 10 000 euroa.

Tämän lain 3 ja 4 luvun säännöksiä sovelletaan lisäksi elinkeinonharjoittajaan ja yhteisöön, joka välittää 1 momentin 9 ja 10 kohdassa tarkoitettujen rahapeliyhteisöjen tarjoamiin rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja, jos rahapeliyhteisö on antanut asiakkaan tunnistamisen ja ilmoituksen tekemisen muun elinkeinonharjoittajan tai yhteisön tehtäväksi. Lain 7 ja 8 lukua sovelletaan mainittujen elinkeinonharjoittajien ja yhteisöjen valvontaan asianomaisissa luvuissa säädetyiltä osin.

Tätä lakia sovelletaan myös silloin, kun liiketoimen kohteena olevat varat ovat peräisin toisen valtion alueella suoritettusta toimesta.

Eräiden yhteisöjen, yhdistysten, uskonnollisten yhdyskuntien ja säätiöiden velvollisuudesta pitää yllä tosiasiallisia edunsaajiaan koskevia tietoja säädetään jäljempänä 6 luvussa.

3 §

Soveltamisalaa koskeva raja

Tätä lakia ei sovelleta taloudelliseen toimintaan, jota harjoitetaan satunnaisesti tai hyvin rajoitusti ja seuraavat edellytykset täytyvät:

1) toiminta on vähäistä;

2) toiminta ei ole henkilön pääasiallista liiketoimintaa vaan siihen suoraan liittyvää oheispalvelua, jonka osuus tilikauden liikevaihdosta on enintään viisi prosenttia;

3) toimintaa harjoittaa henkilö, joka ei harjoita pääasiallisena liiketoimintanaan 2 §:n 1 momentin 1—23 kohdassa tarkoitettua toimintaa;

4) toimintaa tarjotaan pääasiallisen liiketoiminnan asiakkaille eikä sitä tarjota yleisesti yleisölle;

5) toiminta on muuta kuin maksulaitoslain 1 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettua rahanvälitystä.

Tätä lakia ei sovelleta yhtiöön, jonka osaksluetteloon on merkitty osakkeenomistajan sijaan henkilö hallintarekisteröinnin hoitajana, jos yhtiön arvopaperi on kaupankäynnin kohteena kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetun lain (748/2012) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettulla säännellyllä markkinalla.

Tätä lakia ei sovelleta toiminnassa, joka koskee oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien hoitamista. Oikeudenkäyntiavustaja- ja oikeudenkäyntiasiamiestehtävänä tässä laissa pidetään varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellista neuvontaa, joka koskee asiakkaan oikeudellista asemaa esitutkinnassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa taikka oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä.

Tätä lakia ei sovelleta pidettäessä raha-automaatteja käytettävänä pelikasinon ulkopuolella.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Valtiovarainministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, milloin taloudellista toimintaa on pidettävä 1 momentin 1 kohdassa tavalla vähäisenä.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) rahanpesulla rikoslain (39/1889) 32 luvun 6—10 §:ssä tarkoitettua toimintaa;
- 2) terrorismin rahoittamisella rikoslain 34 a luvun 5 ja 5 a §:ssä tarkoitettua toimintaa;
- 3) rahanpesudirektiivillä rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2015/849;
- 4) maksajan tiedot -asetuksella varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2015/847;
- 5) ilmoitusvelvollisella 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja yhteisöjä ja elinkeinonharjoittajia;
- 6) tunnistamisella asiakkaan henkilöllisyyden selvittämistä asiakkaan toimittamien tietojen perusteella;
- 7) henkilöllisyyden todentamisella asiakkaan henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella;
- 8) luottolaitoksella luottolaitostoiminnasta annetun lain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettua luottolaitosta;
- 9) ulkomaisella trustilla rahanpesudirektiivin 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettua trustia; ei kuitenkaan mainitussa kohdassa tarkoitettua yrityspalvelun tarjoajaa;
- 10) yrityspalvelun tarjoajalla yhteisöä tai elinkeinonharjoittajaa, joka tarjoaa liiketoimintana kolmannelle osapuolelle jotakin seuraavista palveluista:
 - a) yhteisön perustaminen ~~kolmannen osapuolen lukuun~~;
 - b) yhtiöoikeudellisesti vastuullisena henkilönä, yhtiömiehenä tai samankaltaisessa asemassa muussa oikeushenkilössä toimiminen;
 - c) kotipaikan, yritys- tai postiosoitteen tai muiden vastaavien palvelujen tarjoaminen;
 - d) rahanpesudirektiivin 3 artiklan 7 kohdan d alakohdassa tarkoitettua ulkomaisen express trustin tai oikeusmuodoltaan samankaltaisen oikeudellisen järjestelyn omaisuudenhoitajana toimiminen Suomessa;
 - e) hallintarekisteröinnin hoitajana toimiminen, kun hallintarekisteröinnin hoitaja on merkitty muun kuin julkisen osakeyhtiön osakasluetteloon;
- 11) poliittisesti vaikutusvaltaisella henkilöllä luonnollista henkilöä, joka toimii tai on toiminut julkisessa tehtävässä:
 - a) valtionpäämiehenä, hallituksen päämiehenä, ministerinä, vara- tai apulaisministerinä;
 - b) parlamentin jäsenenä;
 - c) poliittisten puolueiden johtolinten jäsenenä;
 - d) ylimpien tuomioistuinten, perustuslakituomioistuimen tai muun vastaavan oikeuselimen jäsenenä, jonka päätöksiin ei voida poikkeustapauksia lukuun ottamatta hakea muutosta;
 - e) tilintarkastustuomioistuimen ja valtiontalouden tarkastusvirastoa vastaavan valtion varainhoitoa tarkastavan ylimmän päättävän elimen jäsenenä;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

- f) keskuspankin johtokunnan jäsenenä;
- g) suurlähettiläänä tai asiainhoitajana;
- h) puolustusvoimissa vähintään kenraalikuntaan kuuluvana upseerina;
- i) valtion kokonaan omistaman yrityksen hallinto-, johto- ja valvontaelimen jäsenenä; tai
- j) kansainvälisten yhteisöjen johtajana, varajohtajana ja hallituksen jäsenenä;
- 12) poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsenellä tämän:
 - a) aviopuolisoa tai kumppania, joka asianomaisen maan kansallisessa lainsäädännössä rinnastetaan aviopuolisoon;
 - b) lapsia ja heidän aviopuolisojaan tai edellä tarkoitettua kumppania; ja
 - c) vanhempia;
- 13) poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppaneilla:
 - a) kaikkia luonnollisia henkilöitä, joiden tiedetään olevan yhteisöjen tai elinkeinonharjoittajien tai oikeudellisten järjestelyjen todellisia yhteisöomistajia ja edunsaajia tai joilla tiedetään olevan mikä tahansa muu läheinen liikesuhde poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön tai tämän perheenjäsenen kanssa; ja
 - b) kaikkia luonnollisia henkilöitä, jotka ovat sellaisten yhteisöjen tai elinkeinonharjoittajien tai oikeudellisten järjestelyjen todellisia yksinomistajia ja edunsaajia, joista tiedetään, että ne on tosiasiaa perustettu poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön tai tämän perheenjäsenen eduksi;
- 14) valvontaviranomaisella 7 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua viranomaista;
- 15) Euroopan valvontaviranomaisilla Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan pankkiviranomainen) perustamisesta sekä päätöksen N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/78/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1093/2010 tarkoitettua Euroopan pankkiviranomaista, Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan arvopaperimarkkina-viranomainen) perustamisesta sekä päätöksen N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/77/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1095/2010 tarkoitettua Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaista ja Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen) perustamisesta sekä päätöksen N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/79/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1094/2010 tarkoitettua Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomaista;
- 16) rahoituslaitoksella:
 - a) sijoituspalvelulain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettua sijoituspalveluyritystä;
 - b) sijoitusrahastolain (48/1999) 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua suomalaista rahastoyhtiötä sekä vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettua suomalais-ta vaihtoehtorahaston hoitajaa;
 - c) vakuutusyhtiölain (521/2008) 26 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettua vakuutusyritystä, joka harjoittaa henkivakuutustoimintaa;
 - d) vakuutusedustuksesta annetun lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettua vakuutusedustajaa, jos tämä tarjoaa henkivakuutuspalveluja ja muita sijoituksiin liittyviä palveluja;
 - e) a—d kohdassa tarkoitettujen rahoituslaitosten Euroopan talousalueella sijaitsevia sivuliikkeitä riippumatta siitä, sijaitseeko rahoituslaitoksen kotipaikka Euroopan talousalueella;
- 17) rahoituspalveluja tarjoavalla yrityksellä muuta yritystä kuin 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1—8 kohdassa tarkoitettua yhteisöä ja elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa yhtä tai useampaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 5 luvun 1 §:n 1 momentin 2—11, 13 ja 14 kohdassa tarkoitettua toimintaa sekä rahoituspalveluja tarjoavan yrityksen Suomessa toimivaa sivuliikettä;
- 18) kirjeenvaihtajasuhteella;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

a) toimintaa, jossa yksi pankki kirjeenvaihtajana tarjoaa vastapuolena olevalle toiselle pankille pankkipalveluja, kuten käyttötilin tai muun passiivatilin ja siihen liittyviä palveluja, kuten kassanhallintaa, kansainvälistä varainsiirtoa, sekkien lunastusta, maksujenvälitystilejä ja valuutanvaihtopalveluja;

b) luottolaitosten välisiä, finanssilaitosten välisiä sekä luotto- ja finanssilaitosten välisiä suhteita, muun muassa suhteita, joissa kirjeenvaihtajalaitos tarjoaa vastaanottajalaitokselle samankaltaisia palveluja, ja suhteita, jotka on perustettu arvopaperikauppaa tai varainsiirtoa varten.

5 §

Yhteisön tosiasiallinen edunsaaja

Yhteisön tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka viime kädessä:

1) omistaa suoraan tai välillisesti suuremman kuin 25 % osuuden oikeushenkilön osakkeista tai muuten omistaa vastaavan osuuden oikeushenkilöstä

2) käyttää suoraan tai välillisesti suurempaa kuin 25 % osuutta oikeushenkilön äänioikeuksista, ja tämä äänimäärä perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin, tai;

3) käyttää muulla tavoin tosiasiallisesti määräysvaltaa oikeushenkilössä.

Osoituksena suorasta omistuksesta pidetään sitä, että luonnollisella henkilöllä on suurempi kuin 25 % omistusosuus tarkasteltavasta oikeushenkilöstä.

Osoituksena välillisestä omistuksesta pidetään sitä, että:

1) oikeushenkilöllä, jossa yksi tai useampi luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa, on suurempi kuin 25 % omistusosuus tai suurempi kuin 25 % osuus äänioikeuksista tarkasteltavasta oikeushenkilöstä, tai;

2) luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, jossa luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa, on omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin perustuva oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä tarkasteltavan oikeushenkilön hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä.

Jos tosiasiallista edunsaajaa ei pystytä tunnistamaan tai 1 momentissa säädetty edellytykset eivät täyty, tosiasiallisina edunsaajina pidetään tarkasteltavana olevan oikeushenkilön hallitusta tai vastuunalaisia yhtiömiehiä, toimitusjohtajaa tai muuta vastaavassa asemassa olevaa henkilöä.

6 §

Ulkomaisen trustin tosiasiallinen edunsaaja

Ulkomaisen trustin tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan tosiasiallista määräysvaltaa käyttävää luonnollista henkilöä, joka on trustin:

1) perustaja tai tämän mahdollisesti asettama suojelija;

2) omaisuudenhoitaja; tai

3) edunsaaja.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, tosiasiallisena edunsaajana pidetään myös muuta luonnollista henkilöä, joka viime kädessä käyttää määräysvaltaa suoran tai välillisen omistuksen kautta tai muilla keinoin ulkomaisessa trustissa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

7 §

Yhdistyksen, säätiön, asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön tosiasiallinen edunsaaja

Yhdistyslaissa (503/1989) tarkoitetun aatteellisen yhdistyksen tosiasiallisina edunsaajina pidetään yhdistysrekisteriin merkityjä hallituksen jäseniä.

Uskonnonvapauslaissa (453/2003) tarkoitetun uskonnollisen yhdyskunnan tosiasiallisina edunsaajina pidetään uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkityjä hallituksen jäseniä.

Säätiölaissa (487/2015) tarkoitetun säätiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään säätiörekisteriin merkityjä hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä.

Asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) tarkoitetun asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään kaupparekisteriin merkityjä hallituksen jäseniä.

2 luku

Riskiarvio

1 §

Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio

Sisäministeriö toimii kansallisena viranomaisena, joka sovittaa yhteen kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion laadintaa. Riskiarviossa on tunnistettava ja arvioitava Suomen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä sekä otettava huomioon Euroopan komission, jäljempänä *komissio*, laatima Euroopan unionin laajuinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio. Kansallista riskiarviota on päivitettävä säännöllisesti.

Riskiarvion tarkoituksena on:

- 1) yksilöidä rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riskit toimialoilla;
- 2) tukea ja tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa ja voimavarojen kohdentamista;
- 3) tukea eri toimialojen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevien yhdenmu-
kaisten toimintatapojen laadintaa;
- 4) antaa toimivaltaisille valvontaviranomaisille, asianajajayhdistykselle ja ilmoitusvelvollisille tietoa tämän luvun 2 ja 3 §:ssä tarkoitetun riskiarvion laatimisen tueksi.

Sisäministeriön on julkistettava riskiarvion yhteenveto.

2 §

Valvojakohtainen riskiarvio

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on laadittava riskiarvio sen valvonnan piiriin kuuluvien ilmoitusvelvollisten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä (*valvojakohtainen riskiarvio*). Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on riskiarviota laatiessaan otettava huomioon:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

1) komission laatima Euroopan unionin laajuinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio ja sen osoittamat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit;

2) kansallinen riskiarvio ja sen osoittamat kansalliset rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit;

3) sen valvomaa toimialaa koskevat ilmoitusvelvollisten ja niiden asiakkaisiin, tuotteisiin ja palveluihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit.

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on otettava huomioon valvonnan laajuutta ja toistuvuutta suunnitellessaan tekemänsä riskiarvio, ilmoitusvelvollisen toiminnalle sallitut poikkeukset sekä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut toimialaa koskevat riskit.

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on päivitettävä valvojakohtaisia riskiarviota säännöllisesti tai kun ilmoitusvelvollisen toiminnassa tapahtuu valvojakohtaiseen riskiarvioon vaikuttavia merkittäviä seikkoja tai muutoksia.

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on julkistettava riskiarvion yhteenvedo.

3 §

Ilmoitusvelvollisen riskiarvio

Ilmoitusvelvollisen on laadittava riskiarvio rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Riskiarvio on päivitettävä säännöllisesti. Riskiarvio ja siihen tehtävät muutokset on toimitettava toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle tai asianajajayhdistykselle tämän pyynnöstä ilman aiheetonta viivytystä.

Ilmoitusvelvollisen on otettava riskiarvion laadinnassa huomioon toimintansa luonne, koko ja laajuus. Ilmoitusvelvollisella on oltava edellä mainitut tekijät huomioon ottaen riittävät toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien vähentämiseksi ja tehokkaaksi hallitsemiseksi. Toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvonnan tulee sisältää ainakin:

1) sisäisten toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja valvonnan kehittämisen;

2) sisäisen tarkastuksen, jos tämä on perusteltua ilmoitusvelvollisen toiminnan luonne ja koko huomioon ottaen.

Ilmoitusvelvollisen on laadittava 2 momentissa tarkoitetut toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta sekä seurattava ja kehitettävä niihin liittyviä toimenpiteitä. Jos ilmoitusvelvollinen on oikeushenkilö, hallituksen, vastuunalaisen yhtiömiehen tai muun vastaavassa asemassa olevan ylimpään johtoon kuuluvan henkilön on hyväksyttävä 2 momentissa tarkoitetut toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonta sekä seurattava ja kehitettävä niihin liittyviä toimenpiteitä.

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitettu keskusyhteisö voi laatia riskiarvion yhteenliittymään kuuluvan jäsenluottolaitoksen puolesta, jos Finanssivalvonta myöntää luvan.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

3 luku

Asiakkaan tunteminen

1 §

Asiakkaan tunteminen ja riskiperusteinen arviointi

Jos ilmoitusvelvollinen ei pysty toteuttamaan asiakkaan tuntemiseksi tässä luvussa säädettyjä toimia, ilmoitusvelvollinen ei saa perustaa asiakassuhdetta, suorittaa liiketointa tai ylläpitää liikesuhdetta. Jos ilmoitusvelvollinen on luottolaitos, se ei myöskään saa toteuttaa maksutapahtumaa maksutilin kautta, jos se ei pysty toteuttamaan asiakkaan tuntemiseksi säädettyjä toimia.

Ilmoitusvelvollisen on asiakassuhteeseen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä arvioidessaan otettava huomioon asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin, tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin sekä jakelukanaviin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit (*riskiperusteinen arviointi*).

Tässä luvussa säädettyjä asiakkaan tuntemista koskevia toimia on noudatettava riskiperusteiseen arviointiin pohjautuen koko asiakassuhteen ajan.

Ilmoitusvelvollisen on voitava osoittaa valvontaviranomaiselle tai valvomaan asetetulle, että ilmoitusvelvollisen tässä laissa säädetty asiakkaan tuntemista ja jatkuvaa seurantaa koskevat menetelmät ovat riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin kannalta.

2 §

Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen

Ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyysvakuutusta asiakassuhdetta perustettaessa. Lisäksi ilmoitusvelvollisen on tunnistettava asiakkaansa ja todennettava tämän henkilöllisyys, jos:

1) liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus yhteensä on vähintään 10 000 euroa ja asiakkuus on satunnainen, tai kyse on maksajan tiedot -asetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitettusta varojen siirrosta, jonka määrä ylittää 1 000 euroa;

2) tavaroiden myynnissä suoritettavan liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus käteisenä on yhteensä vähintään 10 000 euroa ja asiakkuus on satunnainen;

3) kyse on epäilyttävästä liiketoimesta tai jos ilmoitusvelvollinen epäilee liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen; tai

4) ilmoitusvelvollinen epäilee aiemmin todennetun asiakkaan henkilöllisyyden todentamistietojen luotettavuutta tai riittävyttä.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdasta poiketen rahapelitoiminnassa asiakas on tunnistettava ja tämän henkilöllisyys todennettava joko panoksen asettamisen tai voiton maksamisen yhteydessä tai kummassakin tilanteessa, jos pelaajan asettama rahapanos tai lunastama voitto on yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina yhteensä vähintään 2 000 euroa.

Jos joku toimii asiakkaan lukuun (*edustaja*), ilmoitusvelvollisen tulee tunnistaa ja todentaa myös edustajan henkilöllisyys sekä varmistaa edustajan oikeus toimia asiakkaan puolesta.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Ilmoitusvelvollisen tulee tunnistaa asiakkaansa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyys asiakas-suhdetta perustettaessa taikka viimeistään ennen kuin asiakas saa määräysvaltaansa liiketoimeen sisältyvät varat tai muun omaisuuden tai ennen kuin liiketoimi on suoritettu loppuun.

Jos asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen aiheutuu siitä, että yksittäisten liiketoimien yhteenlaskettu arvo on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa yksittäisten liiketoimien yhteenlaskettu arvo on vähintään 10 000 euroa, tai maksajan tiedot -asetuksen 3 artiklan 9 kohdassa tarkoitettujen varojen siirron määrä ylittää 1000 euroa, tai 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa yksittäisten liiketoimien yhteenlaskettu arvo on vähintään 10 000 euroa taikka vastaavasti 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa vähintään 2 000 euroa, henkilöllisyys on todennettava, kun mainittu raja saavutetaan.

Tunnistamisvelvollisuudesta ja henkilöllisyyden todentamisesta säädetään lisäksi maksajan tiedot -asetuksessa.

3 §

Asiakkaan tuntemistiedot ja niiden säilyttäminen

Ilmoitusvelvollisen on säilytettävä asiakkaan tuntemista koskevat tiedot luotettavalla tavalla viiden vuoden ajan vakituisen asiakassuhteen päättymisestä. Jos kysymyksessä on 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa taikka mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettu satunnainen liiketoimi, asiakkaan tuntemista koskevat tiedot on säilytettävä viiden vuoden ajan liiketoimen suorittamisesta.

Asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista on säilytettävä:

- 1) nimi, syntymäaika ja henkilötunnus;
- 2) edustajan nimi, syntymäaika ja henkilötunnus;
- 3) oikeushenkilön täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen;
- 4) oikeushenkilön hallituksen tai vastaavan päättävän elimen jäsenten täydelliset nimet, syntymäajat ja kansalaisuudet;
- 5) oikeushenkilön toimiala;
- 6) tosiasiallisten edunsaajien nimi, syntymäaika ja henkilötunnus;
- 7) henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn asiakirjan nimi, asiakirjan numero tai muu tunnistetieto ja myöntäjä taikka kopio asiakirjasta tai jos asiakas on etätunnistettu, tiedot todentamisessa käytetystä menettelystä tai lähteistä;
- 8) tiedot asiakkaan toiminnasta, liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, taloudellisesta asemasta, perusteet liiketoimen tai palvelun käytölle ja tiedot varojen alkuperästä sekä muut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen asiakkaan tuntemiseksi hankitut tarpeelliset tiedot; ja
- 9) 4 §:n 3 momentissa säädetyn selonottovelvollisuuden ja 13 §:ssä säädetyn poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvän tehostetun tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välttämättömät tiedot.

Jos asiakas on ulkomaalainen, jolla ei ole suomalaista henkilötunnusta, on 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi säilytettävä tieto asiakkaan kansalaisuudesta ja matkustusasiakirjan tiedot.

Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava asiakkailleen, että asiakkaan tuntemistietoja ja muita henkilötietoja voidaan käyttää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu, tutkintaan saattamista varten.

Asiakkaan tuntemistietoja tai muita henkilötietoja, jotka on hankittu ainoastaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi, ei saa käyttää tarkoitukseen, joka on yhteen sopimaton näiden tarkoitusten kanssa.

4 §

Asiakasta koskevien tietojen hankkiminen, jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus

Ilmoitusvelvollisen on hankittava tietoja asiakkaansa toiminnasta, tämän liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteista palvelun tai tuotteen käyttämiselle.

Ilmoitusvelvollisen on järjestettävä asiakkaan toiminnan laatuun ja laajuuteen, asiakassuhteen pysyvyyteen ja kestoon sekä riskeihin nähden riittävä seuranta sen varmistamiseksi, että asiakkaan toiminta vastaa sitä kokemusta ja tietoa, joka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta ja tämän toiminnasta.

Ilmoitusvelvollisen on erityisesti kiinnitettävä huomiota liiketoimiin, jotka rakenteeltaan tai suuruudeltaan taikka ilmoitusvelvollisen koon tai toimipaikan osalta poikkeavat tavanomaisesta. Samoin on meneteltävä, jos liiketoimilla ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta tai ne eivät sovi yhteen sen kokemuksen tai tietojen kanssa, jotka ilmoitusvelvollisella on asiakkaasta. Tarvittaessa liiketoimeen liittyvien varojen alkuperä on selvitettävä.

5 §

Vakuutus tuotteisiin liittyvä erityinen tunnistamisvelvollisuus

Luotto- ja rahoituslaitoksen on sen lisäksi, mitä muualla tässä luvussa säädetään, selvitettävä henki- ja muun sijoitusvakuutuksen:

- 1) edunsaajan nimi, kun henkilö on yksilöity tai nimetty edunsaajaksi;
- 2) muulla kuin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla jaoteltujen edunsaajien riittävät yksilöintitiedot maksun suorittamiseksi sen erääntyessä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu edunsaaja on tunnistettava, kun maksu suoritetaan.

Luotto- ja rahoituslaitoksen on tunnistettava kolmas osapuoli, jolle tai jonka hyväksi henki- tai sijoitusvakuutus siirretään, kun siirto toteutetaan, jos luotto- tai rahoituslaitos tiesi siirrosta.

Luotto- ja rahoituslaitoksen on huolehdittava siitä, että sillä on riittävät tiedot ulkomaisen trustin tai yrityspalveluja tarjoavan tosiasiallisista edunsaajista, jotta se pystyy selvittämään ulkomaiseen trustiin tai yrityspalveluihin liittyviä oikeuksiaan.

Luotto- ja rahoituslaitoksen on selvitettävä, onko henki- tai muun sijoitusvakuutuksen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö viimeistään joko silloin, kun maksu suoritetaan tai silloin, kun vakuutus siirretään kokonaan tai osittain. Jos vakuutukseen tai sen edunsaajaan liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski, luotto- tai rahoituslaitoksen toimihenkilön on lisäksi ilmoitettava asiasta laitoksen johdolle ennen vakuutuskorvauksen maksamista ja noudatettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia säännöksiä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

6 §

Tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen

Ilmoitusvelvollisen on tunnistettava ja pidettävä yllä riittäviä, tarkkoja ja ajantasaisia tietoja asiakkaan tosiasiallisista edunsaajista ja tarvittaessa todennettava näiden henkilöllisyys. Yhteisön tosiasiallinen edunsaaja on aina tunnistettava 1 luvun 5 §:n 2-4 momentissa ja 7 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa. Sen lisäksi ilmoitusvelvollisen on asiakkaaseen liittyviin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeihin nähden asianmukaisella tavalla ja riittävässä laajuudessa selvitettävä, käyttääkö joku muu 1 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräysvaltaa asiakkaassa.

Tosiasiallista edunsaajaa ei kuitenkaan tarvitse tunnistaa, jos asiakas on yhtiö, jonka arvopaperi on kaupankäynnin kohteena:

1) arvopaperimarkkinalain (746/2012) 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla säännellyllä markkinalla tai

2) 1 kohdassa tarkoitettua säänneltyä markkinaa vastaavalla säännellyllä markkinalla Euroopan talousalueen ulkopuolisessa maassa ja jos yhtiötä koskee tiedonantovelvollisuus, joka vastaa rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/65/EU säädettyä tiedonantovelvollisuutta.

Luottolaitoksen ei tarvitse tunnistaa Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimivan asianajajan tai muun oikeudellisia palveluita tarjoavan asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia, jos tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyys on luottolaitoksen pyynnöstä sen saatavilla.

Luottolaitoksen ei myöskään tarvitse tunnistaa muussa kuin ETA-valtiossa toimivan asianajajan tai muun oikeudellisia palveluita tarjoavan asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia, jos:

1) tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyys on luottolaitoksen pyynnöstä sen saatavilla; ja

2) asianajajaa tai muuta oikeudellisia palveluita tarjoavaa koskevat tässä laissa säädettyä vastaavat velvollisuudet ja tätä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa.

Luottolaitoksen ei myöskään tarvitse tunnistaa oikeudenkäyntiavustaja- tai oikeudenkäyntiasiamiestehtävien eikä asianajajan tai muun oikeudellisia palveluita tarjoavan tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävien tehtävien hoitamiseen liittyvien asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia.

7 §

Asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttäminen ilmoitusvelvollisen puolesta

Asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet voi ilmoitusvelvollisen puolesta täyttää 1 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu muu ilmoitusvelvollinen, tai tätä vastaava toisessa ETA-valtiossa toimiluvan saanut tai rekisteröity toimija (*kolmas osapuoli*), jos tätä koskevat tässä laissa säädettyä vastaavat asiakkaan tuntemista ja tietojen säilyttämistä koskevat velvollisuudet ja niiden noudattamista valvotaan.

Asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet voi täyttää myös muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saanut tai rekisteröity 1 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollista vastaava toimija, jos se on perustettu valtiossa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen järjestelmä ei muodosta komission arvion mukaan merkittävää riskiä EU:n sisämarkkinalle.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Edellä 1 ja 2 momentista poiketen ilmoitusvelvollinen ei voi hyväksyä täyttämään velvollisuuksiaan:

1) maksulaitosta, joka pääasiallisena maksupalveluna tarjoaa maksulaitoslaissa tarkoitettua rahanvälitystä,

2) maksulaitoslain 7 §:ssä tai 7 a §:ssä tarkoitettua luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä eikä

3) valuutanvaihtoa harjoittavaa.

Ilmoitusvelvollisen on varmistettava, että se ennen liiketoimen suorittamista saa kolmannelta osapuolelta 3 §:n 2 momentin 1—6 kohdassa tarkoitettut tiedot. Ilmoitusvelvollisen on lisäksi varmistettava, että kaikki asiakkaan tuntemista koskevat tiedot ovat ilmoitusvelvollisen saatavilla ja että kolmas osapuoli toimittaa ne ilmoitusvelvolliselle tämän pyynnöstä.

Valvontaviranomainen voi katsoa, että tässä pykälässä säädetyt kolmatta osapuolta koskevat edellytykset täyttyvät, jos:

1) ilmoitusvelvollinen saa tiedot kolmannelta osapuolelta, joka kuuluu ilmoitusvelvollisen kanssa samaan konserniin tai muuhun taloudelliseen yhteenliittymään;

2) konsernissa tai muussa taloudellisessa yhteenliittymässä noudatetaan tämän lain säännöksiä vastaavia konsernin tai yhteenliittymän sisäisiä yhteisiä menettelyjä, jotka koskevat asiakkaan tuntemisvelvollisuutta, asiakastietojen säilyttämistä ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja paljastamista; sekä

3) konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän emoyhtiön kotivaltion valvontaviranomaisen valvoo 2 kohdan noudattamista.

Rahapelitoiminnan osalta valvontaviranomainen voi katsoa, että rahapeliyhteisö ilmoitusvelvollisena täyttää tässä pykälässä säädetyt edellytykset, jos sen puolesta toimiva 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu elinkeinonharjoittaja tai yhteisö, joka välittää rahapeleihin liittyviä osallistumisilmoituksia ja -maksuja, noudattaa tämän luvun 1, 2 ja 10 §:n säännöksiä asiakkaan tuntemisesta, ja jos rahapeliyhteisö saa tältä pyydettyinä viipymättä asiakkaan tuntemistiedot ja asiakkaan henkilöllisyyden todentamistiedot. Rahapeliyhteisön on ylläpidettävä edellä tarkoitettuja elinkeinonharjoittajista ja yhteisöistä tietoja, jotka on pyynnöstä asetettava valvontaviranomaisen saataville.

Ilmoitusvelvollisen tulee 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla jatkuvasti seurata asiakassuhdetta, jossa asiakkaan tuntemista koskevia velvollisuuksia on suorittanut kolmas osapuoli.

Ilmoitusvelvollinen ei vapaudu tämän lain mukaisista vastuista sillä perusteella, että ilmoitusvelvollisen puolesta asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet on täyttänyt kolmas osapuoli.

8 §

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

Ilmoitusvelvollinen voi 2, 3, 4 ja 6 §:ää sovellettaessa noudattaa yksinkertaistettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi, jos ilmoitusvelvollinen arvioi 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettun riskiarvion perusteella, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy vähäinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. Ilmoitusvelvollisen on kuitenkin seurattava asiakassuhdetta tämän luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla poikkeuksellisten tai epätavallisten liiketoimien havaitsemiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset asiakkaista, tuotteista, palveluista, maksuliikenteestä, toimitustavasta tai maantieteellisistä riskitekijöistä, joihin voi liittyä vähäi-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

nen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, ja näissä tilanteissa noudatettavista menettelyistä.

9 §

Sähköiseen rahaan liittyvä poikkeus asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta

Jos ilmoitusvelvollinen riskiarvion perusteella arvioi sähköiseen rahaan liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin alhaiseksi, ei sovelleta, mitä tämän luvun 2 §:ssä säädetään asiakkaan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta, 3 §:ssä asiakkaan tuntemistiedoista ja niiden säilyttämisestä sekä 4 §:n 1 momentissa asiakasta koskevien tietojen hankkimisesta edellyttäen, että seuraavat riskienhallinnan edellytykset täyttyvät:

- 1) sähköinen tietoväline ei ole uudelleenladattava, tai siihen voidaan tallettaa maksulaitos-lais-sa tarkoitettua sähköistä rahaa kuukausittain enintään 250 euroa ja välinettä voidaan käyttää vain Suomessa;
- 2) sähköiseen tietovälineeseen voidaan tallettaa enintään 500 euroa ja sitä voidaan käyttää vain Suomessa;
- 3) sähköistä tietovälinettä voidaan käyttää vain tuotteiden tai palveluiden ostamiseen;
- 4) sähköistä tietovälinettä ei voida ladata anonymillä sähköisellä rahalla;
- 5) sähköisen tietovälineen liikkeeseenlaskijalla on käytössään riittävät valvontamenetelmät epätavallisten tai epäilyttävien liiketoimien havaitsemiseksi;
- 6) sähköisestä tietovälineestä voidaan lunastaa käteistä enintään 100 euroa.

10 §

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

Ilmoitusvelvollisen on sovellettava tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi, jos ilmoitusvelvollinen arvioi 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetun riskiarvion perusteella, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski taikka jos asiakkaalla tai liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä muodostaa komission arvion mukaan merkittävän riskin EU:n sisämarkkinalle tai ei täytä kansainvälisiä velvoitteita.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset asiakkaista, tuotteista, palveluista, maksuliikenteestä, toimitustavasta tai maantieteellisistä riskitekijöistä, joihin voi liittyä tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, ja näissä tilanteissa noudatettavista menettelyistä.

11 §

Etätunnistamiseen liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus

Jos asiakas ei ole läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa (*etätunnistaminen*), ilmoitusvelvollisen tulee rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin vähentämiseksi:

- 1) todentaa asiakkaan henkilöllisyys hankkimalla lisäasiakirjoja tai -tietoja luotettavasta lähteestä;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

2) varmistaa, että liiketoimeen liittyvä suoritus tulee luottolaitoksen tililtä tai se maksetaan tilille, joka on aiemmin avattu asiakkaan nimiin; tai

3) todentaa asiakkaan henkilöllisyys vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) tarkoitetulla tunnistusvälineellä tai sähköisen allekirjoituksen hyväksytyllä varmenteella, josta säädetään sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 910/2014 28 artiklassa, taikka muun sähköisen tunnistamistekniikan avulla, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.

12 §

Kirjeenvaihtajasuhteisiin liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus

Jos luotto- tai rahoituslaitos tekee maksujen ja muiden toimeksiantojen hoitamisesta sopimuksen (*kirjeenvaihtajasuhde*) ETA-valtion ulkopuoliseen maahan sijoittuneen luotto- tai rahoituslaitoksen kanssa, luotto- tai rahoituslaitoksen tulee ennen sopimuksen tekemistä hankkia riittävät tiedot vastapuolena toimivasta luotto- tai rahoituslaitoksesta.

Luotto- tai rahoituslaitoksen tulee arvioida vastapuolena toimivan luotto- tai rahoituslaitoksen maine ja valvonnan laatu sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevat toimet. Luotto- tai rahoituslaitoksen ylimmän johdon on hyväksyttävä kirjeenvaihtajasuhteen aloittaminen. Sopimuksessa tulee sopia nimenomaisesti asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien täyttämistä ja näitä koskevien merkityksellisten tietojen toimittamisesta pyynnöstä vastapuolena toimivalle luotto- tai rahoituslaitokselle.

Luotto- tai rahoituslaitos ei saa aloittaa tai jatkaa kirjeenvaihtajasuhdetta sellaisen laitoksen kanssa, joka on pöytälaatikkopankki tai jonka tilejä käytetään tässä tarkoituksessa.

Jos sijoituspalveluyritys, maksulaitos, rahastoyhtiö tai vaihtoehtorahastojen hoitaja tai vakuutusyhtiö tekee sopimuksen 1 momentissa tarkoitettua vastaavasta järjestelystä, on noudatettava, mitä tässä pykälässä säädetään.

13 §

Poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvä tehostettu tuntemisvelvollisuus

Ilmoitusvelvollisella tulee olla asianmukaiset riskiperusteiseen arviointiin pohjautuvat menetyt sen toteamiseksi, onko asiakas tai onko hän ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun menettelyn puitteissa poliittinen vaikutusvalta on selvitettävä aina, kun ilmoitusvelvollinen arvioi 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ilmoitusvelvollisen riskiarvion perusteella, että asiakassuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski. (Uusi 2 mom.)

Jos asiakas on tai on ollut poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, tällaisen henkilön perheenjäsen tai henkilö, jonka tiedetään olevan tällaisen henkilön yhtiökumppani:

1) ilmoitusvelvollisen ylemmän johdon on hyväksyttävä asiakassuhteen aloittaminen tällaisen henkilön kanssa;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

2) ilmoitusvelvollisen on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet saadakseen selvityksen sel-
laisen varallisuuden ja varojen alkuperästä, jotka liittyvät kyseiseen asiakassuhteeseen tai liike-
toimeen; ja

3) ilmoitusvelvollisen on järjestettävä tehostettu jatkuva asiakassuhteen seuranta.(HE:n 2
mom.)

Henkilöä ei enää pidetä poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä, kun hän ei ole toiminut mer-
kittävässä julkisessa tehtävässä vähintään vuoteen. (HE:n 3 mom.)

~~Edellä 1 momentista poiketen ilmoitusvelvollinen voi noudattaa 8 §:ssä tarkoitettua yksinker-
taistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta, jos toimeksiantosopimus koskee sosiaaliturvaan kuu-
lun luvaa lakisääteistä työeläkevakuutusta, yrittäjäeläkevakuutusta, työtapaturvavakuutusta tai am-
mattitautivakuutusta.~~

14 §

Keskitetty yhteyshenkilö

Maksulaitoslaissa tarkoitettun maksulaitoksen ja sähkörahayhteisön, joka tarjoaa maksupalve-
lua tai sähköisen rahan liikkeeseenlaskua Suomeen ETA-valtion alueelta sivuliikettä perustamat-
ta edustajan välityksellä, on nimettävä keskitetty yhteyshenkilö. Keskitetty yhteyshenkilö vastaa
maksulaitoksen tai sähkörahayhteisön lukuun:

- 1) tässä laissa säädettyjen vaatimusten noudattamisesta;
- 2) asiakirjojen ja tietojen toimittamisesta Finanssivalvonnalle.

15 §

Ulkoistetun palvelun tarjoaja ja edustaja osana ilmoitusvelvollista

Mitä tässä luvussa säädetään kolmannelta osapuolelta ja tehostetusta asiakkaan tuntemisesta,
ei sovelleta, jos ilmoitusvelvollinen on ulkoistanut asiakkaan tuntemista koskevan tehtävän tai
käyttää edustajaa sopimussuhteen perusteella, ja ulkoistetun palvelun tarjoajaa tai edustajaa pide-
tään osana ilmoitusvelvollista.

4 luku

Ilmoitusvelvollisuus, salassapitovelvollisuus sekä liiketoimen keskeyttäminen

1 §

Velvollisuus tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta

Ilmoitusvelvollisen on täytettävä 3 luvun 4 §:n 3 momentissa säädetyn selonottovelvollisuu-
den viipymättä ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa (/) tarkoitettulle
rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta tai terrorismin rahoittamisen epäi-
lystä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Ilmoitusvelvollinen voi tehdä epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen myös enimmäismääräksi asettamansa kynnysarvon ylittävästä yksittäisestä maksusta tai muusta suorituksesta tai useasta erillisestä toisiinsa yhteydessä olevasta maksusta tai suorituksesta. Maksulaitoslain 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettun rahanvälityspalvelun tarjoajan on kuitenkin tehtävä ilmoitus jokaisesta yksittäisestä tai useasta erillisestä toisiinsa yhteydessä olevasta maksusta tai suorituksesta, jonka arvo on vähintään 1 000 euroa.

Edellä 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu elinkeinonharjoittaja tai yhteisö voi tehdä epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen rahapeliyhteisön välityksellä.

Ilmoitusvelvollisen on annettava maksutta rahanpesun selvittelykeskukselle kaikki epäilyn selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot ja asiakirjat. Ilmoitusvelvollisen on vastattava rahanpesun selvittelykeskuksen tietopyyntöihin sen asettamassa kohtuullisessa määräajassa.

2 §

Ilmoituksen muoto ja sisältö

Ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on tehtävä sähköisesti rahanpesun selvittelykeskuksen tarkoitukseen varaamaa erityistä sovellusta käyttäen. Ilmoitus voidaan erityisestä syystä tehdä myös muuta salattua yhteyttä tai tietoturvallista menettelyä käyttäen.

Epäilyttävää liiketoimea koskevassa ilmoituksessa on oltava 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettut tuntemis-tiedot sekä tiedot liiketoimen laadusta, liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden määrästä ja valuutasta, varojen tai muun omaisuuden alkuperästä tai kohteesta ja syystä, joka teki liiketoimesta epäilyttävän, sekä siitä, onko liiketoimi suoritettu, onko se keskeytetty vai onko siitä kieltäydytty.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen muodosta ja sisällöstä.

3 §

Epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttäminen

Ilmoitusvelvollisen on säilytettävä viiden vuoden ajan 1 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välttämättömät tiedot sekä näihin liittyvät asiakirjat. Tiedot ja asiakirjat on pidettävä erillään asiakasrekisteristä eikä niitä saa käyttää muuhun kuin tässä laissa säädettyyn tarkoitukseen. Tiedot ja asiakirjat on poistettava viiden vuoden kuluttua asiakassuhteen päättymisestä tai epäilyttävän liiketoimen suorittamisesta, jollei niiden edelleen säilyttäminen ole tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin taikka ilmoitusvelvollisen tai sen palveluksessa olevan oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen ja asiakirjojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus on tutkittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua edellisestä säilyttämisen tarpeellisuuden tarkistamisesta. Tarkistamisesta ja sen ajankohdasta on tehtävä merkintä.

Rekisteröidyllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä 3 luvun 4 §:n 3 momentissa säädetyn selonottovelvollisuuden täyttämiseksi hankittuja tietoja ja asiakirjoja. Tietosuoja-valtuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa näiden tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

4 §

Epäilyttäviä liiketoimia koskeva salassapitovelvollisuus ja salassapitovelvollisuutta koskevat poikkeukset

Ilmoitusvelvollinen ei saa paljastaa 1 §:ssä tarkoitettun ilmoituksen tekemistä tai selvittelyä sille, johon epäily kohdistuu, eikä muulle henkilölle. Salassapitovelvollisuus koskee myös ilmoitusvelvollisen palveluksessa olevaa sekä sitä, joka on saanut salassa pidettäviä tietoja tämän pykälän nojalla.

Edellä 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitusvelvollinen saa luovuttaa tiedon siitä, että 1 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty, ja tiedot ilmoituksen sisällöstä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (699/2004) tarkoitettulle samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle yhteisölle. Tieto voidaan luovuttaa myös samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle yhteisölle, jos yhteisöä koskevat tätä lakia vastaavat velvollisuudet ja yhteisöä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa.

Edellä 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitusvelvollinen saa luovuttaa tiedon siitä, että 1 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle, joka on osallisena sellaisessa yksittäisessä liiketoimessa, joka liittyy siihen asiakkaaseen ja liiketoimeen, jota ilmoitus koskee. Samoilla edellytyksillä tieto voidaan luovuttaa myös muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle, jos tiedon vastaanottajaa koskee tätä lakia vastaavat velvollisuudet ja yhteisöä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisesta sekä tiedon vastaanottajaa koskee lisäksi henkilötietolaki (523/1999) vastaavat henkilötietojen suojaa koskevat velvollisuudet.

Edellä 3 momentissa tarkoitettun tiedon luovuttamisen yhteydessä saa antaa asiakkaan nimen, syntymäajan ja henkilötunnuksen sekä perusteen ilmoituksen tekemiselle. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, myös tiedon henkilön kansalaisuudesta saa luovuttaa.

5 §

Liiketoimen keskeyttäminen ja siitä kieltäytyminen

Ilmoitusvelvollisen on keskeytettävä liiketoimi lisäselvityksiä varten tai kieltäydyttävä liiketoimesta, jos:

- 1) liiketoimi on epäilyttävä; tai
- 2) ilmoitusvelvollinen epäilee liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen.

Jos liiketointa ei voida jättää kesken taikka jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen tosiasiallisen edunsaajan selville saamista, ilmoitusvelvollinen voi suorittaa liiketoimen loppuun.

Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeudesta määrätä liiketoimen keskeyttämisestä määräajaksi säädetään rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:ssä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

5 luku

Rahanpesun valvontarekisteri

1 §

Soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan sellaisiin 1 luvun 2 §:n 1 momentin 13—18 ja 20—24 kohdassa tarkoitettuihin ilmoitusvelvollisiin, jotka eivät ole toimilupavalvottavia tai velvollisia rekisteröitymään valvontaviranomaisen ylläpitämään muuhun kuin tässä luvussa tarkoitettuun rekisteriin.

2 §

Rahanpesun valvontarekisterin pitäjä ja käyttötarkoitus

Aluehallintovirasto pitää rekisteriä 1 §:ssä tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi (rahanpesun valvontarekisteri).

Rahanpesun valvontarekisterin käyttötarkoituksena on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonta.

3 §

Hakemus rekisteriin merkitsemiseksi ja rekisteröinnin edellytykset

Edellä 1 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten on tehtävä hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemiseksi 14 vuorokauden kuluessa siitä, kun ilmoitusvelvollinen tulee tämän lain soveltamisalan piiriin.

Aluehallintoviraston on rekisteröitävä hakija, jos:

- 1) hakijalla on oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa;
- 2) hakijaa ei ole määrätty liiketoimintakieltoon;
- 3) hakija toimittaa 4 §:ssä tarkoitettut tiedot;
- 4) valuutanvaihtotoimintaa harjoittava ja 1 luvun 2 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitettu ilmoitusvelvollinen on 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava.

Hakijan on hakemuksessaan ilmoitettava harjoittamansa elinkeinotoiminta, jonka perusteella hakija on ilmoitusvelvollinen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset rekisteröintiä koskevan hakemuksen sisällöstä.

4 §

Rahanpesun valvontarekisteriin merkittävät tiedot ja muutoksista ilmoittaminen

Rahanpesun valvontarekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

- 1) yksityisen elinkeinonharjoittajan täydellinen nimi ja henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika ja kansalaisuus sekä toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

tai muu vastaava tunniste ja rekisteröinnin päivämäärä sekä jokaisen toimipaikan käyntiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan;

2) oikeushenkilön toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja rekisteröinnin päivämäärä sekä jokaisen toimipaikan käyntiosoite, jossa toimintaa harjoitetaan;

3) tämän luvun 3 §:n 3 momentin mukainen elinkeinotoiminta;

4) henkilön, jonka luotettavuus on 5 §:n nojalla selvitetty, täydellinen nimi, henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika ja kansalaisuus sekä asema rekisteröidyssä;

5) yksityiselle elinkeinonharjoittajalle tai oikeushenkilölle määrätty 8 luvussa tarkoitettu hallinnollinen seuraamus sekä sellaiset kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu 7 luvun 7 §:ssä tarkoitettu uhkasakko; tällainen tieto on poistettava rekisteristä kolmen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kyseinen seuraamus on määrätty; ja

6) rekisteristä poistamisen syy ja ajankohta.

Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava aluehallintovirastolle viipymättä 1 momentissa tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuneista muutoksesta.

5 §

Luotettavuus

Valuutanvaihtotoimintaa harjoittavaa tai 1 luvun 2 §:n 1 momentin 21 kohdassa tarkoitettua toimintaa harjoittavaa ilmoitusvelvollista ei pidetä luotettavana, jos:

1) hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan rahanpesun valvontarekisteriin merkittävää elinkeinotoimintaa; tai

2) hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton toimimaan 1 kohdassa tarkoitettussa tehtävässä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollista ei pidetä luotettavana, jos hän on:

1) kolmen arviota edeltävän vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai

2) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Jos ilmoituksen tekijä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa samoin kuin sitä, jolla on suoraan tai välillisesti enemmän kuin 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määräämisvalta muussa yhteisössä.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettua sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tässä pykälässä tarkoitettua luotettavuuden selvittämiseksi tai 6 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista varten.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja maksutta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja rekisteröintiä hakevan veroihin, lakisääteisiin eläke-,

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

tapa-turma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröimis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä, jotka ovat tarpeen tässä pykälässä tarkoitettun luotettavuuden selvittämiseksi tai 6 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista varten.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada 5 momentissa tarkoitettuja tietoja vastaavat tarpeelliset tiedot myös hakijaan liittyvästä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 2 §:ssä tarkoitettua organisaatiosta ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

6 §

Rahanpesun valvontarekisteriin merkittyjen tietojen poistaminen

Aluehallintoviraston on poistettava ilmoitusvelvollinen rahanpesun valvontarekisteristä, jos:

- 1) ilmoitusvelvollinen ei enää täytä rekisteröinnin edellytyksiä;
- 2) ilmoitusvelvollisen toiminnassa on olennaisesti rikottu tätä lakia tai aluehallintoviraston sen nojalla antamia määräyksiä; tai
- 3) ilmoitusvelvollinen on lopettanut toimintansa.

Aluehallintoviraston on ennen 1 momentin 2 kohtaan perustuvan päätöksen tekemistä varattava ilmoitusvelvolliselle kohtuullinen määräaika puutteen korjaamiselle.

Tiedot rekisterimerkinnöistä on säilytettävä viisi vuotta sen vuoden päättymisestä, jona tieto on poistettu rekisteristä.

7 §

Tietojen antaminen rahanpesun valvontarekisteristä

Jokaisella on oikeus saada rahanpesun valvontarekisteristä yritys- ja yhteisötunnuksella tai toiminimellä taikka aputoiminimellä yksilöimästään yrityksestä rekisteriin tallennetut tiedot. Tietoa tähän rekisteriin merkityistä ilmoitusvelvollisista voi hakea myös kootusti elinkeinotoiminnan perusteella.

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, aluehallintovirasto saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä tai syntymäajasta tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta tai luovuttaa ne muutoin sähköisessä muodossa. Henkilötietoja voidaan hakea sähköisen tietoverkon kautta vain yksittäisinä hakuina.

Aluehallintovirasto saa luovuttaa tiedot aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta vain, jos luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetty edellytykset. Rekisteriin tallennettua henkilötunnuksen tunnusosaa koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa aluehallintovirastolle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

8 §

Tietojen päivittäminen väestötietojärjestelmästä, kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä

Aluehallintovirastolla on oikeus päivittää väestötietojärjestelmästä tiedostojaan ja tarkistaa rekisteröitäväksi ilmoitettujen henkilöiden henkilötiedot niiden oikeellisuuden toteamiseksi.

Aluehallintovirastolla on oikeus päivittää rahanpesun valvontarekisterin tietoja kaupparekisteristä ja yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä.

6 luku

Tosiasiallisia edunsaajia koskevat tiedot

1 §

Tässä luvussa säädetään kaupparekisterilain (129/1979) 3 §:n 1 momentin 1 ja 4—6 kohdassa tarkoitetun yhteisön, yhdistysrekisteriin merkityn yhdistyksen, uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkityn uskonnollisen yhdyskunnan sekä säätiörekisteriin merkityn säätiön velvollisuudesta pitää yllä tosiasiallisia edunsaajiaan koskevia tietoja.

Mitä tässä luvussa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta yhtiöön, joka on kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena.

2 §

Yhteisön velvollisuus pitää yllä tosiasiallisia edunsaajiaan koskevia tietoja

Kaupparekisterilain 3 §:n 1 momentin 1 ja 4—6 kohdassa tarkoitetun yhteisön, yhdistysrekisteriin merkityn yhdistyksen, uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkityn uskonnollisen yhdyskunnan sekä säätiörekisteriin merkityn säätiön on asianmukaisesti hankittava ja pidettävä yllä täsmällisiä ja ajantasaisia tietoja 1 luvun 5 §:n 2—4 momentissa tai 7 §:ssä tarkoitetuista tosiasiallisista edunsaajistaan ja annettava nämä tiedot pyynnöstä 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle tämän suorittaessa asiakkaan tuntemista koskevia toimia.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, kaupparekisterilain 3 §:n 1 momentin 1 ja 4—6 kohdassa tarkoitetun yhteisön, lukuun ottamatta asunto-osakeyhtiölaissa tarkoitettuja asunto-osakeyhtiöitä ja keskinäisiä kiinteistöosakeyhtiöitä, on sen saatavilla olevien tietojen perusteella pidettävä yllä täsmällisiä ja ajantasaisia tietoja **muista henkilöistä, jotka käyttävät 1 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräysvaltaa**, sekä heidän määräysvaltansa tai omistusosuutensa perusteesta ja laajuudesta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun yhteisön hallituksen jäsenen tai vastuunalaisen yhtiömiehen on huolehdittava siitä, että yhteisön tosiasiallisista edunsaajista pidetään luetteloa. Luetteloon merkitään omistajan tai edunsaajan nimi, syntymäaika, kansalaisuus, asuinmaa sekä määräysvaltan tai omistusosuuden peruste ja laajuus. Luettelo on laadittava viivytyksettä oikeushenkilön perustamisen jälkeen ja sitä on pidettävä luotettavalla tavalla.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

3 §

Ulkomaisen trustin omaisuudenhoitajan velvollisuus tuntea tosiasiallinen edunsaaja

Rahanpesudirektiivin 3 artiklan 7 kohdan d alakohdassa tarkoitetun ulkomaisen express trustin tai oikeusmuodoltaan samankaltaisen oikeudellisen järjestelyn omaisuudenhoitajan on hankittava 1 luvun 6 §:n mukaiset tiedot trustin tosiasiallisista edunsaajista ja pidettävä niitä yllä.

4 §

Yhteisön tosiasiallisen edunsaajan rekisteröinti

Kaupparekisterilain 3 §:n 1 momentin 1 ja 4—6 kohdassa tarkoitetun yrityksen tosiasiallisen edunsaajan sekä ulkomaisen trustin tosiasiallisen edunsaajan rekisteröinnistä kaupparekisteriin säädetään kaupparekisterilaissa.

Yhdistyksen hallituksen jäsenten rekisteröinnistä säädetään yhdistyslaissa.

Uskonnollisen yhdyskunnan hallituksen jäsenten rekisteröinnistä säädetään uskonnonvapauslaissa.

Säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten rekisteröinnistä säädetään säätiölaissa.

Edellä 1—4 momentissa tarkoitetut edunsaajia koskevat tiedot on toimitettava kaupparekisterilaissa tarkoitettuun kaupparekisteriin, yhdistyslaissa tarkoitettuun yhdistysrekisteriin, uskonnonvapauslaissa tarkoitettuun uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin ja säätiölaissa tarkoitettuun säätiörekisteriin 30 päivään kesäkuuta 2019 mennessä.

7 luku

Valvonta

1 §

Valvontaviranomaiset ja ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvovat seuraavat viranomaiset:

- 1) Finanssivalvonta 1 luvun 2 §:n 1 momentin 1—8 kohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia;
- 2) Poliisihallitus 1 luvun 2 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua rahapeliyhteisöä sekä 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua elinkeinonharjoittajaa ja yhteisöä, joka välittää osallistumismaksuja ja -ilmoituksia 1 luvun 2 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua rahapeliyhtiön tarjoamiin rahapeleihin;
- 3) Patentti- ja rekisterihallitus 1 luvun 2 §:n 1 momentin 11 kohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia;
- 4) aluehallintovirasto 1 luvun 2 §:n 1 momentin 13—18 ja 20—24 kohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia siltä osin kuin ne eivät ole 1 kohdan nojalla Finanssivalvonnan valvomia ilmoitusvelvollisia.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Asianajajayhdistys valvoo 1 luvun 2 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia.

Finanssivalvonta valvoo lisäksi maksajan tiedot -asetuksen noudattamista sen valvottaviksi kuuluvien ilmoitusvelvollisten osalta siltä osin kuin ne lähettävät tai vastaanottavat asetuksessa tarkoitettuja varainsiirtoja. (Uusi 3 mom.)

Valvontaviranomaisen, Energiaviraston, asianajajayhdistyksen, kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettun pörssin sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010) tarkoitettun yhteenliittymän keskusyhteisön tulee ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle, jos se havaitsee suorittamansa valvonnan tai muutoin tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen perusteella epäilyttävän liiketoimen taikka epäilee terrorismin rahoittamista tai sen rangaistavaa yritystä. (HE:n 3 mom.)

2 §

Oikeus saada tietoja ilmoitusvelvolliselta

Sen lisäksi mitä muualla laissa säädetään, ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten estämättä ilman aiheetonta viivytystä toimitettava valvontaviranomaiselle ja asianajajayhdistykselle maksutta sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitettun tehtävän hoitamiseksi.

Edellä 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettun elinkeinonharjoittajan ja yhteisön on Poliisihallituksen pyynnöstä annettava tälle valvontaa varten välttämättömät tiedot maksutta.

3 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella ja asianajajayhdistyksellä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tarkastettavakseen ilmoitusvelvollisen muussa toimipaikassa kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tämän toimintaa ja hallintoa koskevat asiakirjat ja muut tallenteet sekä tietojärjestelmät siinä laajuudessa kuin on tarpeen tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisen valvontatehtävän hoitamiseksi. Valvontaviranomaisella ja asianajajayhdistyksellä on oikeus saada ilmoitusvelvolliselta maksutta tarpeelliset jäljennökset tässä pykälässä tarkoitetuista asiakirjoista ja muista tallenteista.

Poliisihallituksella on oikeus toimittaa valvontaa varten välttämätön tarkastus myös 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettun elinkeinonharjoittajan ja yhteisön tiloissa.

Muilla valvontaviranomaisilla kuin Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus myös pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, lukuun ottamatta 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia, jos voidaan perustellusti epäillä, että ilmoitusvelvollinen on tahallaan tai huolimattomuudesta vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti laiminlyönyt tai rikkonut tätä lakia 8 luvun 3 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ja tarkastus on välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi.

Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

4 §

Ilmoitusvelvollisen toimiluvan mukaisen toiminnan rajoittaminen ja toimiluvan peruminen

Ilmoitusvelvollisen toimiluvan mukaisen toiminnan rajoittamisesta ja toimiluvan perumisesta säädetään erikseen.

5 §

Ilmoitusvelvollisen johdon toiminnan määräaikainen rajoittaminen

Valvontaviranomainen voi enintään viiden vuoden määräajaksi kieltää henkilöä toimimasta ilmoitusvelvollisen hallituksen jäsenenä tai varajäsenenä, toimitusjohtajana tai toimitusjohtajan sijaisena taikka muuna ylimpään johtoon kuuluvana, jos:

1) hän on osoittanut tehtävänsä hoidossa ilmeistä taitamattomuutta tai varomattomuutta ja on ilmeistä, että se voi vaarantaa vakavasti tässä laissa säädettyjen tavoitteiden toteutumisen; tai

2) hän ei täytä niitä ammattitaito- ja luotettavuusvaatimuksia, jotka laissa erikseen säädetään.

Edellytyksenä kiellon antamiselle on lisäksi, että 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle on aiemmin annettu oikaisukehotus, huomautus tai varoitus, joka ei ole johtanut toiminnassa esiintyneiden vakavien ja olennaisten puutteiden korjaamiseen.

Finanssivalvonnan oikeudesta määrätä sen valvonnassa olevien yhteisöjen johdon toiminnan rajoittamisesta säädetään Finanssivalvonnasta annetun lain 28 §:ssä.

6 §

Toimeenpanokielto ja oikaisukehotus

Valvontaviranomainen voi kieltää ilmoitusvelvollisen tekemän päätöksen tai sen suunnitteleman toimenpiteen toteutuksen taikka velvoittaa sen lopettamaan toiminnassaan soveltamansa menettelyn, jos päätös, toimenpide tai menettely on ristiriidassa ilmoitusvelvollista velvoittavien tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten, toimiluvan ehtojen taikka ilmoitusvelvollisen toimintaa koskevien sääntöjen kanssa. Toimivaltaisen valvontaviranomaisen on varattava ilmoitusvelvolliselle kohtuullinen määräaika menettelyn korjaamiseksi.

Jos ilmoitusvelvollinen on pannut 1 momentissa tarkoitetun päätöksen täytäntöön tai toteuttanut 1 momentissa tarkoitetun muun toimenpiteen, toimivaltainen valvontaviranomainen voi velvoittaa kohtuullisessa määräajassa ilmoitusvelvollisen ryhtymään toimenpiteisiin päätöksen täytäntöönpanon taikka toimenpiteen peruuttamiseksi tai oikaisun aikaansaamiseksi.

7 §

Uhkasakko

Jos ilmoitusvelvollinen laiminlyö toiminnassaan noudattaa tätä lakia, sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, 6 §:ssä tarkoitettua toimeenpanokieltoa tai oikaisukehotusta, toimilupansa ehtoja tai toimintaansa koskevia sääntöjä, valvontaviranomainen voi velvoittaa uhkasakolla ilmoitusvelvollisen täyttämään velvollisuutensa, jos laiminlyönti ei ole vähäinen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Uhkasakko voidaan asettaa myös 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuille elinkeinonharjoittajille ja yhteisöille, joihin sovelletaan tämän lain 3 ja 4 lukua.

Uhkasakkoa ei saa asettaa luonnolliselle henkilölle tässä laissa säädetyn tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi silloin, kun henkilöä on syytä epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan.

Muilta osin uhkasakon asettamisesta ja tuomitsemisesta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Finanssivalvonnan määräämään uhkasakkoon sovelletaan kuitenkin Finanssivalvonnasta annettua lakia.

8 §

Menettelytavat rikkomusepäilyistä ilmoittamiseen ilmoitusvelvollisen sisällä

Ilmoitusvelvollisella on oltava menettelytavat, joita noudattamalla sen palveluksessa olevat tai asiamiehet voivat ilmoittaa sen sisällä riippumattoman kanavan kautta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta. Ilmoitusvelvollisella ei kuitenkaan tarvitse olla edellä tarkoitettuja menettelytapoja, jos valvontaviranomainen tai asianajajayhdistys päättää ilmoitusvelvollisen 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettun riskiarvion perusteella, että valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen ilmoituskanava on riittävä ilmoitusvelvollisen koko, toiminta ja sen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit huomioon ottaen. Ilmoituksen tekijän ja ilmoituksen kohteena olevan henkilön henkilötiedot ovat salassa pidettäviä, jollei laissa toisin säädetä.

Ilmoitusvelvollisen on säilytettävä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta koskevat tarpeelliset tiedot. Tiedot on poistettava viiden vuoden kuluttua ilmoituksen tekemisestä, jollei tietojen edelleen säilyttäminen ole tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin, viranomaistutkinnan taikka ilmoituksen tekijän tai ilmoituksen kohteena olevan henkilön oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus on tutkittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua edellisestä tarkistamisesta. Tarkistamisesta on tehtävä merkintä.

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tietojen antaminen saattaisi haitata rikosten tai väärinkäytösten selvittämistä. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

Ilmoitusvelvollisen tulee toteuttaa asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet ilmoitusten tekijöiden suojelemiseksi.

9 §

Järjestelmä rikkomusepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi

Valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on ylläpidettävä järjestelmää, jonka kautta se voi vastaanottaa ilmoituksia tämän lain säännösten epäilyistä rikkomuksista.

Valvontaviranomaisen ja asianajajayhdistyksen on säilytettävä viiden vuoden ajan 1 momentissa tarkoitettuja ilmoituksia koskevat tarpeelliset tiedot. Tiedot on poistettava viiden vuoden kuluttua ilmoituksen tekemisestä, jollei tietojen edelleen säilyttäminen ole tarpeen rikostutkinnan, vireillä olevan oikeudenkäynnin, viranomaistutkinnan taikka ilmoituksen tekijän tai ilmoituksen kohteena olevan henkilön oikeuksien turvaamiseksi. Tietojen edelleen säilyttämisen tarpeelli-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

suus on tutkittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua edellisestä tietojen säilyttämisen tarpeellisuuden tarkistamisesta. Tarkistamisesta on tehtävä merkintä.

Ilmoituksen kohteena olevalla rekisteröidyllä henkilöllä ei ole oikeutta tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tietojen antaminen saattaisi haitata rikosten tai väärin-käytösten selvittämistä. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen, rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

Finanssivalvonnan velvollisuudesta ylläpitää järjestelmää finanssimarkkinoita koskeviin säännöksiin liittyviä väärinkäytösepäilyjä koskevien ilmoitusten vastaanottamiseksi säädetään Finanssi-valvonnasta annetun lain 71 a §:ää.

8 luku

Hallinnolliset seuraamukset

1 §

Rikemaksu

Valvontaviranomainen määrää rikemaksun sen valvottavaksi 7 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetylle ilmoitusvelvolliselle, lukuun ottamatta 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua elinkeinonharjoittajaa ja yhteisöä, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

1) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tuntea asiakas tai yksilöidä ja arvioida rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä;

2) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tunnistaa asiakas ja todentaa tämän henkilöllisyys;

3) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettua velvoitteen säilyttää asiakkaan tuntemista koskevat tiedot;

4) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 4 §:ssä tarkoitettua velvoitteen hankkia asiakasta koskevia tietoja, seurata asiakassuhdetta jatkuvasti ja ottaa selvää asiakkaan tavanomaisesta poikkeavista liiketoimista;

5) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 6 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tunnistaa tosiasiallinen edunsaaja;

6) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettua velvoitteen soveltaa tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi;

7) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 11 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tunnistaa asiakas, kun tämä ei ole läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa;

8) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 12 §:ssä tarkoitettua velvoitteen hankkia riittävät tiedot vasta puolena toimivasta luotto- tai rahoituslaitoksesta;

9) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua velvoitteen laatia ja noudattaa riskiperusteisia menettelyjä sen arvioimiseksi, onko asiakas poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani;

10) laiminlyö tai rikkoo 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tehdä epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen rahanpesun selvittelykeskukselle;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

11) laiminlyö tai rikkoo 5 luvun 3 §:ssä tarkoitetun velvoitteen hakea rekisteröitäväksi rahapesun valvontarekisteriin;

12) laiminlyö tai rikkoo 7 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun velvoitteen laatia menettelytavat rikkomusepäilystä ilmoittamiseen;

13) laiminlyö tai rikkoo 9 luvun 1 §:ssä tarkoitetun velvoitteen järjestää työntekijöiden koulutus tai suojeleminen taikka laatia toimintaohjeet.

Finanssivalvonta määrää rikemaksun myös sille, joka:

1) tahallaan tai huolimattomuudesta jättää pois maksajaa tai maksunsaajaa koskevat vaadittavat tiedot maksajan tiedot -asetuksen 4—6 artiklan vastaisesti;

2) laiminlyö toistuvasti, järjestelmällisesti tai vakavasti velvollisuutensa varmistaa tietojen säilyttäminen 1 kohdassa mainitun asetuksen 16 artiklan vastaisesti;

3) ei ota käyttöön tehokkaita riskiperusteisia menettelyjä 1 kohdassa mainitun asetuksen 8 tai 12 artiklan vastaisesti; tai

4) laiminlyö vakavasti 1 kohdassa mainitun asetuksen 11 artiklassa säädetyn velvollisuuden rakentaa menettelyt havaita maksajaa tai maksunsaajaa koskevat puuttuvat tiedot tai 12 artiklassa säädetyn velvollisuuden vahvistaa riskiperusteiset menettelyt sellaisten varainsiirtojen, joita koskevat tiedot ovat puutteelliset, toteuttamisesta, hylkäämisestä tai keskeyttämisestä.

Rikemaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Rikemaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kestoaika. Oikeushenkilölle määrättävä rike-maksu on vähintään 5 000 euroa ja enintään 100 000 euroa. Luonnolliselle henkilölle määrättävä rike-maksu on vähintään 500 euroa ja enintään 10 000 euroa.

Rikemaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Rikemaksu voidaan määrätä edellyttäen, ettei asia kokonaisuutena arvioiden anna aiheutta ankarampiin toimenpiteisiin.

Asianajajayhdistys tekee aluehallintovirastolle esityksen rikemaksun määräämisestä 1 luvun 2 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetulle asianajajalle tai hänen apulaiselleen.

Patentti- ja rekisterihallituksessa tässä pykälässä tarkoitetun rikemaksun määrää tilintarkastuslautakunta. (Uusi 7 mom.)

2 §

Julkinen varoitus

Valvontaviranomainen antaa sen valvottavaksi 7 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetylle ilmoitusvelvolliselle julkisen varoituksen, jos tämä tahallaan tai huolimattomuudesta menettelee muiden tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka maksajan tiedot -asetuksen säännösten kuin tämän luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen säännösten vastaisesti.

Julkinen varoitus voidaan antaa edellyttäen, ettei asia kokonaisuutena arvioiden anna aiheutta ankarampiin toimenpiteisiin.

Asianajajayhdistys tekee aluehallintovirastolle esityksen julkisen varoituksen määräämisestä 1 luvun 2 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetulle asianajajalle tai hänen apulaiselleen.

Patentti- ja rekisterihallituksessa tässä pykälässä tarkoitetun julkisen varoituksen antaa tilintarkastuslautakunta. (Uusi 4 mom.)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

3 §

Seuraamusmaksu

Valvontaviranomainen määrää seuraamusmaksun sen valvottavaksi 7 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetyille ilmoitusvelvolliselle, lukuun ottamatta 1 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua elinkeinoharjoittajaa ja yhteisöä, joka tahallaan tai huolimattomuudesta vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti:

1) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tuntea asiakas tai yksilöidä ja arvioida rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä;

2) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tunnistaa asiakas ja todentaa tämän henkilöllisyys;

3) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettua velvoitteen säilyttää asiakkaan tuntemista koskevat tiedot;

4) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 4 §:ssä tarkoitettua velvoitteen hankkia asiakasta koskevia tietoja, seurata asiakassuhdetta jatkuvasti ja ottaa selvää asiakkaan tavanomaisesta poikkeavista liiketoimista;

5) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 6 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tunnistaa tosiasiallinen edunsaaja;

6) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettua velvoitteen soveltaa tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi;

7) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 11 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tunnistaa asiakas, kun tämä ei ole läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa;

8) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 12 §:ssä tarkoitettua velvoitteen hankkia riittävät tiedot vastaapuolena toimivasta luotto- tai rahoituslaitoksesta;

9) laiminlyö tai rikkoo 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettua velvoitteen laatia ja noudattaa riskiperusteisia menettelyjä sen arvioimiseksi, onko asiakas poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani;

10) laiminlyö tai rikkoo 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua velvoitteen tehdä epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen rahanpesun selvittelykeskukselle;

11) laiminlyö tai rikkoo 7 luvun 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua velvoitteen laatia menettelytavat rikkomusepäilystä ilmoittamiseen;

12) laiminlyö tai rikkoo 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettua velvoitteen järjestää työntekijöiden koulutus tai suojeleminen taikka laatia toimintaohjeet.

Finanssivalvonta määrää seuraamusmaksun myös sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta:

1) jättää vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti pois maksajaa tai maksunsaajaa koskevat vaadittavat tiedot maksajan tiedot -asetuksen 4, 5 tai 6 artiklan vastaisesti;

2) laiminlyö toistuvasti, järjestelmällisesti tai vakavasti velvollisuutensa varmistaa tietojen säilyttäminen mainitun asetuksen 16 artiklan vastaisesti;

3) ei ota käyttöön tehokkaita riskiperusteisia menettelyjä mainitun asetuksen 8 tai 12 artiklan vastaisesti; tai

4) laiminlyö vakavasti, toistuvasti tai järjestelmällisesti 11 artiklassa säädetyin velvollisuuden rakentaa menettelyt havaita maksajaa tai maksunsaajaa koskevat puuttuvat tiedot tai 12 artiklassa säädetyin velvollisuuden vahvistaa riskiperusteiset menettelyt sellaisten varainsiirtojen, joita koskevat tiedot ovat puutteelliset, toteuttamisesta, hylkäämisestä tai keskeyttämisestä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Valvontaviranomainen ei voi määrätä seuraamusmaksua luonnolliselle henkilölle teosta tai laiminlyönnistä, joka on laissa säädetty rangaistavaksi. Valvontaviranomainen voi kuitenkin määrätä seuraamusmaksun ja jättää asian ilmoittamatta esitutkintaviranomaiselle, ottaen huomioon teon tai laiminlyönnin haitallisuuden, siitä ilmenevän tekijän syyllisyyden sekä siitä saadun hyödyn ja muut tekoon tai laiminlyöntiin liittyvät seikat kokonaisuutena arvioiden.

Asianajajayhdistys tekee aluehallintovirastolle esityksen seuraamusmaksun määräämisestä 1 luvun 2 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitetulle asianajajalle tai hänen apulaiselleen.

Seuraamusmaksu voidaan määrätä oikeushenkilölle määrättävän seuraamusmaksun lisäksi tai sen sijasta sellaiselle oikeushenkilön johtoon kuuluvalla henkilöllä, jonka velvollisuuksien vastainen edellä tässä pykälässä säädetty teko tai laiminlyönti on. Kyseiselle henkilölle määrättävän seuraamusmaksun edellytyksenä on, että henkilö on merkittäväällä tavalla myötävaikuttanut tekoon tai laiminlyöntiin.

Patentti- ja rekisterihallituksessa tässä pykälässä tarkoitetun seuraamusmaksun määrää tilintarkastuslautakunta. (Uusi 6 mom.)

4 §

Luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävän seuraamusmaksun suuruus

Finanssivalvonnan luotto- tai rahoituslaitokselle määräämän seuraamusmaksun määrä perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksun määrää arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kestoaika sekä tekijän taloudellinen asema. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon menettelyllä saavutettu hyöty tai sillä aiheutettu vahinko, jos ne ovat määritettävissä, tekijän yhteistyö Finanssivalvonnan kanssa asian selvittämiseksi, aiemmat finanssimarkkinoita koskeviin säännöksiin kohdistuneet rikkomukset ja laiminlyönnit sekä menettelyn mahdolliset vaikutukset rahoitusjärjestelmän vakaudelle. Kokonaisarvioinnissa on lisäksi otettava huomioon Finanssivalvonnan tämän lain 9 luvun 6 §:n nojalla antamiin määräyksiin kohdistuneet rikkomukset ja laiminlyönnit.

Finanssivalvonnan määräämä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kymmenen prosenttia luotto-, tai rahoituslaitoksen tekoa tai laiminlyöntiä edeltävän vuoden liikevaihdosta tai viisi miljoonaa euroa, sen mukaan kumpi on suurempi. Jos luotto- tai rahoituslaitos on osa konsernia, liikevaihdolla tarkoitetaan konsernin ylimmän emoyrityksen konsernitilinpäätöksen mukaista liikevaihtoa. Jos tilinpäätös ei ole seuraamusmaksua määrättäessä vielä valmistunut, seuraamusmaksu on määrättävä sitä edeltävän vuoden tilinpäätöksen mukaisesta liikevaihdosta. Jos luotto- tai rahoituslaitos on vasta aloittanut toimintansa eikä tilinpäätöstä ole saatavissa, liikevaihto on arvioitava muun saatavan selvityksen perusteella.

Finanssivalvonnan luonnolliselle henkilölle määräämä seuraamusmaksu saa olla enintään viisi miljoonaa euroa.

Edellä tässä pykälässä säädetyn estämättä seuraamusmaksu saa kuitenkin olla enintään kaksi kertaa niin suuri kuin teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, jos se on määritettävissä.

Edellä tässä pykälässä liikevaihdolla tarkoitetaan:

1) luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen ja niiden konsolidointiryhmään kuuluvan muun yrityksen osalta luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 575/2013 316 artiklan mukaisesti laskettua tuottojen määrää;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

2) vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen, eläkelaitoksen tai vakuutusyhtiölain 2 luvun 18 b §:ssä tarkoitettua erillisyyhtiön vakuutusmaksutuloa;

3) muun kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua yrityksen osalta kirjanpitolain (1336/1997) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua liikevaihtoa tai sitä vastaavaa liikevaihtoa.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävän seuraamusmaksun suuruudesta, sovelletaan myös aluehallintoviraston rahoituspalveluja tarjoavalle yritykselle määräämään seuraamusmaksuun, lukuun ottamatta 1 momentin neljättä virkettä.

5 §

Muulle kuin luotto- tai rahoituslaitokselle määrättävän seuraamusmaksun suuruus

Muulle kuin 4 §:ssä tarkoitettulle ilmoitusvelvolliselle määrättävän seuraamusmaksun määrä perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksun määrää arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja kestoaika sekä tekijän taloudellinen asema. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon menettelyllä saavutettu hyöty tai sillä aiheutettu vahinko, jos ne ovat määritettävissä, tekijän yhteistyö toimivaltaisen valvontaviranomaisen kanssa asian selvittämiseksi sekä aiemmat tämän lain tai sen nojalla annettuihin säännöksiin kohdistuneet rikkomukset ja laiminlyönnit. Kokonaisarvioinnissa on Finanssivalvonnan määräämän seuraamusmaksun määrää arvioitaessa lisäksi otettava huomioon Finanssivalvonnan tämän lain 9 luvun 6 §:n nojalla antamiin määräyksiin kohdistuneet rikkomukset ja laiminlyönnit.

Valvontaviranomaisen oikeushenkilölle tai luonnolliselle henkilölle määräämä seuraamusmaksu saa olla enintään joko kaksi kertaa niin suuri kuin teolla tai laiminlyönneillä saavutettu hyöty, jos se on määritettävissä, tai miljoona euroa, sen mukaan kumpi on korkeampi.

Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

6 §

Hallinnollisen seuraamuksen määräämättä jättäminen

Valvontaviranomainen voi jättää rikemaksun määräämättä tai julkisen varoituksen antamatta, jos:

1) 1 tai 2 §:ssä tarkoitettu ilmoitusvelvollinen on oma-aloitteisesti ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin rikkomuksen korjaamiseksi välittömästi rikkomuksen havaitsemisen jälkeen ja ilmoittanut virheestä viivytyksettä toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle;

2) rikkomusta on pidettävä vähäisenä; tai

3) rikemaksun määräämistä tai julkisen varoituksen antamista on muutoin pidettävä ilmeisen kohtuuttomana.

Rikemaksua tai seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Rikemaksua tai seuraamusmaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Valvontaviranomainen voi jättää seuraamusmaksun määräämättä tai lykätä sen määräämistä oikeushenkilölle tai luonnolliselle henkilölle, jos valvontaviranomainen ryhtyy muuhun laissa säädettyyn valvontatoimenpiteeseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

7 §

Hallinnollisen seuraamuksen määräämisoikeuden vanhentuminen

Valvontaviranomainen ei saa määrätä rikemaksua tai antaa julkista varoitusta eikä aluehallintovirasto saa asianajajayhdistyksen tekemän esityksen johdosta määrätä rikemaksua tai antaa julkista varoitusta, jos päätöstä ei ole tehty viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun rikkomuksen tai laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

Valvontaviranomainen ei saa määrätä seuraamusmaksua eikä aluehallintovirasto saa asianajajayhdistyksen tekemän esityksen johdosta määrätä seuraamusmaksua, jos päätöstä ei ole tehty kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun rikkomuksen taikka laiminlyönnin osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi.

8 §

Hallinnollisen seuraamuksen ja muun päätöksen julkistaminen

Valvontaviranomaisen on julkistettava päätös, jossa määrätään rikemaksu, julkinen varoitus tai seuraamusmaksu viipymättä sen jälkeen, kun päätöksestä on ilmoitettu sen kohteena olevalle henkilölle. Julkistamisesta on käytävä ilmi, onko seuraamuksen määräämistä koskeva päätös lainvoimainen, rikkomuksen luonne ja tyyppi sekä rikkomuksesta vastuussa olevan henkilöllisyys. Jos muutoksenhakuviranomainen kumoaa päätöksen kokonaan tai osittain, valvontaviranomaisen on julkistettava tieto muutoksenhakuviranomaisen päätöksestä vastaavalla tavalla kuin seuraamuksen määrääminen on julkistettu. Seuraamusta koskevat tiedot on pidettävä valvontaviranomaisen internetsivuilla viiden vuoden ajan.

Jos seuraamuksen kohteena olevan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nimen julkistaminen olisi kohtuutonta, tai jos seuraamuksen julkistaminen vaarantaisi finanssimarkkinoiden vakauden tai meneillään olevan viranomaistutkinnan, toimivaltainen valvontaviranomainen voi:

- 1) lykätä seuraamusta koskevan päätöksen julkistamista, kunnes perusteita olla julkistamatta päätöstä ei enää ole;
- 2) julkistaa seuraamusta koskevan päätöksen ilman seuraamuksen kohteena olevan henkilön nimeä;
- 3) jättää seuraamusta koskevan päätöksen julkistamatta, jos 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet eivät ole riittäviä varmistamaan sitä, että finanssimarkkinoiden vakaus ei vaarannu.

Jos valvontaviranomainen julkistaa seuraamusta koskevan päätöksen ilman seuraamuksen kohteena olevan henkilön nimeä, valvontaviranomainen voi samalla päättää julkistaa nimen myöhemmin kohtuullisen ajan kuluttua, jos perusteet julkistamatta jättämiselle lakkaavat tuossa ajassa.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun julkistamisesta, sovelletaan vastaavasti 7 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettujen päätösten julkistamiseen. Päätös voidaan kuitenkin jättää julkistamatta, jos julkistaminen ei olisi kohtuullista päätöksen kohteena olevan toimenpiteen vähäisyyden vuoksi.

Aluehallintovirasto julkistaa myös asianajajayhdistyksen esityksestä määräämäänsä rikemaksua, julkista varoitusta tai seuraamusmaksua koskevan päätöksen. Julkistettavat tiedot eivät saa

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

sisältää tietoja asianajajan asiakkaista tai muutoin sellaisia tietoja, joiden perusteella asiakkaan henkilöllisyys tosiasiallisesti paljastuu.

9 §

Rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpano ja palauttaminen

Rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. ~~Täytäntöönpanosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.~~

Tämän lain nojalla maksettavaksi määrätty rikemaksu ja seuraamusmaksu pannaan täytäntöön siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) säädetään. (Uusi 2 mom.)

10 §

Asianajajayhdistyksen esitys aluehallintovirastolle hallinnollisen seuraamuksen määrittämisestä

Edellä 1 luvun 2 §:n 1 momentin 12 kohdassa tarkoitettulle asianajajalle ja hänen apulaiselleen määrättävää rikemaksua, julkista varoitusta ja seuraamusmaksua koskeva asia tulee vireille aluehallintovirastossa asianajajayhdistyksen esityksestä. Asianajajayhdistyksen on tehtävä aluehallintoviraston kanssa yhteistyötä tutkinnan aikana ennen esityksen tekemistä.

Asianajajayhdistyksen esitys rikemaksun, julkisen varoituksen tai seuraamusmaksun määrittämisestä on tehtävä kirjallisesti. Esityksessä on mainittava:

- 1) sen nimi, kotipaikka ja osoite, johon vaatimus kohdistuu;
- 2) vaatimus ja sen perusteet; sekä
- 3) ne tosiseikat ja asiakirjat, joihin asianajajayhdistys vetoaa.

Asianajajayhdistyksen on toimitettava aluehallintovirastolle sen pyynnöstä salassapitosääntöjen estämättä asian ratkaisemiseksi välttämättömät lisätiedot.

Aluehallintoviraston on noudatettava viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 22 §:n mukaista salassapitovelvoitetta silloin, kun se käsittelee tietoja, joita koskee asianajajista annetulla lailla säädetty vaitiolovelvollisuus.

11 §

Luotto- tai rahoituslaitokselle määrätystä seuraamuksista ilmoittaminen Euroopan valvontaviranomaisille

Finanssivalvonnan on toimitettava asianomaiselle Euroopan valvontaviranomaiselle:

1) tieto tässä luvussa tarkoitettusta luotto- tai rahoituslaitokselle määrätystä ja julkistetusta seuraamuksesta samanaikaisesti, kun seuraamus julkistetaan sekä tieto mahdollisesta muutoksenhausta ja sen lopputuloksesta;

2) vuosittain yhdistelmätiedot kunakin vuonna määrätystä tämän luvun mukaisista luotto- tai rahoituslaitoksille määrätystä seuraamuksista.

Mitä 1 momentissa säädetään seuraamuksesta, sovelletaan myös 7 luvun 4—7 §:ssä tarkoitettuun päätökseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Aluehallintoviraston on toimitettava Finanssivalvonnalle 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot, jotka koskevat rahoituspalveluja tarjoavia yrityksiä. Finanssivalvonnan on toimitettava tiedot edelleen Euroopan valvontaviranomaiselle.

9 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Työntekijöiden koulutus ja suojeleminen sekä toimintaohjeet

Ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että sen työntekijät saavat koulutuksen tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi. Ilmoitusvelvollisen on nimettävä henkilö, joka vastaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen sisäisestä valvonnasta, jos se on perusteltua ilmoitusvelvollisen koko ja luonne huomioon ottaen. Jos ilmoitusvelvollinen on osa konsernia tai muuta taloudellista yhteenliittymää, sen tulee lisäksi noudattaa konsernin tai muun taloudellisen yhteenliittymän sisäisiä menettelytapoja ja ohjeita tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen varmistamiseksi.

Ilmoitusvelvollisen tulee toteuttaa toimenpiteitä niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät 4 luvun 1 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen.

Ilmoitusvelvollisella tulee lisäksi olla omaan toimintaansa soveltuvia toimintaohjeita asiakkaiden tuntemista koskevista menettelyistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä asiakasta koskevien tietojen hankkimisesta, jatkuvasta seurannasta ja selonottovelvollisuudesta sekä ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta.

2 §

Ilmoitusvelvollisen sivuliikkeet ja muut yhtiöt

Ilmoitusvelvollisen on noudatettava asiakkaan tuntemiseksi tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia myös muussa kuin ETA-valtiossa sijaitsevassa sivuliikkeessään.

Ilmoitusvelvollisen on huolehdittava, että tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia noudatetaan myös muussa kuin ETA-valtiossa sijaitsevassa tytäryrityksessä, jonka osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ilmoitusvelvollisella on enemmän kuin 50 prosenttia.

Jos kyseisen valtion lainsäädäntö ei salli asiakkaan tuntemiseksi tässä laissa säädettyjen menettelyjen noudattamista, ilmoitusvelvollisen tulee ilmoittaa tästä valvontaviranomaiselle ja asianajajayhdistykselle.

3 §

Valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen yhteistyö ja tietojenvaihto

Valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen on tehtävä keskenään yhteistyötä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Valvontaviranomaisten ja asianajajayhdistyksen on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta muualla laissa säädetään, viipymättä annettava toisilleen hallussaan olevat tiedot asioista, jotka ovat välttämättömiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi.

4 §

Muutoksenhaku

Valvontaviranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei jäljempänä tässä pykälässä tai muualla laissa toisin säädetä. **Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.**

Valvontaviranomaisella on oikeus hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla hallinto-oikeus on muuttanut tai kumonnut toimivaltaisen valvontaviranomaisen tekemän päätöksen. Hallinto-oikeuden on valitusasiaa käsiteltäessä varattava asianajajayhdistykselle tilaisuus tulla kuulluksi valituksen johdosta ja tarvittaessa esittää todistelua ja muuta selvitystä silloin, kun asia koskee ilmoitusvelvollista, jonka toimintaa asianajajayhdistys 7 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan valvoo.

Valvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää tai muualla laissa toisin säädetä.

~~Haettaessa muutosta Finanssivalvonnan tekemään päätökseen sovelletaan, mitä Finanssivalvonnasta annetun lain 73 §:ssä säädetään.~~

~~Haettaessa muutosta Patentti- ja rekisterihallituksen tekemään päätökseen sovelletaan, mitä tilitarkastuslain 11 luvun 1 §:ssä säädetään.~~

5 §

Uhkasakon, rikemaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpano

Tämän lain perusteella maksettavaksi tuomittu uhkasakko ja tämän lain nojalla määrätty rikemaksu ja seuraamusmaksu saadaan panna täytäntöön vain lainvoimaisen päätöksen perusteella.

5 §

Eräitä viranomaisia koskeva yleinen huolehtimisvelvoite

Tulli-, rajavartio-, vero- ja ulosottoviranomaisen sekä konkurssiasiamiehen on huolehdittava siitä, että sen toiminnassa kiinnitetään huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja paljastamiseen sekä tehtäviensä hoidon yhteydessä ilmi tulleiden epäilyttävien liiketoimien tai terrorismin rahoittamisen epäilyn ilmoittamiseen rahanpesun selvittelykeskukselle.

Tulli- ja rajavartioviranomaisen tehtävistä esitutkintaviranomaisena säädetään erikseen.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

6 §

Määräyksenantovaltuus

Valvontaviranomaiset voivat antaa tarkempia määräyksiä 3 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuista riskitekijöistä, jotka ilmoitusvelvollisen on otettava huomioon, sekä 3 luvun 8 §:ssä tarkoitettuun yksinkertaistetusta menettelystä, joka liittyy tavanomaista vähäisempään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiin, ja 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun tehostetusta menettelystä, joka liittyy tavanomaista suurempaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiin.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 5 luku tulee kuitenkin voimaan vasta päivänä kuuta 20 .

Lain 6 luvun 2 ja 3 § tulevat kuitenkin voimaan vasta päivänä kuuta 20 . (Uusi 3 mom.)

Tällä lailla kumotaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annettu laki (503/2008). (HE:n 3 mom.)

8 §

Siirtymäsäännökset

Edellä 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusvelvollisten riskiarvion on oltava valmiina 31 päivään joulukuuta 2017 mennessä.

Edellä 3 luvun 13 §:ssä tarkoitettujen riskiperusteiseen arviointiin perustuvan menettelyn on oltava valmiina 31 päivään joulukuuta 2017 mennessä.

Sen, joka tämän lain voimaan tullessa on merkitty yrityspalvelurekisteriin tai valuutanvaihtorekisteriin, on tehtävä 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu hakemus rahanpesun valvontarekisteriin merkitsemiseksi kuuden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Mitä 3 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään asiakkaan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta rahapelitoiminnassa toisiinsa kytkeytyvien suoritusyhteydessä, sovelletaan arpajaislain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettuja sähköisesti välitettäviä rahapelejä koskevaan toimintaan 1 päivästä tammikuuta 2018.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin tekoihin ja laiminlyönteihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita tällä lailla kumotun rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä. Jos uuden lain soveltaminen johtaisi lievempään lopputulokseen, on tämä otettava huomioon rangaistusta määrättäessä.

2.

Laki

rahanpesun selvittelykeskuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään rahanpesun selvittelykeskuksesta sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskevasta rekisteristä.

2 §

Rahanpesun selvittelykeskus ja sen tehtävät

Keskusrikospoliisissa on rahanpesun selvittelykeskus, jonka tehtävänä on:

1) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, paljastaminen ja selvittäminen sekä tutkintaan saattaminen;

2) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten vastaanottaminen ja analysointi sekä palautteen antaminen niiden vaikutuksista;

3) yhteistyö viranomaisten kanssa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunnassa;

4) yhteistyö ja tietojenvaihto rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä huolehtivien vieraan valtion viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa;

5) yhteistyö ilmoitusvelvollisten kanssa;

6) tilaston pitäminen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten ja mainitun luvun 5 §:ssä säädettyjen liiketoimien keskeytysten lukumäärästä, tutkintaan saatettujen epäilyttäviä liiketoimia koskevien ilmoitusten lukumäärästä sekä tehdyistä, vastaanotetuista, evätyistä ja vastatuista tietopyynnöistä;

7) varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten vastaanotto ja käsittely, mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettujen jäädyttämisspäätösten edellytysten selvittäminen ja jäädyttämisspäätöksiä koskevien esitysten tekeminen.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisellä, paljastamisella ja selvittämisellä tarkoitetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen epäilyihin liittyvien ilmoitusten ja näihin epäilyihin liittyvien tietojen vastaanottamista, tallettamista ja muuta käsittelemistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämistä, paljastamista ja selvittämistä.

Rahanpesun selvittelykeskuksen toimivaltuuksista säädetään lisäksi poliisilaissa (872/2011).

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Keskusrikospoliisin tulee antaa vuosittain Poliisihallitukselle selvitys rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnasta, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten ja tämän lain 6 §:ssä tarkoitettujen liiketoimen keskeyttämisestä koskevien määräysten lukumäärästä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toiminnan yleisestä edistymisestä Suomessa.

3 §

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskeva rekisteri

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä varten on rahanpesun selvittelykeskuksen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri (*rahanpesurekisteri*), jonka rekisterinpitäjä on rahanpesun selvittelykeskus.

Rahanpesurekisteri voi sisältää 2 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja ja saatuja sekä 4 ja 5 §:n nojalla saatuja tarpeellisia tietoja ja asiakirjoja.

Rahanpesurekisteriin saadaan tallettaa tietojärjestelmän käyttötarkoituksen kannalta seuraavat tarpeelliset tiedot:

- 1) ilmoituksen tehneen henkilön nimet ja sen henkilön nimet, jota ilmoitus koskee;
- 2) syntymäaika, -kotikunta ja -valtio;
- 3) henkilötunnus;
- 4) tunnistamisessa käytetyn asiakirjan tiedot;
- 5) sukupuoli;
- 6) äidinkieli;
- 7) kansalaisuus, kansalaisuudettomuus tai kansallisuus;
- 8) kotivaltio;
- 9) siviilisääty;
- 10) ammatti;
- 11) osoite ja puhelinnumero sekä muu yhteystieto;
- 12) tieto henkilön kuolemasta tai kuolleeksi julistamisesta;
- 13) viranomaisen antama asiakasnumero;
- 14) Y-tunnus;
- 15) pankkitilitiedot;
- 16) ulkomaalaisen henkilön vanhempien nimet ja osoite, matkustusasiakirjan tiedot sekä muut maahantuloon ja rajanylittämiseen liittyvät tarpeelliset tiedot.

Rahanpesurekisteriä saavat käyttää vain rahanpesun selvittelykeskuksen henkilöstöön kuu-luvat. Tietoja saa käyttää ja luovuttaa salassapitosäännösten estämättä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

Epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekijän nimi ja henkilöllisyys ovat salassa pidettäviä tietoja. Edellä säädetyn estämättä tiedon saa kuitenkin luovuttaa tämän lain 4 §:n 4 momentissa ja 5 §:n 3 momentissa säädettyä tarkoitusta varten.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta rekisterin muihin kuin 2 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuihin jäädyttämispäätöksiin liittyviin tietoihin. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa rekisteröityä koskevien tietojen käsittelyn lainmukaisuuden.

Ilmoitus ja sen tiedot poistetaan rahanpesurekisteristä kymmenen vuoden kuluttua rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen epäilyä koskevan merkinnän tekemisestä. Edellä 2 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaiset tiedot poistetaan viipymättä, jos jäädyttämispäätös kumotaan varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 12 §:n nojalla.

Edellä 5 §:n 5 momenttiin perustuvaa tietojen käsittelyä koskevat lokitiedot ja valvontatiedot on pyynnöstä annettava tietosuojavaltuutetun nähtäväksi. Lokitiedot säilytetään ainoastaan henkilötietojen suojan ja tietoturvallisuuden sekä oikeusturvan varmistamiseksi ja ne on suojattava epäasialliselta käytöltä. Lokitiedot ja valvontatiedot säilytetään kymmenen vuotta.

Poliisin henkilörekistereistä ja poliisin henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa (761/2003) ja henkilötietolaissa (523/1999).

4 §

Rahanpesun selvittelykeskuksen oikeus saada, käyttää ja luovuttaa tietoa

Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä sekä ilmoitusvelvollisilta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot ja asiakirjat maksutta sen estämättä, mitä liike- ja ammattisalaisuutta tai yksilön, yhteisön tai säätiön taloudellisia olosuhteita, taloudellista asemaa tai verotustietoja koskevien tietojen salassapidosta säädetään. Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta tekee selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies.

Selvittelykeskuksella on oikeus saada maksutta yksityiseltä yhteisöltä, säätiöltä ja henkilöltä selvittelykeskuksessa työskentelevän päällystöön kuuluvan poliisimiehen kirjallisesta pyynnöstä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toiminnantarkastajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan salassapitovelvollisuuden estämättä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa rahanpesun selvittelykeskukselle tietojoukkona tai sähköisesti.

Saatuja tietoja saa käyttää ja luovuttaa salassapitosäännösten estämättä vain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Rahanpesun selvittelykeskus voi luovuttaa tietoja myös ilman pyyntöä. Lisäksi tietoja saa luovuttaa ulkoasiainministeriölle varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 9 §:ssä säädettyjen tehtävien ja ulosottomiehelle mainitun lain 14 §:ssä säädettyjen tehtävien ja eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetun lain (659/1967) 2 b §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tietoja voidaan luovuttaa myös tässä laissa tarkoitettulle toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle, jos luovutettava tieto on välttämätön toimivaltaisen valvontaviranomaisen tässä laissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi. Päätöksen tässä momentissa tarkoitettuja tietojen luovuttamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies. Tässä momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa tietojoukkona tai sähköisesti.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Rahanpesun selvittelykeskus voi asettaa rajoituksia ja ehtoja 1, 2 ja 4 momentissa tarkoitettujen luovutettavien tietojen käytölle. Rahanpesun selvittelykeskus voi kieltäytyä luovuttamasta tietoja muulle kuin esitutkintaviranomaiselle, jos asiassa on syytä epäillä rahanpesua tai terrorismin rahoittamista ja tietojen luovuttaminen voisi vaarantaa tutkinnan tavoitteet.

Rahanpesun selvittelykeskuksen 1 ja 2 momentissa säädetyn tiedonsaantioikeuden perusteella tehtyä tiedustelua tai sen sisältöä ei saa paljastaa tiedustelun kohteelle. Tiedustelun ja sen johdosta annetun vastauksen säilyttämiseen ja niiden tarkastamiseen sovelletaan, mitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 4 luvun 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään epäilyttäviä liiketoimia koskevien tietojen säilyttämisestä ja tarkastamisesta.

5 §

Tietojen vaihtaminen

Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus pyytää 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselta tai muulta toimivaltaiselta viranomaiselta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Tietojen luovuttamista koskevassa pyynnössä on yksilöitävä niiden käyttötarkoitus ja siinä on oltava pyyntöön vastaamista varten riittävät tosiseikat, taustatiedot ja perustelut.

Vieraan valtion viranomaiselta saatuja tietoja saa käyttää ja luovuttaa muuhun kuin siihen tarkoitukseen, jota varten ne on luovutettu, ainoastaan tämän viranomaisen etukäteen antamalla suostumuksella.

Rahanpesun selvittelykeskus voi perustellusta pyynnöstä luovuttaa 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Tietojen luovuttamista koskevaan pyyntöön on vastattava ilman aiheetonta viivytystä. Rahanpesun selvittelykeskus voi asettaa rajoituksia ja ehtoja luovutettavien tietojen käytölle. Tietojen luovuttamisesta voidaan kieltäytyä, jos se voisi haitata rahanpesun, terrorismin rahoittamisen tai sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen hyöty on saatu, estämistä, paljastamista tai selvittämistä tai tutkintaan saattamista taikka muusta perustellusta syytä. Rahanpesun selvittelykeskus voi luovuttaa tietoja vieraan valtion rahanpesun selvittelykeskukselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle myös ilman pyyntöä silloin, kun tämä on tarpeen tässä momentissa säädettyä tarkoitusta varten.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa vastaanottaa ja luovuttaa yhteisesti sovittua menettelyä käyttäen tietojoukkona tai sähköisesti. Rahanpesun selvittelykeskus voi hakea osumatietoja Euroopan unionin jäsenvaltion rahanpesun selvittelykeskuksen ylläpitämästä rekisteristä, jos asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on antanut siihen suostumuksen. Euroopan unionin jäsenvaltion rahanpesun selvittelykeskukselle voidaan antaa oikeus hakea osumatietoja 3 §:ssä tarkoitettua rekisteristä sen selvittämiseksi, sisältääkö rekisteri tietoja asianomaisen valtion haun kohteesta. Päätöksen tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen ja osumatietoihin liittyvien tietojen luovuttamisesta tekee rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa säädetään erikseen.

6 §

Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystään kuuluva poliisimies voi antaa ilmoitusvelvolliselle määräyksen liiketoimen keskeyttämisestä enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystään kuuluva poliisimies voi antaa ulkomaisen rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen torjunnasta vastaavan viranomaisen pyynnöstä ilmoitusvelvolliselle määräyksen liiketoimen keskeyttämisestä enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen keskeytys on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi.

Rahanpesun selvittelykeskuksella on 1, 2 ja 4 momentissa säädettyä tarkoitusta varten oikeus pyytää selvitystä liiketoimesta siltä, jonka varoja tai omaisuutta keskeyttäminen koskee. Liiketoimen keskeyttämistä koskeva määräys on viivytyksettä peruttava, kun keskeytys ei ole enää tarpeen.

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystään kuuluva poliisimies voi antaa tulliviranomaiselle täytäntöön pantavaksi määräyksen pidättää tullitoimenpiteen ja rajavartiolaitosviranomaiselle määräyksen pidättää rajatarkastuksen tai rajavalvonnan yhteydessä tavatut varat enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Pidätettävillä varoilla tarkoitetaan yhteisön alueelle tuotavan ja sieltä vietävän käteisrahan valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1889/2005 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua käteisrahaa sekä muuta irtainta omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa.

Tässä pykälässä tarkoitettuihin arkipäiviin ei lasketa lauantaita.

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 10 §:n 1 momentin 5 kohta ja 71 §:n 1 momentin 14 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 1442/2016, ja lisätään lakiin uusi 40 a § sekä 71 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 752/2012, 611/2014, 651/2014, 1198/2014, 505/2015, 520/2016 ja 1442/2016, uusi 15 kohta, seuraavasti:

10 §

Johtokunnan tehtävät

Johtokunnalla on seuraavat finanssimarkkinoiden valvontaa koskevat tehtävät:

5) tuomita maksettavaksi Finanssivalvonnan asettama uhkasakko ja päättää 4 luvussa säädettyistä muista hallinnollisista seuraamuksista sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/) säädetyistä hallinnollisista seuraamuksista;

40 a §

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määrääminen eräistä rikkomuksista

Rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määräämisestä sille, joka laiminlyö tai rikkoo rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä tai selvittämistä koskevaa lainsäädäntöä tai varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2015/847, säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa.

71 § (Uusi)

Oikeus ja velvollisuus luovuttaa tietoja

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, Finanssivalvonnalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja:

14) työsuojeluviranomaisille niiden tehtävien hoitamiseksi ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 596/2014 täytäntöönpanemisesta siltä osin kuin on kyse toimivaltaisille

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

viranomaisille mainitun asetuksen tosiasiallisesta tai mahdollisesta rikkomisesta tehtävistä ilmoituksista annetun komission täytäntöönpanodirektiivin (EU) 2015/2392, jäljempänä markkinoiden väärinkäyttöasetuksen täytäntöönpanodirektiivi, 8 artiklassa säädettyjen yhteistyövelvoitteiden noudattamiseksi;

15) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille ja 2 momentissa tarkoitettulle asianajajayhdistykselle asioista, jotka ovat välttämättömiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja paljastamiseksi. (Uusi)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

kaupparekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kaupparekisterilain (129/1979) 1 a §, 5 §:n 7 ja 8 kohta, 6 §:n 8 ja 9 kohta, 9 §:n 1 momentin 13 ja 14 kohta, 10 §:n 1 momentin 16 ja 17 kohta, 11 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohta, 12 §, 13 §:n 12 ja 13 kohta, 13 c §:n 8 ja 9 kohta sekä 13 d §:n 1 momentin 9 ja 10 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 1 a § laissa 962/2013, 5 §:n 7 kohta ja 6 §:n 8 kohta laissa 390/1988, 5 §:n 8 kohta, 6 §:n 9 kohta, 11 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohta, 12 § sekä 13 §:n 12 ja 13 kohta laissa 1122/1993, 9 §:n 1 momentin 13 kohta laissa 636/2006, 9 §:n 1 momentin 14 kohta laissa 147/1997, 10 §:n 1 momentin 16 kohta laissa 432/2013, 10 §:n 1 momentin 17 kohta laissa 908/2006, 13 c §:n 8 ja 9 kohta laissa 1075/1994 sekä 13 d §:n 1 momentin 9 ja 10 kohta laissa 1300/1994, sekä

lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 390/1988 ja 1122/1993, uusi 9 kohta, 6 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 390/1988 ja 1122/1993, uusi 10 kohta, 9 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 351/1987, 1616/1992, 1122/1993, 147/1997, 744/2004 ja 636/2006, uusi 15-~~ja~~ 16 kohta ja pykälään, sellaisena kuin se on laeissa 351/1987, 1616/1992, 1122/1993, 147/1997, 744/2004, 636/2006, 529/2008, 1602/2009 ja 609/2010, uusi 7 momentti, 10 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1490/2001, 908/2006 ja 432/2013, uusi 18 kohta, 11 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1278/1990 ja 1122/1993, uusi 8 kohta, 13 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1252/1987 ja 1122/1993, uusi 14 kohta, 13 c §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1075/1994, uusi 10 kohta, 13 d §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1300/1994, uusi 11 kohta ja lakiin uusi 13 e § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

1 a §

Jokaisella on oikeus saada kaupparekisterin merkinnöistä ja rekisteriviranomaisen hallussa olevista asiakirjoista tietoja, otteita ja todistuksia. Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, rekisteriviranomainen saa luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kansalaisuudesta ja kotikunnasta tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

~~Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, rekisteriviranomainen saa luovuttaa rekisteristä henkilötietoja tulosteena taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.~~

Rekisteriviranomainen saa luovuttaa tiedot kaupparekisteriin tallennetusta henkilötunnuksen tunnusosasta ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteesta vain, jos luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetty edellytykset. Muissa tapauksissa ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteen sijasta luovutetaan tieto henkilön asuinmaasta. Kaupparekisteriin tallennettua henkilötunnuksen tunnusosaa ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitetta koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa rekisteriviranomaiselle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta. (HE:n 3 mom.)

5 §

Avoimen yhtiön perusilmoituksessa on mainittava:

-
- 7) kuka tai ketkä yhtiömiehistä kirjoittavat yhtiön toiminimen;
 - 8) jos yhtiöllä on toimitusjohtaja, tämän henkilötiedot;
 - 9) jos avoimessa yhtiössä on muu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

6 §

Kommandiittiyhtiön perusilmoituksessa on mainittava:

-
- 8) kuka tai ketkä vastuunalaisista yhtiömiehistä kirjoittavat yhtiön toiminimen;
 - 9) jos yhtiöllä on toimitusjohtaja, tämän henkilötiedot;
 - 10) jos kommandiittiyhtiössä on muu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

9 §

Osakeyhtiön tai eurooppayhtiön perusilmoituksessa on mainittava:

-
- 13) yhtiöjärjestyksen määräys yhtiön edustamisesta sekä, jos jollekulle on annettu oikeus edustaa yhtiötä yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa, hänen henkilötietonsa;
 - 14) yhtiön tilikausi;
 - 15) yli 25 prosenttia osakkeiden määrästä omistavien osakkeenomistajien henkilötiedot tai, jos tällaisena osakkeenomistajana on oikeushenkilö, oikeushenkilön nimi, rekisteri johon oikeushenkilö on merkitty ja y-tunnus tai muu sitä vastaava tunnus;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

15) jos osakeyhtiössä tai eurooppayhtiössä on muu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

Mitä 1 momentin 15 ja 16 kohdassa säädetään, ei sovelleta asunto-osakeyhtiölaissa tarkoitettuun asunto-osakeyhtiöön tai keskinäiseen kiinteistöosakeyhtiöön.

10 §

Osuuskunnan ja eurooppaosuuskunnan perusilmoituksessa on mainittava:

16) jos säännöissä määrätään jäsenten lisämaksuvelvollisuudesta, osuuskuntalain 14 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot;

17) eurooppaosuuskunnan osuuspääoma;

18) jos osuuskunnassa on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

11 §

Säästöpankin perusilmoituksessa on mainittava:

6) pankin toimitusjohtajan sekä hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jokaisen jäsenen sekä varajäsenen henkilötiedot sekä, jos pankilla on hallintoneuvosto, sen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen henkilötiedot;

7) sääntöjen määräys säästöpankin toiminimen kirjoittamisesta sekä, jos jollekin henkilölle on annettu oikeus toiminimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa, hänen henkilötietonsa;

8) jos säästöpankissa on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

12 §

Hypoteekkiyhdistyksen perusilmoituksessa on sen lisäksi, mitä hypoteekkiyhdistyksistä annetun lain (936/1978) 10 §:n 1 momentissa säädetään kaupparekisteriin ilmoitettavaksi, mainittava:

1) yhdistyksen postiosoite;

2) jokaisen hallituksen jäsenen ja varajäsenen muut henkilötiedot;

3) sääntöjen määräys yhdistyksen toiminimen kirjoittamisesta sekä, jos jollekin henkilölle on annettu oikeus toiminimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa, hänen muut henkilötietonsa;

4) jos hypoteekkiyhdistyksessä on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

13 §

Vakuutusyhdistyksen perusilmoituksessa on mainittava:

12) jos yhdistyksellä on hallintoneuvosto, sen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen henkilötiedot;

13) yhdistysjärjestyksen määräys yhdistyksen toiminimen kirjoittamisesta sekä, jos jollekin henkilölle on annettu oikeus toiminimen kirjoittamiseen yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa, hänen henkilötietonsa;

14) jos vakuutusyhdistyksessä on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

13 c §

Asumisoikeusyhdistyksen perusilmoituksessa on mainittava:

8) kunkin asukashallintoalueen asukastoimikunnan puheenjohtajan, jokaisen jäsenen ja varajäsenen sekä isännöitsijän henkilötiedot;

9) yhdistyksen sääntöjen määräys yhdistyksen nimen kirjoittamisesta sekä, jos jollekin henkilölle on annettu oikeus nimen kirjoittamiseen yhdistyksen tai asukashallintoalueen puolesta yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa, hänen henkilötietonsa;

10) jos asumisoikeusyhdistyksessä on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

13 d §

Eurooppalaisen taloudellisen etuyhtymän perusilmoituksessa on mainittava:

9) toimikausi, jos se on määrätty;

10) etuyhtymän mahdolliset toimipaikat;

11) jos eurooppalaisessa taloudellisessa etuyhtymässä on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tosiasiallinen edunsaaja, tämän henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

13 e §

Rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/849 31 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua express trust-järjestelyn tosiasiallisia edunsaajia koskevassa ilmoituksessa on mainittava:

1) ulkomaisen trustin nimi ja valtio jonka lainsäädännön mukaisesti trusti on perustettu;

2) jos ulkomainen trusti on rekisteröity, rekisteri, johon ulkomainen trusti on merkitty sekä rekisterinumero siinä rekisterissä;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

3) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettujen tosiasiallisten edunsaajien henkilötiedot sekä määräysvallan tai omistusosuuden peruste ja laajuus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 5, 6, 9—13 ja 13 c—13 e § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2019.

Tiedot rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitetuista tosiasiallisista edunsaajista sekä 6 luvun 3 §:ssä tarkoitetuista ulkomaisen trustin tosiasiallisista edunsaajista on ilmoitettava kaupparekisteriin viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2020. (Uusi)

5.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain ~~20 luvun 1 §:n ja 15 luvun 6 §:n~~ muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) 20 luvun 1 §:n 2 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1199/2014, ja
muutetaan 15 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentti sekä 18 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 15 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentti laissa 1054/2016, seuraavasti:

15 luku

Menettelytavat asiakasliiketoiminnassa

6 §

Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin

Talletuspankin on hyväksyttävä tai hylättävä asiakkaan perusmaksutilihakemus ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään kymmenen pankkipäivän kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hakemuksen. Talletuspankki saa kieltäytyä perusmaksutilin avaamisesta ja perusmaksutiliin liittyvien maksupalveluiden tarjoamisesta vain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

annetusta laista (/) tai eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä annetusta laista (659/1967) johtuvasta syystä.

Kieltäytymisen täsmällinen peruste on ilmoitettava asiakkaalle viivytyksettä, kirjallisesti ja maksutta. Ilmoitusta ei kuitenkaan tule antaa, jos se olisi kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain tavoitteiden vastaista. Talletuspankin on annettava asiakkaalle riittävä selvitys menettelystä, jolla tämä voi valittaa hylkäämispäätöksestä ja kuluttajan oikeudesta ottaa yhteyttä toimivaltaiseen viranomaiseen ja vaihtoehtoiseen riitojenratkaisuelimeen sekä annettava asianmukaiset yhteystiedot. (Uusi)

18 § (Uusi)

Asiakkaiden tunteminen

Asiakkaan tuntemisessa on lisäksi voimassa, mitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

sijoituspalvelulain 12 luvun 3 §:n ja 15 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan sijoituspalvelulain (747/2012) 15 luvun 2 §:n 2 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1201/2014, ja muutetaan lain 12 luvun 3 §:n 3 momentti ja 15 luvun 2 §:n 2 momentin 6 kohta, sellaisena kuin niistä on 15 luvun 2 §:n 2 momentin 6 kohta laissa 1201/2014 seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

12 luku

Salassapito ja asiakkaan tunteminen

3 §

Asiakkaan tunteminen

Asiakkaan tuntemisestä säädetään lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

15 luku

Hallinnolliset seuraamukset

2 §

Seuraamusmaksu

Finanssivalvonnasta annetun lain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä ja päätöksiä ovat 1 momentissa säädetyn lisäksi:

6) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 3 luvun 1 ja 2 §:n säännökset asiakkaiden tuntemisesta ja tunnistamisesta, 3 §:n säännös asiakkaan tuntemistietojen säilyttämisestä sekä 4 luvun 1 §:n säännökset ilmoitusvelvollisuudesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Valiokunta ehdottaa, että 7. lakiehdotus hylätään.

8.

Laki

sijoitusrahastolain 45 ja 144 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sijoitusrahastolain (48/1999) 45 §:n 5 momentti ja 144 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 45 §:n 5 momentti laissa 1490/2011 ja 144 §:n 3 momentti laissa 507/
2008, seuraavasti:

45 §

Mitä 4 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos 144 §:stä tai rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetusta laista (/) johtuu muuta.

144 §

Asiakkaan tuntemisesta säädetään lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

maksulaitoslain 7 ja 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

muutetaan maksulaitoslain (297/2010) 7 §:n 4 momentti ja 24 §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 7 §:n 4 momentti laissa 899/2011, seuraavasti:

7 §

Muun maksupalvelun tarjoamisen kuin sähköisen rahan liikkeeseenlaskun luvanvaraisuutta koskeva poikkeus

Tässä pykälässä tarkoitettua oikeutta tarjota maksupalvelua ei ole, jos palvelun tarjoamiseen osallistuva tai siitä vastaava luonnollinen henkilö ei ole 13 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava taikka jos maksunpalveluntarjoaja ei täytä, mitä sen velvollisuudeksi on säädetty rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

24 §

Asiamies

Maksulaitoksen on ilmoitettava Finanssivalvonnalle ne asiamiehen soveltamat sisäisen valvonnan menetelmät, joilla täytetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettussa laissa ja sen nojalla säädetty velvollisuudet.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____ .

10.

Laki

vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 22 luvun ja 12 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (162/2014) 22 luvun 7 § ja *muutetaan* 12 luvun 8 §:n 3 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

12 luku

Osuuksien tarjoaminen

8 §

Asiakkaan tunteminen

Vaihtoehtorahastojen hoitajan on viipymättä ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta tai terrorismin rahoittamisen epäilystä siten kuin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 4 luvussa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

panttilainauslaitoksista annetun lain 28 ja 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan panttilainauslaitoksista annetun lain (1353/1992) 28 §:n 2 momentti ja 40 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 28 §:n 2 momentti laissa 77/1998 ja 40 §:n 2 momentti laissa 1430/2009, seuraavasti:

28 §

Taloudelliselta arvoltaan merkittäviin pantteihin sovelletaan 1 momentista poiketen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia (/).

40 §

Jos toimiluvan haltija laiminlyö, mitä sen velvollisuudeksi tässä laissa tai rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa säädetään taikka toimiluvan haltijan yhtiöjär-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

jestyksessä määrätään, aluehallintovirasto voi kehottaa toimiluvan haltijaa täyttämään velvollisuutensa määrääjässä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

12.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 13 ja 20 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentin 13 kohta laissa 308/2016 ja 20 kohta laissa 1413/2016, sekä
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 858/2016, 1159/2016, 1413/2016 ja 1419/2016, uusi 21 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

13) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja paljastamista sekä mainitun lain 5 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettua luotettavuuden selvittämistä, ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (/) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä, paljastamista ja selvittämistä sekä tutkintaan saattamista;

20) julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) mukaisissa hankintamenettelyissä hankintayksiköiden mahdollisuutta tarkistaa tarjoajien julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 81 §:n 1 momentissa tarkoitettujen harkinnanvaraisten poissulkemisperusteiden olemassaolo;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

21) kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain (1075/2000) 5 a, 8 ja 19 §:ssä säädetyn tehtävän selvittämistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

13.

Laki

arvonlisäverolain 209 t §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan arvonlisäverolain (1501/1993) 209 t §:n 2 momentti sellaisena kuin se on laissa 773/2016.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

14.

Laki

varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

3 §

Varojen jäädyttäminen

Pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tai syyttäjän on tehtävä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua epäilystä ja tuomiosta ilmoitus Keskusrikospoliisin yhteydessä toimivalle rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (/) 2 §:ssä tarkoitettulle rahanpesun selvittelykeskukselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

kuluttajansuojalain 7 luvun 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 15 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 746/2010, seuraavasti:

7 luku

Kuluttajaluotot

15 §

Luotonhakijan henkilöllisyyden todentaminen

Asiakkaan tuntemisesta säädetään lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

vakuutusopimuslain 6 a ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusopimuslain (543/1994) 6 a § ja 16 §:n 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 426/2010, seuraavasti:

6 a §

Tieto hylkäysperusteesta

Jos vakuutusta ei myönnetä kuluttajalle tai kuluttajaan 3 §:n 2 momentin mukaan rinnastettavalle, vakuutusta hakeneelle on ilmoitettava hylkäysperuste, jollei hylkäys perustu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 4 luvun 5 §:ään. Peruste on ilmoitettava kirjallisesti. Hylkäysperusteen on oltava lain ja hyvän vakuutustavan mukainen.

16 §

Jatkuvan vahinkovakuutuksen irtisanominen

Vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa jatkuva vahinkovakuutus päättyväksi vakuutuskauden lopussa. Irtisanomiselle on oltava hyvän vakuutustavan mukainen peruste. Irtisanomista koskeva ilmoitus on lähetettävä vakuutuksenottajalle viimeistään kuukautta ennen vakuutuskauden päättymistä. Ilmoituksessa on mainittava irtisanomisperuste, jollei irtisanominen perustu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 4 luvun 5 §:ään. Jos irtisanomista ei tehdä siten kuin tässä momentissa säädetään, irtisanominen on mitätön.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

luottotietolain 19 ja 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luottotietolain (527/2007) 19 §:n 2 momentin 7 kohta ja 30 §:n 3 momentti,
sellaisina kuin ne ovat laissa 509/2008, seuraavasti:

19 §

Henkilöluottotietojen luovuttamisen ja käyttämisen yleiset edellytykset

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, henkilöluottotietoja saa luovuttaa ja käyttää:

7) luotto- ja vakuutuslaitokselle rekisteröidyn velvoitteiden hoitokyvystä tämän pyynnöstä annettavan todistuksen tai suosituksen laadintaa varten sekä rahanpesun estämistä tai paljastamista koskevien velvoitteiden toteuttamiseksi niille, jotka ovat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/) tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia;

30 §

Tarkastusoikeus

Mitä edellä 2 momentissa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada tieto niistä, joille häntä koskeva henkilöluottotieto on luovutettu, ei kuitenkaan sovelleta, jos tietoja on luovutettu 19 §:n 2 momentin 7 kohdassa säädetyin edellytyksin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 3 luvun 4 §:n 3 momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämiseksi taikka jos tietoja on luovutettu rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Tietosuojavaltuutettu voi tarkastaa tietojensaantioikeuden rajoittamisen lainmukaisuuden.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

arpajaislain 14 a ja 64 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan arpajaislain (1047/2001) 64 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1286/2016,
ja
muutetaan 14 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1286/2016, seuraavasti:

14 a §

Rahapeliä ikäraja

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja paljastamiseen liittyvästä asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

vakuutusyhtiölain 6 luvun 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vakuutusyhtiölain (521/2008) 6 luvun 13 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 981/2013, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

6 luku

Vakuutusyhtiön johto, hallintojärjestelmä ja varojen sijoittaminen

13 §

Asiakkaan tunteminen

Asiakkaan tuntemisesta säädetään lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

yhdistyslain ~~48 ja 52 §:n~~ muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistyslain (503/1989) 47 §:n 2 momentti, 48 §:n 1 ja 2 momentti sekä 52 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 47 §:n 2 momentti laissa 685/1999, 48 §:n 1 momentti laissa 1098/2014 sekä 48 §:n 2 momentti ja 52 §:n 1 momentti laissa 497/2016,
lisätään 47 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 685/1999 ja 1098/2014, uusi 3 momentti,
seuraavasti:

47 § (Uusi)

Viranomaiset

Yhdistysrekisteri siihen kuuluvine asiakirjoineen on julkinen. Jokaisella on oikeus saada tietoja, otteita ja todistuksia yhdistysrekisteristä ja siihen kuuluvista asiakirjoista. Patentti- ja rekisterihallitus saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä luovuttaa tiedon luonnollisen henkilön nimestä, syntymäajasta, kotikunnasta ja kansalaisuudesta tulosteena, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Tiedot henkilötunnuksen tunnusosasta ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteesta luovutetaan yhdistysrekisteristä vain, jos luovuttaminen täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentissa säädetyt edellytykset. Muissa tapauksissa ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitteen sijasta luovutetaan tieto henkilön asuinmaasta. Yhdistysrekisteriin tallennettua henkilötunnuksen tunnusosaa ja ulkomailla asuvan luonnollisen henkilön kotiosoitetta koskevan tiedon antamisen edellytyksenä on, että tietopyynnön tekijä antaa Patentti- ja rekisterihallitukselle selvityksen tietojen asianmukaisesta suojaamisesta. (Uusi 3 mom.)

48 §

Perusilmoitus

Ilmoitus yhdistyksen rekisteröimiseksi (perusilmoitus) tehdään tätä tarkoitusta varten vahvistetulla perustamisilmoituslomakkeella siten kuin yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 10 §:ssä säädetään.

Perusilmoituksessa, johon on liitettävä yhdistyksen perustamiskirja ja säännöt, on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja yhdistyksen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, ~~osoite, kotikunta ja~~ henkilötunnus, **kotikunta ja kansalaisuus** sekä mahdollinen nimenkirjoitusoikeutta koskeva 36 §:n 3 momentissa tarkoitettu rajoitus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika. **Ulkomailla asuvista ilmoitetaan kotikunnan sijasta kotiosoite.** Perusilmoituksessa saa ilmoittaa myös hallituksen kaikki muut jäsenet. (Uusi)

52 §

Muutosilmoitus

Yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta sekä hallituksen puheenjohtajan, rekisteriin merkityn hallituksen muun jäsenen ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta on tehtävä rekisteriin ilmoitus (muutosilmoitus) siten kuin yritys- ja yhteisötietolain 11 §:ssä säädetään. Muutosilmoitukseen on sääntöjä muutettaessa liitettävä muutetut säännöt. Ilmoituksen tekemiseen ja allekirjoittamiseen sovelletaan muuten, mitä 48 §:ssä säädetään perusilmoituksen tekemisestä ja allekirjoittamisesta. Muutosilmoituksen voi allekirjoittaa myös ilmoituksen tekemisestä vastuussa olevan valtuuttama. Lisäksi jokainen, joka on eronnut yhdistysrekisteriin merkitystä asemastaan tai jonka rekisteriin merkitty tehtävä on lakannut, saa itse tehdä tästä ilmoituksen.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.
Rekisteri-ilmoitukseen, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. (Uusi 2 mom.)

Edellä 47 §:n 3 momenttia sovelletaan kuitenkin, jos tietojen luovuttamista koskeva pyyntö tehdään tämän lain tultua voimaan ja luovutettavat tiedot ovat rekisterissä sähköisessä muodossa. (Uusi 3 mom.)

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Mitä 3 momentissa säädetään, sovelletaan myös Suomessa asuvan luonnollisen henkilön koti-osoitetta koskevien tietojen luovuttamiseen. (Uusi 4 mom.)

21.

Laki

uskonnonvapauslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan uskonnonvapauslain (453/2003) 18 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 20 §:n 1 momentti laissa 499/2016, seuraavasti:

18 §

Perustamisilmoitus

Ilmoitus uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröimiseksi tehdään tätä tarkoitusta varten vahvistetulla perustamisilmoituslomakkeella siten kuin yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 10 §:ssä säädetään.

19 §

Paikallisyhteisön perustamisilmoitus

Ilmoitus paikallisyhteisön rekisteröimiseksi tehdään tätä tarkoitusta varten vahvistetulla perustamisilmoituslomakkeella siten kuin yritys- ja yhteisötietolain 10 §:ssä säädetään.

20 §

Muutos- ja purkautumisilmoitus

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksen ja rekisteröidyn paikallisyhteisön paikallissääntöjen muutoksesta sekä yhdyskunnan ja rekisteröidyn paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan, rekisteriin merkityn hallituksen muun jäsenen ja nimenkirjoittajan

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

vaihtumisesta on tehtävä rekisteriin ilmoitus (muutosilmoitus) siten kuin yritys- ja yhteisötietolain 11 §:ssä säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

22.

Laki

yritys- ja yhteisötietolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 2 §:n 1 momentin 7 kohta, 10 §:n 2 momentin 3 kohta, 11 §:n 2 momentti ja 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 2 §:n 1 momentti laissa 192/2014, sekä

lisätään 4 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 192/2014, uusi 9 a ja 9 b kohta, 10 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 192/2014, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, 14 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 909/2006, 1419/2007 ja 498/2016, uusi 7 a kohta sekä 19 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) kantarekistereillä yritys- ja yhteisötietojärjestelmään liittyviä Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämiä kauppa-, yhdistys-, säätiö- ja uskonnollisten yhdyskuntien rekistereitä sekä verohallinnon ylläpitämiä työnantaja-, ennakkoperintä- ja arvonlisäverovelvollisten rekistereitä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

4 §

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään talletettavat tiedot

Yritys- ja yhteisötietojärjestelmään talletetaan soveltuvin osin myös perustiedot rekisteröintivelvollisten:

- 9 a) ilmoittautumisesta ja merkitsemisestä yhdistysrekisteriin;
- 9 b) ilmoittautumisesta ja merkitsemisestä uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin;

10 §

Perustamisilmoitus

Perustamisilmoituksessa on annettava seuraavat tiedot ja asiakirjat:

3) Patenti- ja rekisterihallituksen osassa kauppa-, yhdistys-, säätiö- ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin rekisteröitäväksi säädetty sellaiset tiedot, joita ei ole ilmoitettu perusosassa, sekä toimintamuodon perusteella määräytyvät liitteet.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa ja 2 momentin 3 kohdassa säädetään, tieto kaupparekisterilain 3 §:n 1 momentin 1 ja 4—6 kohdassa tarkoitetun yhteisön tosiasiallisista edunsaajista, lukuun ottamatta asunto-osakeyhtiölaissa tarkoitettuja asunto-osakeyhtiöitä ja keskinäisiä kiinteistöosakeyhtiöitä, sekä ulkomaisen trustin tosiasiallisista edunsaajista sekä osakeyhtiön ja eurooppayhtiön osakkeenomistajista ilmoitetaan sähköisesti sen mukaisesti kuin kaupparekisterilaissa säädetään.

11 §

Muutos- ja lopettamisilmoitus

Tieto kaupparekisterilain 3 §:n 1 momentin 1 ja 4—6 kohdassa tarkoitetun yhteisön tosiasiallisista edunsaajista, lukuun ottamatta asunto-osakeyhtiölaissa tarkoitettuja asunto-osakeyhtiöitä ja keskinäisiä kiinteistöosakeyhtiöitä, sekä ulkomaisen trustin tosiasiallisista edunsaajista ilmoitetaan sähköisesti. Muilta osin ilmoituksen toimittamisessa noudatetaan, mitä 10 §:n 1 momentissa säädetään perustamisilmoituksen toimittamisesta.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

14 §

Vastuu ilmoitusten tekemisestä

Rekisteri-ilmoituksen tekemisestä ovat vastuussa:

7 a) uskonnollisen yhdiskunnan puolesta uskonnollisten yhdiskuntien rekisteriin ilmoitetut hallituksen täysivaltaiset jäsenet;

16 §

Tietojen antaminen yritys- ja yhteisötunnusrekisteristä

Jokaisella on oikeus saada yritys- ja yhteisötunnusrekisterin merkinnöistä tietoja, otteita ja todistuksia. Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, yritys- ja yhteisötunnusrekisteristä voidaan luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti.

19 §

Rangaistussäännökset

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja yhteisön tosiasiallisia edunsaajia, 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuja ulkomaisen trustin tosiasiallisia edunsaajia sekä osakeyhtiön ja eurooppayhtiön osakkeenomistajia koskevien tietojen ilmoittamiseen vain, jos rekisteri-ilmoituksen tekemisestä vastuullisella henkilöllä on ollut tosiasiasa mahdollisuus sähköisen ilmoituksen tekemiseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

23.

Laki

kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetun lain (1075/2000) 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti, 17 §:n 3 momentti ja 19 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentti, 17 §:n 3 momentti ja 19 §:n 1 momentti laissa 1523/2009, sekä

lisätään lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

5 a §

Luotettavuus

Rekisteröinti-ilmoituksen tekijää ei pidetä 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla luotettavana, jos:

1) hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan välitystoimintaa;

2) hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton toimimaan 1 kohdassa tarkoitetussa tehtävässä.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, mainitussa momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekijää ei pidetä luotettavana, jos hän on:

1) kolmen arviota edeltävän vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai

2) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan. (Uusi 2 mom.)

Jos ilmoituksen tekijä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa samoin kuin sitä, jolla on suoraan tai välillisesti enemmän kuin 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määräämisvalta muussa yhteisössä. (HE:n 2 mom.)

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä ja maksutta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja ilmoituksen tekijän veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytken-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

nöistä, jotka ovat tarpeen tässä pykälässä tarkoitettun luotettavuuden selvittämiseksi tai 19 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista varten. (Uusi 4 mom.)

Aluehallintovirastolla on oikeus saada 4 momentissa tarkoitettuja tietoja vastaavat tiedot myös ilmoituksen tekijään liittyvästä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 2 §:ssä tarkoitettusta organisaatiosta ja 3 momentissa tarkoitetuista henkilöistä. (Uusi 5 mom.)

Edellä tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. (Uusi 6 mom.)

8 §

Rekisteröinnin edellytykset

Aluehallintoviraston on rekisteröitävä 7 §:n 2 momentissa tarkoitettu rekisteri-ilmoituksen tekijä kiinteistönvälityslikkeeksi tai vuokrahuoneiston välityslikkeeksi, jos:

- 1) ilmoituksen tekijällä on oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa;
- 2) ilmoituksen tekijä ei ole konkurssissa ja, jos hän on luonnollinen henkilö, on täysi-ikäinen eikä hänen toimintakelpoisuuttaan ole rajoitettu;
- 3) ilmoituksen tekijä on luotettava;
- 4) ilmoituksen tekijällä on vastuuvakuutus, jonka vakuutusmäärän voidaan välitystoiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen arvioida riittävän toiminnasta mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen ja joka muilta ehdoiltaan vastaa alalla tavanomaista vakuutuskäytäntöä;
- 5) ilmoituksen tekijä on ilmoittanut vastaavan hoitajan, joka täyttää 5 §:n 2 ja 3 momentissa säädetty edellytykset.

9 §

Välitysliekerekisteriin merkittävät tiedot

Välitysliekerekisteriin merkitään:

- 1) yksityisen elinkeinonharjoittajan täydellinen nimi ja henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika sekä toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja jokaisen toimipaikan käyntiosoite, josta välitystoimintaa harjoitetaan;
- 2) oikeushenkilön toiminimi, mahdollinen aputoiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai muu vastaava tunniste ja jokaisen toimipaikan käyntiosoite, josta välitystoimintaa harjoitetaan;
- 3) niiden henkilöiden täydellinen nimi ja henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika, joiden luotettavuus on rekisteröinti-ilmoitusta käsiteltäessä selvitetty;
- 4) se, onko välityslieki kiinteistönvälityslieki vai vuokrahuoneiston välityslieki;
- 5) vastaavan hoitajan täydellinen nimi ja henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika;
- 6) vastuuvakuutuksen antaja ja vakuutusmäärä;
- 7) rekisteritunnus ja rekisteröinnin päivämäärä;
- 8) välitysliekelle 18 §:n 2 momentin nojalla määrätyt varoitukset sekä sellaiset kehotukset ja kiellot, joiden tehosteeksi on asetettu uhkasakko; tällainen tieto on poistettava rekisteristä kolmen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kyseinen pakkokeino on määrätty;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

9) rekisteristä poistamisen syy ja ajankohta.

17 § (Uusi)

Valvonta ja valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus

Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitetusta sakkorekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä vastaavan hoitajan ja 5 a §:n 3 momentissa ja 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun henkilön luotettavuuden selvittämiseksi tai 19 §:ssä tarkoitettua rekisteristä poistamista varten. Oikeudesta saada tietoja rikosrekisteristä säädetään erikseen.

19 §

Rekisteristä poistaminen

Aluehallintoviraston on poistettava välitysliike rekisteristä, jos:

- 1) välitysliike on lopettanut toimintansa;
 - 2) 8 §:n 1 momentin 1–4 kohdassa säädetyt rekisteröinnin edellytykset eivät enää täyty;
 - 3) välitysliike harjoittaa välitystoimintaa toisen välikätenä;
 - 4) välitysliikkeellä ei enää ole 8 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua vastaavaa hoitajaa eikä välitysliike ole aluehallintoviraston kehotuksessa asetetussa määräajassa ilmoittanut uutta vastaavaa hoitajaa; tai
 - 5) välitysliikkeen tai sen vastaavan hoitajan toiminnassa ilmenee vakavia tai toistuvia laiminlyöntejä ja liikkeelle on jo aiemmin asetettu määräaikainen toimintakielto.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Välitysliikkeen, joka tämän lain voimaan tullessa on merkitty välitysliikerekisteriin, on rekisteristä poistamisen uhalla ilmoitettava aluehallintovirastolle 5 a §:ssä tarkoitettua luotettavuutta koskevat välitysliikerekisteriin merkittävät tiedot vuoden kuluessa lain voimaan tulosta.

24.

Laki

päästökauppalain 67 ja 73 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan päästökauppalain (311/2011) 73 §:n 1 momentin 7 kohta, ja
lisätään 67 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 533/2014, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

67 §

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Päästökauppaviranomaisella on oikeus saada komission rekisteriasetuksen mukaiselta tilinomistajalta ja tilille nimetyiltä edustajilta salassapitosäännösten estämättä ilman aiheetonta viivytystä sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 7 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

73 §

Päästökaupparikkomus

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

7) laiminlyö esittää 67 §:n 4 momentissa tarkoitetut asiakirjat ja tallenteet,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *päästökaupparikkomuksesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

25.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (639/2015) 13 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1194/2016, seuraavasti:

13 §

Tullin oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Tullilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, salassapitosäännösten estämättä oikeus saada ja muutoin käsitellä tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten ja myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona, tarpeellisia tietoja rekistereistä siten kuin asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, seuraavasti:

1) yhteisöjen ja yhtymien henkilö- ja muista rekistereistä matkustajia, kulkuneuvon henkilökuntaa sekä kulkuneuvoja ja kuljetettavia tavaroita koskevat tarvittavat tiedot tullirikostorjuntaa varten;

2) Verohallinnon tietojärjestelmistä ja rekistereistä tarvittavat tiedot verovelvollista koskevine tunnistetietoineen verotusta, verovalvontaa, perintää ja tullirikostorjuntaa varten sekä lupaharkintaa varten tarvittavat tiedot luvanhakijan veronmaksuvelvollisuuden täyttämisestä ja luvanhakijan verojen maksuun liittyvästä maksujärjestelystä sekä silloin, kun se on luvan myöntämisen edellytyksenä, tullilainsäädännön tai verolainsäädännön rikkomista koskevat tiedot;

3) ajoneuvoliikennerekistereistä annetussa laissa (541/2003) tarkoitetusta ajoneuvoliikennerekistereistä tarvittavat tiedot tulli- ja verovalvontaa, verotusta, perintää sekä tullirikostorjuntaa varten;

4) Patenti- ja rekisterihallituksen kaupparekistereistä tiedot elinkeinonharjoittajia koskevista ilmoituksista ja tiedonannoista tulli- ja verovalvontaa, verotusta, perintää sekä tullirikostorjuntaa varten sekä kaupparekisterin edunsaajista rekisteröitävät tiedot rekisteröitävää koskevine tunnistetietoineen tulli- ja verovalvontaa ja rikostorjuntaa varten;

5) poliisin henkilörekistereistä tarvittavat tiedot tulli- ja verovalvontaa sekä tullirikostorjuntaa varten ja muihin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen mukaisiin Tullin tehtäviin sekä muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa;

6) Rajavartiolaitoksen henkilörekistereistä tarvittavat tiedot tulli- ja verovalvontaa sekä tullirikostorjuntaa varten ja muihin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen mukaisiin Tullin tehtäviin sekä muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

7) Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereistä tarvittavat tiedot tullirikostorjuntaa varten sekä muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa;

8) majoitustoiminnan harjoittajilta ja poliisilta majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tullirikostorjuntaa varten;

9) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13—17 §:ssä tarkoitettut tiedot **tulli- ja verovalvontaa**, verotusta, perintää sekä tullirikostorjuntaa varten;

10) sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) tarkoitettu sakkorekisteristä siihen talletettuja tietoja sakkorangaistuksista ja niiden täytäntöönpanosta, rikosrekisterilaisissa (770/1993) tarkoitettu rikosrekisteristä henkilöä ja oikeushenkilöä koskevia tietoja mainitun lain 4 ja 4 a §:ssä säädettyihin tarkoituksiin sekä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372/2010) tarkoitettu ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmästä tietoja rikosasioissa annetuista ratkaisuista ja niiden lainvoimaisuudesta sekä diaari- ja asianhallintatietojen valtakunnallisesta käsittelyjärjestelmästä tietoja syyttäjäviranomaisessa tai tuomioistuimessa viireillä olevista tai olleista rikosasioista;

11) oikeushallinnon viranomaisilta tieto oikeushallinnon etsintäkuuluttamista henkilöistä;

12) ulkoasiainministeriön tietojärjestelmistä Suomessa lähettävävaltiota edustavan diplomaatti- ja konsuliedustuston, kansainvälisen järjestön Suomessa olevan toimielimen ja muun samassa asemassa olevan kansainvälisen toimielimen henkilökuntaan kuuluvista ja näiden perheenjäsenistä sekä yksityisessä palveluksessa olevista henkilöistä Tullille ulkomaalaislaissa (301/2004) säädettyjen tehtävien suorittamista, **tulli- ja verovalvontaa** sekä tullirikostorjuntaa varten;

13) Maahanmuuttoviraston tietojärjestelmistä matkustusasiakirjaa, viisumia, oleskelua, kansainvälistä suojelua, maasta poistamista, maahantulokieltoa ja kansalaisuutta koskevasta asiasta Tullille ulkomaalaislaissa säädettyjen tehtävien suorittamista, **tulli- ja verovalvontaa** sekä tullirikostorjuntaa varten;

14) teleyritykseltä pakkokeinolain 10 luvun 6—8 §:ssä sekä rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 2 luvun 14 §:n 2 momentissa ja 3 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitettuja tietoja, jotka Tullilla on oikeus saada vain mainituissa laeissa säädettyjen edellytysten mukaisesti, tullirikostorjuntaa varten;

15) vesikulkuneuvorekisteristä annetussa laissa (424/2014) tarkoitettu vesikulkuneuvorekisteristä sekä Ahvenanmaan huvivenerekisteristä veneitä ja niiden omistajia ja haltijoita koskevat tarpeelliset tiedot eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa (485/2004) tarkoitettuja Tullin tehtäviä, ulkomaalaislain 179 §:ssä tarkoitettua liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämistä, **tulli- ja verovalvontaa**, verotusta, perintää sekä tullirikostorjuntaa varten;

16) liikenne- ja viestintäministeriön liikenneluparekisteristä tarpeelliset tiedot ulkomaalaislain 179 §:ssä tarkoitettua liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämistä, **tulli- ja verovalvontaa** ja tullirikostorjuntaa varten;

17) alusrekisterilaisissa (512/1993) tarkoitetuista alusrekisteristä, rakenteilla olevien alusten rekisteristä ja historiarekisteristä tarpeelliset tiedot aluksista, niiden omistajista ja haltijoista eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuja Tullin tehtäviä, ulkomaalaislain 179 §:ssä tarkoitettua liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämistä, **tulli- ja verovalvontaa**, verotusta, perintää sekä tullirikostorjuntaa varten;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

18) ilmailulaissa (864/2014) tarkoitetusta ilma-alusrekisteristä ilma-aluksia, niiden haltijoita ja omistajia koskevia tietoja ulkomaalaislain 179 §:ssä tarkoitettua liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämistä, **tulli- ja verovalvontaa**, verotusta, perintää sekä tullirikostorjuntaa varten;

19) liikenne-, kalastus- ja ympäristöviranomaisilta sekä poliisilta, **Rajavartiolaitokselta** ja puolustusvoimilta tietoja kulkuneuvoista ja niiden sijainnista sekä liikenteestä **tulli- ja verovalvontaa** ja tullirikostorjuntaa varten;

20) virka-apua pyytäneeltä viranomaiselta välttämättömiä tietoja virka-avun antamiseksi;

21) aluehallintoviraston rahanpesun valvontarekisteristä tarvittavat tiedot rekisteröitävää koskevine tunnistetietoineen **tulli- ja verovalvontaa** ja tullirikostorjuntaa varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

joukkorahoituslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan joukkorahoituslain (734/2016) 12 §:n 1 momentti seuraavasti:

12 §

Asiakkaan tunteminen

Asiakkaan tuntemisesta säädetään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

27.

Laki

asianajajista annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asianajajista annetun lain (496/1958) 6 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 697/2004, seuraavasti:

6 §

Asianajajayhdistyksen hallituksen on valvottava, että asianajajat esiintyessään tuomioistuimissa tai muun viranomaisen luona sekä muussakin toiminnassaan täyttävät velvollisuutensa. Asianajajayhdistyksen hallitus tekee aluehallintovirastolle esityksen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 8 luvun 10 §:ssä tarkoitetun rikemaksun, julkisen varoituksen ja seuraamusmaksun määräämisestä. Asianajaja on velvollinen antamaan hallitukselle tiedot, joita tätä valvontaa varten tarvitaan. Asianajajan on myös sallittava hallituksen määräämän henkilön suorittaa tarkastus hänen toimistossaan, jos hallitus katsoo sen valvontaa varten tarpeelliseksi, sekä tällöin esitettävä ne asiakirjat, joiden tutkimista tarkastuksen toimittaminen edellyttää. Hallituksen jäsen ja tarkastuksen toimittaja eivät saa oikeudettomasti ilmaista sellaista sallassa pidettävää tietoa, jonka he valvontaa suorittaessaan ovat saaneet tietää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan uudet lakiehdotukset

28.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 1 momentin 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 451/2016, ja

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

lisätään lain 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 462/2011, 348/2013, 257/2014, 671/2015 ja 451/2016, uusi 11 kohta seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädettyssä järjestyksessä pannaan täytäntöön seuraavat seuraamukset

10) työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 24 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu taloudellista hallinnollista seuraamusta tai sakkoa koskeva päätös;

11) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (/) 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettu rikemaksu ja 8 luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

29.

Laki

arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain 8 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annetun lain (/) 8 luvun 3 §:n 4 momentti seuraavasti:

3 §

Asiakkaan tunteminen

Asiakkaan tuntemisesta säädetään lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi neljännen rahanpesudirektiivin muutosten täytäntöönpanon yhteydessä, onko tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen rekisteröintikynnys riittävällä tasolla sen varmistamiseksi, että säännökset eivät ole helposti kierrettävissä, huomioiden myös näiden tietojen käyttötarkoituksen.

Helsingissä 18.5.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Timo V. Korhonen kesk
jäsen Mika Kari sd
jäsen Elsi Katainen kesk
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Olli-Poika Parviainen vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Joonas Räsänen sd
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Matti Semi vas
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Kari Tolvanen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp
Vastalause

VASTALAUSE

Perustelut

Lainsäädäntöehdotuksen yhtenä tavoitteena on edistää myös tosiasiallisten edunsaajien yleisöjulkisuutta. Talousvaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan huomiota "tarpeeseen edistää yritysten omistaja- ja edunsaajatietojen avoimuutta ja määrittää edunsaajakynnys EU:n tasolla ja kansallisesti sellaiseksi, ettei säännös ole tosiasiasa helposti kierrettävissä". Yritysten ja yhteisöjen edunsaajien läpinäkyvyys lisää avoimuutta, ehkäisee harmaata taloutta ja parantaa yritysten välistä luottamusta.

Esityksessä ehdotetaan edunsaajarekisteriin kerättäviksi tiedot yhteisöjen edunsaajista, joiden omistus tai äänioikeus ylittäisi 25 prosentin osuuden. Asiantuntija-arvioiden mukaan edunsaajakynnys voi olla helposti kierrettävissä ja edellä mainittu kynnys tulisi laskea esimerkiksi 10 prosentin omistukseen, kuten EU-komissio on heinäkuussa 2016 esittänyt. Asiaa koskeva EU-tason valmistelu on edelleen kesken.

Yhdysvaltain Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA) -lainsäädännön mukaan edunsaajiksi lasketaan kaikki henkilöt, jotka omistavat yrityksestä tai yhteisöstä vähintään 10 prosenttia joko suoraan tai välillisesti. Huomioiden, että myös suomalaisten pankki- ja rahoitusalan toimijoiden on noudatettava FATCAN vaatimuksia yhdysvaltalaisien asiakkaiden tuntemisesta, olisi ilmoitusvelvollisten kannalta yksinkertaisempaa, jos julkinen rekisteri sisältäisi kaikki tämän rajan ylittävät tosiasialliset edunsaajat.

Asiantuntijakuulemisissa on noussut lisäksi esille, että edunsaajarekisterin tulisi olla luotettava ja helposti käytettävä. Käytettävyyttä edistäisi mahdollisuus tehdä rekisteristä hakuja myös edunsaajan nimellä. Luotettavuutta edistäisi, jos tilanteissa, joissa tosiasiallista edunsaajaa ei tiedetä, rekisteriin merkittäisiin, että edunsaaja ei ole tiedossa, sen sijaan, että sinne merkittäisiin yrityksen johtohenkilö.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2.—29. lakiehdotukset hyväksytään hallintovaliokunnan mietinnön mukaisina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallintovaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1 luvun 5 § muutettuna seuraavasti:

5 §

Yhteisön tosiasiallinen edunsaaja

Yhteisön tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, joka viime kädessä:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2017 vp
Vastalause

1) omistaa suoraan tai välillisesti suuremman kuin 10 %:n osuuden oikeushenkilön osakeista tai muuten omistaa vastaavan osuuden oikeushenkilöstä

2) käyttää suoraan tai välillisesti suurempaa kuin 10 %:n osuutta oikeushenkilön äänioikeuksista, ja tämä äänimäärä perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin, tai;

3) käyttää muulla tavoin tosiasiallisesti määräysvaltaa oikeushenkilössä.

Osoituksena suorasta omistuksesta pidetään sitä, että luonnollisella henkilöllä on suurempi kuin 10 %:n omistusosuus tarkasteltavasta oikeushenkilöstä.

Osoituksena välillisestä omistuksesta pidetään sitä, että:

1) oikeushenkilöllä, jossa yksi tai useampi luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa, on suurempi kuin 10 %:n omistusosuus tai suurempi kuin 10 %:n osuus äänioikeuksista tarkasteltavasta oikeushenkilöstä, tai;

2) luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä, jossa luonnollinen henkilö käyttää itsenäistä päätösvaltaa, on omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin perustuva oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä tarkasteltavan oikeushenkilön hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä.

Jos tosiasiallista edunsaajaa ei pystytä tunnistamaan tai 1 momentissa säädetyt edellytykset eivät täyty, tosiasiallisina edunsaajina pidetään tarkasteltavana olevan oikeushenkilön hallitusta tai vastuunalaisia yhtiömiehiä, toimitusjohtajaa tai muuta vastaavassa asemassa olevaa henkilöä.

Helsingissä 18.5.2017

Sirpa Paatero sd
Mika Kari sd
Joonas Räsänen sd
Matti Semi vas
Olli-Poika Parviainen vihr